

per gratiã. Aliomodo dicuntur aliqui baptizari in christo, in quantum accipiunt sacramentum christi. Et sic omnes induunt christum per configurationem characteris, non autem per conformitatem gratiæ.

AD SECVNDUM dicendũ, qđ quãdo deus voluntatẽ hominis de malo in bonũ mutat, tunc homo non accedit fictus. Sed non semper hoc deus facit. Nec ad hoc sacramentũ ordinatur, ut de ficto fiat aliquis non fictus, sed ut nõ fictus aliquis accedens, iustificetur.

AD TERTIVM dicendũ, quod fictus dicitur aliquis ex eo, qđ demonstrat se aliquid velle quod nõ vult. Quisq; aut accedit ad baptismũ, ex hoc ipso ostendit se rectã fidẽ christi habere, & sacramentũ venerari, & se ecclesiæ conformari, et velle à peccatõ recedere. Unde cuiusq; peccato vult homo in herere, si ad baptismũ accedit, fictus accedit: quod est in deo te accedere. Sed hoc intelligendũ est de peccato mortali, quod gratiæ contrariatur: non autem de peccato veniali. Unde fictio hic quodammodo includit omne peccatum.

IN HOC articulo nono scribit diuus Tho. quatuor modos quibus contingit aliquẽ esse fictũ, sũptos ex diuo Augusti. Primus est, cũ aliquis nõ credit. i. nõ habet fidẽ. Secundus, quando baptizandus contẽnit ipsum sacramentũ. Tertius, quando minister sacramenti aliter celebrat sacramentũ quã habeat ritus ecclesiæ. Quartus modus fictionis est, qñ baptizandus indeuote accedit ad sacramentũ. Notandũ est tamẽ, quod iste quartus modus nõ impedit effectũ sacramenti. Si enĩ accedit ad sacramentũ in gratia vel cũ attritione peccatõ recipiet gratiã habitualẽ ex vi sacramenti: esto sit distractus vel indeuotus. Probat. Sacramentũ de se habet conferre aliquã gratiã, nisi recipiẽs sacramentũ ponat obicẽ. At in illo euentu ille non ponit obicẽ: quia est in gratia, vel habet attritionẽ quod sufficit ad non ponendũ obicẽ. Ergo recipit gratiam. Secundo. Hoc ipsum concedit. S. Tho. de sacramento Eucharistiæ: infra. q. 20. art. 8. Idem dicit hic ad 3. Alij tres fictionis modi: quos ex Augustino ponit. S. Tho. reducuntur ad duos. Primus est, cum quis exterius quidem baptizatur: sed interius voluntatem habet baptismõ renitẽtem, deest habet nolitionem qua non vult baptizari. Et hic nec recipit effectum sacramenti, nec ipsum sacramentũ: ut definitum est in illo cap. Maiores extra de baptismo & eius effectũ. Secundus modus

ficticis est, quando quis vere vult baptizari, & exterius baptizatur: sed non vult recedere à peccato mortali, puta à concubinato, vel nullo modo dolet saltem dolore attritionis, quod requiritur vt baptismus habeat suum effectũ. Hic talis recipit baptismum: sed non effectum baptismi.

DUBITATVR (vt ea quæ diximus dilucidiora fiãt) an solus ille dicatur fictus, qui a cõtra aliter complacet in aliquo peccato: vel an etiã ille qui licet nõ cõplacet in mortali, nõ tñ dolet de peccatis præteritis. Quod est querere, an requiratur dolor de peccatis cõmissis ante baptismũ: ad hoc vt baptismus conferat suũ effectũ. Et hoc videtur dubiũ in. S. Tho. quia videtur dicere, quod sufficit baptizãdo non habere in futurũ intentionẽ peccãdi. Prius in articulo. 4. præcedẽtis quæstionis dicit, qđ dupliciter possunt aliqui dici peccatõres. Qui dã dicuntur peccatõres: quia existũt in præcedenti peccatõ, sed nõ peccant actualiter, et nec cõplacendo & tales sunt baptizandi. Alij sunt qui habet propositũ peccãdi: & hi non sunt baptizandi. Ergo videtur sentire: quod peccatores non habentes propositum peccãdi possunt baptizari, etiã si dolere non habeant. Secundo. Hic ad 3. declarans doctor sanctus quid sit fictus dicit. Ille est fictus qui vult peccato in herere. Tertio. Infra quæstione. 21. articulo. 4. ad 2. tractans de eucharistia querit, an peccator accedens ad illã peccet: & arguit sic. Accedens ad baptismũ in peccato mortali non peccat. Ergo nec accedens ad eucharistiã. Ad quod respondet negando consequentiã. Et ponit differentiã inter baptismũ & eucharistiã: quia baptismus est institutus ad tollẽda peccata, eucharistiã autẽ est medicina confortatiua, quæ non est dãda nisi liberatis à peccatis. Quarto. Idẽ dicit. q. 20. ar. 3. ad 2. vbi querens an effectus eucharistiæ sit remittere peccata conficit sic argumẽtũ. Baptismus & poenitentia remittunt peccatã. Ergo etiam eucharistiã. Negat consequentiã, & dicit quod nõ in cõueniẽter accedit ad baptismũ: qui habet consciã peccati mortalis. Quinto. Idẽ dicit in. 4. d. 9. q. 3. ar. 1. ad 2. Sexto. Idẽ dicit super illud primẽ ad corinthios. ii. Probet autẽ se ipsum hõ Septimo. In secunda quartã. q. 12. ar. 1. ad 3. dicit S. Th. quod quædã sũt sacramenta ordinata in remediũ peccati: & talia sũt peccatoribus exhibẽda, vt baptismus & poenitẽtia. Ergo non requiritur dolor de peccatis in baptismo. Ex his õnibus videtur, quod secũdum doctorẽ sanctum, accedens ad baptismũ sine dolore peccatõrũ, dũmodo non complacet, nec habeat in futurum propositũ peccãdi: recipiet gratiã & remissionẽ peccatorum.

OPPOSITVM tamen videtur dicere idẽ. S. Tho. quæstione. 9. præcedenti. ar. 6. vbi querens an peccatõres accedentes ad baptismũ teneãtur peccatã confiteri: respondet quod requiritur confessio interior. i. quod doleant homines de peccatis.

SECVNDO. In eadẽ quæstione ar. 8. ad 4. dicit quod sacramentũ baptismi nõ est conferendũ ei, qui

Dubium
primũ.

qui non vult à peccatis recedere.

TER TIO. Inferius. quæst. 27. art. 2. Ad primum querit an peccatum possit remitti sine poenitentia, & dicit quod pueris potest remitti: non autem adultis, etiã per baptismũ.

QVARTO. Idem dicit in. 4. d. 6. quæst. 1. art. 2. quæst. 3. Ex quibus omnibus videtur dubium in sanct. Thom. an requiratur dolor de peccatis.

ET quidem cõmunis doctorum opinio in. 4. d. 4. tenet quod requiritur dolor de peccatis: vt baptismus conferat gratiam & remittat peccata. Hoc tenet Durãdus ibidem quæstione. 2. ad. 3. Idẽ Paludanus. quæst. 5. Idem Scotus. quæst. 5. Idẽ Gabriel. quæst. 2. Notat etiam Gabriel contradictionẽ in Scoto: quia in. quæst. 5. Citata dicit quod ad baptismũ requiritur dolor de peccatis: & in. d. 14. Dicit, quod ad poenitentiam non requiritur dolor. Ego tamen dico quod talis contradictio non est in Scoto: nec ipse vnquam dixit quod ad poenitentiam nõ requiritur dolor de peccatis: sed dicit quod ad sacramentum poenitentia non requiritur dolor, cui debeat remissio, sed sufficit parvus dolor. i. attritio. Et eodem modo loquitur de sacramento baptismi. Hæc est etiam sententia Augustini in libro de medicina poenitentia cap. 2. Et habetur de cõsecratione. d. 4. cap. Omnis qui. Omnis (inquit) qui iam peruenit ad vsum rationis: nõ potest peruenire ad nouam, vitam, accedens ad baptismum: nisi eum poeniteat vitæ præteritæ, hoc est nisi doleat de peccatis. Hæc credo veriorẽ opinionẽ.

PRIMA igitur propositio sit. Nullus adultus accedens ad baptismum sine dolore peccatorum, ad minus sine dolore attritionis: recipit effectum baptismi.

EST tamen vnus dominus Caietanus in. 3. p. q. 86. art. 2. Dicens, quod non requiritur aliquis dolor: sed sufficit propositum recipiendi baptismũ. Probat authoritate Ambrosij de cõsecratione. d. 4. cap. Sine poenitentia sunt dona dei. Gratia dei (inquit Ambrosius) nõ requirit gemitum in baptismo: sed omnia gratis condonat.

SECVNDO. Baptismus est institutus in remissionem peccatorum Ergo sufficiens est solus ad remittenda peccata, & per consequens non requiritur poenitentia ad baptismum.

AD quæstionem hanc dico, vtranque opinionem probabilem esse. Et pro opinione Caietani (nempe quod ad baptismum non requiratur dolor de peccatis) facit authoritas Ambrosij iam citata.

SECVNDO. Pro hac opinione facit etiã quod dicit Scotus in. 4. d. 14. quæst. 4. quod deus ex sua misertordia instituit duo remedia pro peccatis. Alterum per actum interiorem: alterum per baptismum exteriorem. Si enim ad baptismũ requiritur poenitentia: baptismus non videtur remediũ sufficiens. Et Christus non solum non dedisset remedium nouum: sed abstulisset quod ante erat. i. poenitentia interiorem, quæ ante baptismũ sufficiebat.

TER TIO. Martyrium non indiget dolore pecca-

torũ vt remittat peccata: quod asserit sanct. Tho. infra quæst. 28. art. 1. ad. 2. Ergo nec baptismus.

QVARTO. Ideo nos asserimus illum qui patitur mortem pro Christo, peruenire ad regnũ cælorũ: quia legimus, Qui me confessus fuerit corã hominibus confitebor & ego eũ corã patre meo: Matth. 10. Sed ita legimus de baptismõ, qui crediderit & baptizatus fuerit saluus erit Ergo sicut ad martyriũ nõ requiritur dolor, ita nec ad baptismũ

QVINTO. Hieronymus dicit, quod poenitentia est secunda tabula post naufragium. At si ante baptismum requiritur dolor, iam non est secunda tabula sed prima. Ergo ante baptismũ non requiritur dolor, de peccatis.

PRO. Opposita autem opinione (nempe quod requiritur dolor) sunt hæc argumenta. Prius est illud dictum August. iam citatum: nullus potest inchoare nouam vitam, nisi eum præteritæ vitæ poeniteat. Ergo requiritur dolor ante baptismum.

AD HOC respondet Caietanus, quod eo ipso quod baptizatur poenitet: & baptizari volũtarie est poenitere. Sed hæc glosa non potest conuenire illi testimonio: quia tũc vellet dicere Augustinus nemo per baptismum potest nouam vitam inchoare nisi poeniteat præteritæ. i. baptizetur. Et hoc modo glosat Caietanus sanctum Thomã, vbi cũ que dicat quod ad baptismum requiritur dolor de peccatis.

SECVNDO: Probat. Stãdo in iure naturali, poenitentia est remedium peccatorum. Sed baptismus non tollit legem naturalem. Ergo si ante euangeliũ requirebatur poenitentia de lege naturali ad remissionem peccatorum, requiretur etiã nunc in euangelio.

TER TIO. Superius diximus contra Caietanũ quæst. 9. art. 7. quod adultus habens se mere negatiue non baptizatur, & ratio erat quia quando nõ vult virtualiter nult. Ergo ita qui semel cõplacuit in aliquo peccato: semper virtualiter complacet, nisi actualiter displiceat. Ergo non recipit gratia sine dolore.

QVARTO. Hoc videtur intellixisse diuus Petrus: quando actum. 2. dixit ad iudæos. Poenitentiam agite, & baptizetur vnusquisque vestrum. Ergo requiritur poenitentia interior ad baptismũ.

QVINTO. Hoc etiam significatur, per illud quod dicitur baptizando, renuncias sathanæ & p̄pis eius: & respõdet adultus baptizãdus. Renũcio

SEXTO. Non stat, quod quis velit baptizari, & non complacet aut doleat de peccatis præteritis. Ergo debet dolere: quia si complacet, non obtinebit effectum sacramenti.

SEPTIMO. Pro hoc est concilium tridentinum sub Paulo. 3. sessione. 6. cap. 6. vbi sic dicitur. Impius mouetur in sua iustificatione ad versus peccata, per odium aliquod & detestationem, hoc est per eam poenitentiam quam ante baptismũ agi oportet. Hæc cõcilium. Ergo requiritur dolor de peccatis ante baptismum: vt baptismus habeat suum

suum effectum.

DICO secundo, quod licet opinio Caietani sit probabilis; probabilius & securius est, quod requiratur dolor ante baptismum. Et hanc credo esse mentem. S. Tho. Est etiam opinio hęc cõformior scripturę (sicut citavi) actuum. 2. Quādo vero. S. Th. videtur in aliquibus locis dicere, quod ad baptismum non requiritur dolor; intelligit solum quod non requiritur contritio, sed quod sufficit attritio hoc est quod velit mutare vitam peccati, esto sciret dolorem illum per se non esse sufficientem ad reponendum illum in gratia. Nō tamen cum tali scientia posset quis accedere ad eucharistiam. AD illud Ambrosij, sine poenitentia sunt dona dei id est sine fletu, & planctu: dico quod intelligit de poenitentia exteriori non autem de interiori. Et hoc est quod. S. Th. dicebat. q. 9. art. 6. quod requiritur confessio interior. Vel dic, quod si Ambrosius fuit alterius opinionis non tenemus illū: quia Augustinus & S. Th. tenet oppositum & est conformius scripturę.

AD Hieronymum, dico quod loquitur de poenitentia sacramentali, qđ illa est secūda tabula post naufragiū, & nō loquitur de poenitentia virtute.

AD illud de martyrio, concessio antecedere nego consequentiam: quia baptismus est sacramentū, & martyriū non. Nec baptismus habet tantā virtutē sicut martyriū: quia non moritur realiter baptizatus pro Christo, sicut in martyrio. Ergo iustū est quod morienti pro Christo actualiter, detur aliquid amplius: quam illi qui solum moritur secūdum similitudinem, qualiter moriuntur baptizati: vt Paulus ait ad Romanos. 6.

Dubium
secūdum

DUBITATUR an requiratur contritio sufficiens per se ad delendum peccata ipsa mortalia commissa ante baptismū, vel an sufficiat quicumque dolor cum ipso baptismo.

AD HOC respondet Scotus in. 4. d. 4. q. 5. & d. 14. q. 4. quod sufficit quicumque dolor cum baptismo ad recipiendum effectum baptismi. s. gratiā & remissionem peccatorum. Ratio eius est: quia non requiritur dolor, nisi ad hoc quod baptizandus non sit virtualiter complacens, videlicet ad tollendum obicem. Hęc est cõmunis opinio theologorum. Hoc tenet Durandus in. 4. d. 4. q. 2. Idē Paludanus. d. 4. q. 5. Veruntamen Gabriel in. 4. d. 4. q. 2. tenet quod requiritur vera contritio: quia alias esset fictus. Ego autem huic quæstioni aliquibus propositionibus respondeo.

PRIMA propositio est. Accedens bona fide cum attritione ad baptismū (nempe quia putat doluisse sufficiens ad hoc quod sit contritus) consequitur effectum baptismi. s. gratiam. Ille vero dicitur accedere bona fide: qui sine cõscientia peccati mortalis accedit. Probat. Accedere isto modo ad poenitentia sufficit. Ergo et sufficit ad baptismum.

SECUNDA propositio. Probabile est, qđ esto baptizandus sciat dolore illū non esse contritionē, con-

sequatur effectū sacramenti. Et hoc dicit Scotus. Durandus & Paludanus vt citavi. Probat. etiā. Quia baptismus est in remissionem peccatorum institutus: quod non esset si ante eum requireretur contritio, per quam peccata remitterentur.

TERCIA propositio. Multū probabile est, qđ dolor ille, qui requiritur & sufficit ad poenitentia, requiritur & sufficit ad baptismū. Probat. Dolere de peccatis est de iure naturali, qđ ius ē obligat ante baptismum sicut postea. Ergo ante baptismū requiritur ille dolor qui ante poenitentia. Secundo. Quia alias magis grauaret deus baptizatos, quā nō baptizatos: si ad poenitentia post baptismū requiratur contritio, & non ad baptismum.

NOTA etiā pro totius huius materia resolutione, quod duplex est fictus: vt in principio huius disputationis dicebamus. Quidā est fictus, fictione opposita sacramēto: & talis nec recipit sacramentū nec rē sacramenti: sicut ille qui exterius ostēdit se velle baptizari, interius autē renititur. Alter fictus est, fictione opposita effectui sacramenti & non sacramēto, vt si quis vere baptizari vult, sed habet propositum peccandi, aut complacet actualiter in peccato. Et talis secundum omnes non recipit effectum sacramenti. Tertio modo (secundum communiorē & veram sententiam theologorum) fictus dicitur ille: qui peccauit mortaliter, & non doluit, nec dolet de peccatis, esto volēs baptizari, baptizetur, non recipit effectum sacramenti: quia etiam est fictus fictione opposita effectui sacramenti. Hęc est contra Caic.

QUARTA propositio est. Quocunque modo quis accedat fictus ad sacramentum: non recipit effectum sacramenti, siue sic fictus fictione opposita sacramēto, siue effectui sacramenti. Secus est (vt dicit Augustinus) si solum est fictus fictione opposita deuotioni: quia. s. in deuotus accedit. Hic talis bene recipit effectum sacramenti: vt superius probaui.

Articul. decimus

Vtrum fictione recedente baptismus suum effectum consequatur.

D DECIMUM sic proceditur. Videtur quod fictione recedente baptismus suum effectum non consequatur. Opuse nim mortuum, quod est sine charitate, non potest unquam viuificari. Sed ille qui fictus accedit ad baptismum, recipit sacra-

M mentū

mentū sine charitate. Ergo nunquam potest uiuificari hoc modo, ut gratiam conferat *PRÆTEREA*. Fictio uidetur esse fortior quam baptismus, cum impediatur eius effectum. Sed fortius non tollitur à debiliore. Ergo peccatum fictionis nō potest tolli per baptismū fictione impeditum. Et sic baptismus non consequetur suum effectum: qui est remissio omnium peccatorum.

PRÆTEREA. Contingit quod aliquis fide accedat ad baptismum: & post baptismū multa peccata cōmittat. Quae tamen per baptismum non tolluntur: quia baptismus tollit peccata prae terita, non futura. Ergo talis baptismus nunquam consequetur effectū, qui est remissio omnium peccatorum.

SED CONTRA est, quod Augustinus dicit in libro de baptismo. Tunc ualere incipit ad salutem baptismus, cum illa fictio ueraci confessione receperit: quae corde in malitia uel sacrilegio per seuerante, peccatorum ablutionem non sinebat fieri.

RESPONDEO dicendum, quod (sicut supra dictum est) baptismus est quaedam spiritalis regeneratio. Cum autem aliquid generatur, simul cum forma recipit effectū formae, nisi sit aliquid impediens, quo remoto forma rei generatae perficit suum effectum: sicut simul cum corpore graue generatur, mouetur deorsum, nisi sit aliquid prohibens, quo remoto statim incipit moueri deorsum. Et similiter quando aliquis baptizatur, accipit characterem quasi formam, & consequitur proprium effectum, qui est gratia remittens omnia peccata. Impeditur autē quandoq; per fictionem: unde oportet qd̄ remota ea per penitentiam, baptismus statim consequatur suū effectū

AD PRIMUM ergo dicendum, quod sacramentum baptismi, est opus dei & nō hominis. Et ideo non est mortuum in ficto, qui sine charitate baptizatur.

AD SECUNDUM dicendum, quod fictio non remouetur per baptismum: sed per penitentiam subsequenter: quia remota bap-

tismus aufert culpam & reatum omnium peccatorum praecedentium baptismum, & etiam simul existentium cum baptismum. Vnde Augustinus dicit in libro de baptismo. Solutur hesternus dies, & quicquid superest soluitur, & ipsa hora momentumque ante baptismum, & in baptismum. Deinceps autē continuo reus esse incipit. Et sic ad baptismi effectum consequendum concurrunt & penitentia, sed baptismus sicut causa per se agens: penitentia sicut causa per accidens. i. remouens prohibens.

AD TERTIUM dicendum, quod effectus baptismi non est tollere peccata futura, sed praesentia uel praeterita. Et ideo recedente fictione, peccata sequentia remittuntur quidem, sed per penitentiam, non per baptismum. Vnde non remittuntur quantum ad totum reatum, sicut peccata praecedentia baptismum.

IN HOC decimo articulo, respondet diuus thomas vnica cōclusionē affirmatiua. Baptisma confert suū effectū recedente fictione: id est, baptismus dat illā gratiā recedente fictione, quā dedit tunc quando fuit applicatus si nō esset fictio i. peccatum mortale, eo modo quo in praecedenti articulo dictum fuit.

Probat hanc cōclusionē testimonio diui Augustini in argumento in contra: quod refertur de consecratione. d. 4. cap. Tūc ualere. Secundo probat eā dē cōclusionē in corpore articuli. quia quando ab aliquo agente imprimitur forma, quā ex natura rei sequitur aliquis effectus. si cōtingat quod ille effectus aliquando impediatur, recedente impedimento statim sequitur ille effectus ut si graue cui impressa est grauitas ab gente, quam sequitur descensus deorsū ex natura rei, impediatur: nō descendet, sed remoto impedimēto continuo descendet. quia manebat grauitas quā sequitur motus deorsum. At baptismus imprimit characterē quasi formā quā sequitur gratia ex lege dei, nisi impediatur per fictionē. Ergo recedente fictione consequetur gratia.

HAEC conclusio est omnium scholasticorum cū magistro in. 4. d. 4. Et est determinata de consecratione. d. 4. cap. tunc ualere. Et quauis glosa ibidē dicat. illud esse ratione contritionis, & nō baptismi. nō dicit verum: quia textus, & Augustinus in libro de baptismo (à quo textus ille de sup̄ est) loquitur de baptismo & non de contritione aut penitentia.

DUBITATUR an post baptismum, ut rece-
dat fictio & sequatur effectus baptismi, suf-
ficiat attritio, vel an requiratur contritio. Videtur
quod sufficiat attritio. Quia per attritionem tolli-
tur fictio, quod sufficit secundum omnes ad hoc
quod baptismus consequatur suum effectum. Er-
go sufficit attritio.

SECUNDO. Baptismus concurret tunc cum at-
tritione, sicut si esset praesens illa attritio quando
baptismus administrabatur. Sed illa attritio qua
do baptismus administrabatur sufficiebat, ut bap-
tismus suum consequeretur effectum. Ergo etiam nunc.
DE hoc sunt variae opiniones. Et prius Scotus in
4. d. 4. q. 5. ponit tres opiniones. Prima est, quod
requiritur contritio ad hoc quod post baptismum,
baptismus suum consequatur effectum. Probant hi: quia
ibi est fictio & peccatum aliquod commissum post bap-
tismum, in quod non potest attritio nec baptismus.
Ergo requiritur contritio.

SECUNDVS modus est, quod requiritur contri-
tio de fictione & de peccatis mortalibus commissis
post baptismum: & de commissis ante baptismum suffi-
cit attritio. Et arguit Scotus contra hunc modum. Vnum
peccatum mortale non potest remitti sine alio. Ergo omnia
remittuntur simul per baptismum, aut per contritio-
nem. Concedit antecedens, quod unum non remittitur sine
alio, & quod omnia simul remittuntur: sed praecedentia
baptismum, remittuntur per baptismum, & sequen-
tia remittuntur per contritionem.

TER TIVS modus est, quod sufficit attritio ad hoc
quod baptismus suum effectum conferat: esto sint peccata com-
missa post baptismum cum illa fictione. Et ad argumen-
tum de illis peccatis commissis post baptismum (de fictione
scilicet & si quod est aliud) quae baptismus non potest tollere,
quia non tollit nisi ante baptismum commissis: dicunt
hi qui tenent hunc modum. Quod baptismus de
per se solum habet remittere peccata ante baptismum
commissa: sed de per accidens etiam remittit peccata se-
quentia baptismum vel concomitantia: quia non possunt
remitti aliqua peccata, quin remittantur omnia. Et ita
de per se quidem cum attritione tollit praeterita pecca-
ta: & ex consequenti tollit sequentia baptismum. Vnde
dicunt hi, quod si ille qui fictus accedit ad bap-
tismum, committat homicidium post baptismum: ad ve-
niens attritione etiam illud homicidium remittetur
per baptismum. Et hunc tertium modum eligit Scotus.
PALVDANVS in 4. d. 4. q. 5. ponit quinque pro-
positiones. Prima est. Dubium est an requiratur
contritio, vel an sufficiat attritio. Secunda propo-
sitionis est. Non potest dici, quod aliqua peccata tol-
lantur per contritionem: & alia per baptismum. Quae
videtur esse contra. S. Thom. hic ad. 2. Probat Pa-
ludanus. Quia unum peccatum non potest tolli si-
ne alio. Ergo si contritio remittit peccatum commis-
sum post baptismum, etiam remittit commissum ante
baptismum. Tertia propositio. Oportet quod vel
omnia peccata tollantur per contritionem, vel omnia
per baptismum. Quarta propositio est. Potest dici, quod
requiritur contritio de omnibus illis peccatis, com-

missis ante & post baptismum: & quod illa contri-
tio remittit omnia. Quinta propositio est. Potest
dici probabiliter quod omnia tolluntur per bap-
tismum: & quod sufficit attritio, quia ille talis non est
fictus & baptismus illi conferret gratiam si tunc es-
set. Ergo etiam nunc, postquam nunc valet.

SED contra quartam & quintam propositiones arguo
hoc modo. Sequitur, quod melioris conditionis es-
set, ille qui fuit fictus in baptismo, quam qui non fuit
fictus: quia vere accedenti ad baptismum (scilicet non ficto)
nihil prodest baptismus ad peccata futura, accedenti
autem ficto tollit peccata futura. Ergo fictus est melio-
ris conditionis.

IDEO ad hanc questionem respondeo aliquibus
propositionibus, cum Augustino in illo cap. Tunc
valere: & cum. S. Tho. hic ad. 2. & 3.

PRIMA propositio est. Fictio & alia peccata post
baptismum commissis non possunt tolli per baptismum
Probatur quia melioris conditionis esset, qui fictus
ad baptismum accedit, quam qui vere: quia accedenti
fictus ad baptismum, manet semper baptismus in re-
missionem futurorum peccatorum, non autem vere ac-
cedenti. Ergo non est probabile quod dicit Palu-
danus in 4. & 5. propositionibus.

SECUNDO ponamus quod aliquis qui fictus ac-
cessit ad baptismum per totam vitam in fictione per-
seueret: & in fine vitae conuertatur. Sequeretur quod
omnia peccata illius per baptismum remitterentur: quod
est mirabile, & non fieret si bene & non fictus acce-
deret ad baptismum.

TER TIO. Si nulla essent peccata baptismum pra-
cedentia, non remitterentur illi sequentia per ba-
ptismum. Ergo nec quando sunt praecedentia. Ut si
quis accessit ad baptismum cum sola fictione, ita
quod quando baptizabatur, primo habuit proposi-
tum peccandi in futurum, & peccatum originale fue-
rat ante remissum per conversionem ad deum: tunc non
remittuntur peccata futura per baptismum. Ergo
nec quando peccauit ante baptismum. Antecedens
probatur. Quia ipsi dicunt quod baptismus non po-
test tollere de per se peccata sequentia, sed de per
accidens: quia scilicet tollit praecedentia & quia unum
non potest tolli sine alio, tollit sequentia.

QUARTO. Siquis confiteatur peccata sequentia ba-
ptismum, (ut tenetur) est illi iniungenda poenitentia:
quod non esset si per baptismum tollerentur, quia bap-
tismus remittit peccata quo ad culpam & poenam.
Vnde sequitur quod si quis fictus baptizatus est: non
sufficit sola attritio: quia non sufficit sola attri-
tio ad delendum peccata sequentia, & baptismus non
potest ea remittere. Ergo requiritur de illis contritio.
SECUNDA propositio. Non possunt per solam
contritionem remitti peccata praecedentia, & se-
quentia baptismum, & quod baptismus valeat, id est,
sola contritio non est causa remissionis peccato-
rum, in illo qui fictus baptizatus est. Probatur. Quia
baptismus nihil valeret si totum facit contritio: quod
est contra Augustinum & omnes communiter.

SECUNDO. Quia tunc peccata baptismum pra-
cedentia

cedentia remitterentur quo ad poenam, per poenitentiam, quod nullus unquam dixit, nec probari potest. Sequella probatur. Quia omnes dicunt, quod peccata precedentia baptismum remittuntur etiam quo ad reatum poenae. Et per te illa remittuntur per poenitentiam. Ergo poenitentia remittit illa, etiam quo ad poenam. Ergo intentum.

TERTIO. Si Paganus fidei baptizatus, tandem conversus confiteretur, non esset illi iniungenda poenitentia pro peccatis ante baptismum commissis: quia illa peccata remittuntur etiam quo ad poenam. Et non per poenitentiam: quia non potest illud facere. Ergo per baptismum.

TERTIA propositio. Probabile est, quod ad remissionem peccatorum illius qui fidei accedit ad sacramentum baptismi, sufficiat habere contritionem de sequentibus & attritionem de precedentibus baptismum: ita quod contritio deleat sequentia, & baptismus precedentia. hec conclusio est et Durandus in 4. d. 4. q. 4. quod si ille effectus sit partialis. Et satis est, quod omnia peccata simul remittantur: siue per contritionem siue per baptismum, siue per utrumque partialiter. Probat. Baptismus iam habet suum effectum. Et sequentia tolluntur per contritionem. Ergo conclusio vera. Secundo probatur. Ego possum habere attritionem de aliquo peccato iam remisso per confessionem, & contritionem de alijs nondum confessis. Ergo possum habere attritionem de peccatis commissis ante baptismum, & contritionem de commissis post baptismum.

ARGVIT tamen contra hoc Paludanus. Impossibile est habere contritionem de vno peccato & attritionem de alio. Ergo non possunt remitti peccata baptismum precedentia per attritionem, & sequentia per contritionem. Antecedens probatur. Quia hoc est impossibile in quocumque alio peccatore baptizato non fidei. Ergo etiam est impossibile in fidei baptizato. Antecedens patet. Quia si habes contritionem de vno. Ergo illud remittitur. Ergo etiam alia: quia non potest vnum remitti sine alio, & sic non est attritio. Ergo impossibile est habere attritionem de vno, & contritionem de alio. Vt si quis habeat decem peccata, quando fidei baptizatur. Et post baptismum committit alia decem. Non est possibile quod remittantur illa decem ante baptismum commissa, per baptismum: & alia decem per contritionem.

AD HOC argumentum nego secundum antecedens: quia non est similis ratio. Nam baptizatus non fidei, non potest habere contritionem de vno & attritionem de alio: quia non potest in illo remitti peccatum per attritionem. Sed in illo qui fidei accessit, bene potest remitti per solam attritionem cum sacramento, quod tunc valere incipit. Et haec est opinio thomistarum, nempe, quod peccata baptismum sequentia remittuntur per contritionem: & precedentia per baptismum.

QUARTA propositio. Securius & probabilis est, quod qui fidei accessit ad baptismum, habeat contritionem de omnibus tantum precedentibus quam sequentibus. Probat. In his quae sunt de necessitate sa-

lutis, securius est eligendum. Et licet tertia conclusio precedens sit probabilis, habet doctores contrarium. Ideo securior est quarta. Secundo. Quia fundamentum Augustini ad dicendum, quod remota fictione habet baptismus totum suum effectum, scilicet dimittendi peccata quo ad culpam, & poenam, est: quia ille effectus non potest aliter haberi. Sed hoc non est de fide, sed dubium: quia forte habetur per contritionem primam. **SED** contra. Alia sacramenta non habent hoc, scilicet quod recedente fictione consequantur suum effectum. Ergo nec baptismus.

AD HOC dico primo, quod causa quare Augustinus hoc privilegium tribuit baptismum est, quia existimavit peccatum originale, non nisi per baptismum remitti posse. Et arguit sic. Accedens ad baptismum cum mortali non dimittitur originale. At originale non potest nisi per baptismum tolli: & baptismus non potest iterari. Consequens ergo est, quod recedente fictione baptismus suum consequatur effectum. Ad argumentum autem informale respondet. S. Th. hic in articulo. & in 4. d. 4. q. 3. ar. 2. q. 3. quod causa quare baptismus hoc habet & non eucharistia, est, quia baptismus imprimat characterem ut formam, & non eucharistia. Nec eucharistia relinquit aliquid cuius virtute postea agat: baptismus autem relinquit characterem quem sequitur gratia: ideo recedente fictione habet suum effectum. **SED** contra (dicit Scotus). Sequeretur quod ordo & confirmatio quae imprimunt characterem, consequerentur suum effectum recedente fictione.

AD HOC Maior. 4. d. 4. q. 2. concedit totum. Sed Scotus non vult concedere. Et dicit quod non ideo baptismus recedente fictione consequitur suum effectum, quia imprimat characterem: sed quia eius effectus (scilicet remittere peccata quo ad culpam & poenam) non potest aliter haberi. At confirmatio & ordo non sunt instituta ad remittenda peccata: sed ad dandam gratiam, quae potest aliter haberi, scilicet per alia sacramenta. Alia vero sacramenta sunt reiterabilia, ideo non indigent hoc privilegio. Verumque est probabile. **SECUNDO.** Dico quod est valde probabile, omnia sacramenta non reiterabilia (ut dicit Maior) recedente fictione suum effectum consequi. Saltem confirmatio habet confirmare, & roborare hominem ad defendendam fidem.

DUBITATUR secundo, an peccatum veniale ponat fictionem baptismum: ita quod eius effectum impediatur.

Dubium
secundum

AD HOC dicit Paludanus in 4. d. 4. q. 5. quod de alijs sacramentis non est dubium quin eorum effectus impediatur per peccatum veniale: sed de baptismum dubitat. At S. Th. in articulo precedente ad 3. dicit quod peccatum veniale non impedit effectum sacramenti. Idem dicit in 4. d. 16. q. 4. art. 1. q. 3. ad 1. & infra. q. 20. articulo 8. Idem dicit Scotus. d. 4. q. 7. Idem Gabriel. d. 4. q. 2. Et probatur. Quia alias sequeretur, quod ratione peccati venialis quis damnaretur in perpetuum. Sicut si quis baptizaretur peccato venialiter & ita decedat: quia tali nunquam data fuit gratia.

SECUN

SECUNDO. S. Thom. infra. q. 28. articulo. 4. tenet quod vnum peccatum veniale remittitur sine alio. Sed hoc non est possibile, nisi per infusionem gratiæ. Ergo datur gratia cum peccato veniali per baptismum.

TER TIO. Non plus impedit peccatum veniale, quã reatus peccati venialis. Sed reatus seu macula peccati venialis, non impedit quin detur gratia per sacramentum. Ergo nec ipsa peccatum veniale. Antecedens probatur: si quis peccauit venialiter & postea manente macula illius peccati veniat ad sacramentum.

Dubium
tertium.

DUBITATUR an cū recipitur baptismus, ita quod ipsa receptio est p̄ctūm veniale, in fundatur gratia. Videtur qđ nō: quia in adulto requiritur dispositio, quæ nō stat cū tali p̄ctō veniali. AD HOC dico, quod illi datur gratia: quia baptismus ex opere operato nō ponēti obicē habet cōferre gratiã. Et talis nō ponit obicē. Secdo. Quia gratia quæ est in homine, non perditur per adueniens p̄ctūm veniale. Ergo peccatū veniale actu le non impedit infusionē gratiæ: quæ fit per sacramentū ex vi sacramenti. Et ad argumentū, quod in adultis requiritur dispositio, verū est: sed sufficit dispositio, quod vult recipere sacramentum, cum dolore præcedentium mortaliū peccatorū.

Quæstio vndec.

De circuncisione quæ præcessit baptismum.

DEINDE Considerandum est de preparatorijs ad baptismū. Et primo de preparatorio quod præcessit baptismū, id est, de circuncisione. Secundo. De preparatorijs quæ cōcurrūt simul cum baptismō. s. de Cathecismo & exorcismo.

CIRCA primum queruntur quatuor.

PRIMO. Vtrum circūcisio fuerit preparatoria & figuratiua baptismi.

SECUNDO. De institutione ipsius.

TER TIO. De ritibus.

QVARTO. De effectu ipsius.

Articul. Primus.

Vtrum circūcisio fuerit preparatoria & figuratiua baptismi.

AD PRIMVM Sic proceditur
Videtur quod circūcisio nō fuerit preparatoria & figuratiua baptismi. Omnis enim figura habet aliquã similitudinē cum suo figurato. Sed circūcisio nullã habet similitudinē cū baptismō. Ergo videtur quod non fuerit preparatoria, & figuratiua baptismi.

PRÆTEREA. Apostolus dicit prima Corinth. 10. de antiquis patribus loquēs, quod oñes in nube & in mari baptizati sunt. Non autem dicit quod in circuncisione baptizati sint. Ergo protectio columnæ nubis, & transitus maris rubri, magis fuerūt preparatoria ad baptismū & figuratiua ipsius, quã circūcisio.

PRÆTEREA. Supra dictū est, qđ baptismus Iohannis fuit preparatorius ad baptismum Christi. Si ergo etiã circūcisio fuit preparatoria & figuratiua baptismi Christi videtur quod baptismus Iohannis fuerit superfluus, quod est incōueniēs. Nō ergo circūcisio fuit preparatoria et figuratiua baptismi.

SED CONTRA est, qđ Apostolus dicit Colos. 2. circūcisi estis circūcisione nō manu facta, in expoliatione corporis carnis: sed circūcisione Iesu christi, consepulti ei in baptismō. RESPONDEO dicendū, quod baptismus dicitur sacramentum fidei: inquantū. s. in baptismō fit quædam fidei professio, & per baptismum aggregatur homo congregationi fidelium. Eadem autem est fides nostra & antiquorum patrum: secundum illud Apostoli. 2. Corinth. 4. Habentes eundē Spiritum fidei, credimus. Circūcisio autē erat quædam protestatio fidei, unde dicitur Rom. 4. quod Abraham accepit circūcisionē tanquã signaculū fidei, unde & per circūcisionē antiqui aggregabantur collegio fidelium. Vnde manifestū est, quod circūcisio fuit preparatoria ad baptismū, & præfiguratiua ipsius secundū quod antiquis patribus oīa in figurã futuri cōtingebant (ut dicitur. 1. Cor. 10.) sicut & fides eorum erat de futuro.

M ij AD

AD PRIMVM ergo dicēdū, qđ circūcisio habebat similitudinē cū baptismo: quātū ad spūalem effectū baptisimi. Nā sicut p circūcisionē auferebatur quædā carnalis pellicula: ita per baptismū homo expoliatur a carnali conuersatione.

AD SECVNDVM dicēdū, quod p̄tētio columnæ nubis, & trāsitus maris rubri, fuerūt quidē figuræ nostri baptisimi: quo renascimur ex aqua significata p mare rubrū, & spū Sctō significato p colūnā nubis. Nō tamen per hæc fiebat aliqua p̄fessio fidei, sicut per circūcisionē. Et ideo prædicta duo erāt tantū figuræ, & nō sacramēta. Circūcisio autē erat et sacramentū præparatoriū ad baptismū: minus tamē expr̄sse figurans baptismum quā eum ad exteriora, quam prædicta. Et ideo Apostolus potius fecit mētionē de prædictis, quam de circūcisione.

AD TERTIVM dicēdū, quod baptismus Iohānis fuit præparatorius ad baptismū Christi, quantū ad exercitiū actus. Sed circūcisio quantum ad professionem fidei: quæ requiritur in baptismo, sicut dictum est.

IN Hoc primo articulo doctor sanctus ponit hanc conclusionē affirmatiuā: Circūcisio fuit figura, & præparatoria ad baptismū. Probat prius testimonio diui Pauli ad Col. 2. Circūcisi estis circūcisione non manu facta in expoliatione corporis carnis, sed circūcisione Iesu Christi, cōsepulsi ei in baptismo. Vnde bene sequitur. Paulus vocat circūcisionem baptismū, & circūcisos baptizatos. Ergo nō ob aliud nisi quia circūcisio fuit figura & præparatoria baptismi. Secūdo p̄bat prædictā conclusionē in articulo ad hūc modū. Eadē est fides nostra & antiquorū patrū. At circūcisio erat quædā p̄testatio fidei, & per circūcisionē circūcisi aggregabātur coetui fidelīū: quæ duo (s. fidei p̄testatio & collegio fidelīū annumeratio) fūt nunc per baptismū. Ergo circūcisio erat figura ad baptismū præparatoria. Maior probatur. 2. ad Corin. 4. Habētes eundē spūm fidei credimus Minor probatur ad Rom. 4. Abraham accepit circūcisionem signaculum fidei. Hæc. S. Thom. TRACTATUR materia ista à magistro in. 4. d. 1. à cap 5. vsq; in finē illius distinctionis, Et paucis libat tā multa q̄ in hac materia fusiū tractāda sūt.

SECVNDO. Circūcisio prius data fuit Abraham Genes. 17. & ibi incepit.

TERTIO. Dico quod causa circūcisionis vlti-

mata fuit voluntas dei. Tamē quia ea quæ à deo sūt ordinata sunt, assignantur aliquæ causæ circūcisionis à doctoribus & sanctis, quarū vna fuit remedium contra peccatum originale: vt communiter dicunt theologi.

SED contra. Ante circūcisionem erat remediū contra originale, & facilius quam circūcisio. Ergo illa non fuit causa.

AD HOC nego consequentiam. Sed solum probat argumentum, quod illa nō fuit sola causa circūcisionis: & ideo scriptura huius causæ non meminit, quanuis doctores illam ponant.

SECVNDA causa magis literalis fuit distinctio populi ab infidelibus. Hæc etiā ratio est, quare circūcisio nō fuit data nisi tēpore Abraham: quia tunc pauci erāt idolatræ ex hebræis ante Abraham, incipiebant tñ iā Hebræi errare & incidere in idolatriā Vnde ita diffinit Damascenus circūcisionē. Circūcisio est signaculum quo signabatur populus Israel ab alijs distinctus.

TERTIA causa est. Quia ante Abraham erat fides clara & nota apud omnes cōmuniter: maxime Iudæos. Tēpore tamen Abraham iā cōeperat obtenebrescere: ideo opus erat signo exteriori, in quo homines conuenirent, quale est circūcisio.

QVARTA causa est. Quia oportebat, vt prius fieret vnus populus antequam daretur lex: quā deus illis & non omnibus volebat dare.

DVBITATUR an circūcisio debeat numerari inter sacramenta veteris legis, vel potius inter sacramenta legis naturæ.

Dubium primum.

AD HOC dicit. S. Thom. in. 4. d. 1. q. 1. ar. 1. quæst. 2. ad. 1. in secūda parte distinctionis qđ pertinebat ad vtrāq; Ad legē naturæ, quatenus illo tēpore fuit data: & ad legē veterē quatenus ad illam disponebat: quia dispositiones pertinent ad illa ad quæ disponūt. Et ideo quia circūcisio erat dispositio ad legem scriptam, potius dicitur ad eam pertinere, & sacramentum eius esse.

DVBITATUR an omnes etiam gentiles obligabantur ad circūcisionem, sicut nunc omnes obligantur ad baptismum.

Dubium secundum.

AD HOC dicunt oēs qđ non. Et p̄batur. Quia exodi. 12. dicitur Iudæis. Siquis voluerit transire in vestrā coloniā, circūcidetur prius. Nō ergo tenebatur ad circūcisionē, nisi tantū illi qui ad Iudæorū cōiūctū transire volebant. Ratio erat. Quia cum Christus ex semine Abraham descēsurus erat: oportebat populū illū sanctiorē & selectiorē alio esse.

DVBITATUR an postquā circūcisio data fuit Abraham & posteris eius, teneretur Ismael, & Esau, & Iacob, cum posteris suis ad circūcisionē. Quia si hi tenebantur cum constet quod nō faciebant, magna multitudo peribat.

Dubium tertium.

AD hoc dicūt cōmuniter doctores, qđ Ismael & Esau nō tenebantur. Ratio est: Quia circūcisio data fuit domui Israel vel Abraham. Sed Ismael & Esau iā nō erant de domo Abraham, ideo nō tenebantur. Secūdo. Quia circūcisio erat peculiare signū

populi;

populi Israel. At illi iam non erant de illo populo: Et ita nec ab eis descendentes obligabantur. SED contra. Si licuit Ismael & Esau separare se a domo Abraham: ita licuisset etiam alijs filijs Israel: quia non videtur maior ratio de Ismael quam de alijs. AD HOC nego consequentiam: quia maior ratio erat de filijs Ismael quam de alijs. Nam Ismael & Esau fuerunt eiekti de domo Abraham ex mandato domini: ideo non tenebantur ad circumcisionem. Si autem sine mandato dei a domo Abraham recessissent, ad circumcisionem tenerentur. Unde illae tribus quae sponte sua a Roboam filio Salomonis recesserunt ut habetur. 3. regum. 12. tenebantur ad circumcissionem & ritum populi Israel. Et hoc est probabilius. Aliqui dicunt, quod esto sua sponte discederent, non tenerentur postea ad circumcissionem: quia esto peccarent tunc quando discedebant postea tamen inter gentes non poterant seruare ritus iudeorum. Sed probabilius est primum.

Dubium quartum.

DUBITATUR an solum descendentes ab Abraham tenerentur circumcidi. AD HOC dico, quod non solum qui ab Abraham descendebant, verum etiam vernaculi, & emptitij eorum ut patet Gene. 17. tenebantur ad circumcissionem. Et posteri Abraham tenebantur circumcidere vernaculos suos: & emptitios: ut dicitur exodi. 12.

Dubium quintum.

DUBITATUR an tenebatur Abraham circumcidere seruos suos emptitios: qui habebant usum rationis & nolebant circumcidi.

SECUNDO. Si aliquis illorum erat in peccato mortali, an teneretur Abraham illum nihilominus circumcidere? DICO quod ita: quia habebat praecipuum absolutum, quod omnes illos circumcideret, esto repugnant & nolent circumcidi.

Dubium sextum.

DUBITATUR si aliquis illorum circumcideretur inuitus an esset circumcisus, vel an postea resipisceret esset iterum circumcidendus sicut nunc est iterum baptizandus.

AD HOC dico quod non erant iterum circumciedendi quia non possent iterum circumcidi. Secundo. Quia circumcisio principaliter erat ad distinguendum populum a gentilibus: & illi circumcisi iam erant distincti. SED an illis circumcisus dimittebatur originale peccatum? Dico quod paruulis ita. Adultis vero volentibus circumcidi, & non ficte accedentibus, per circumcissionem remittebatur peccatum originale, ratione fidei ibi protestatae. Sed circumcisus fictis vel inuitis, postea recedente fictione remitteretur originale per fidem. Et ita dicendum est quod omnes descendentes ab illis seruis Abraham tenebantur ad circumcissionem: quia cum illa seruitute transibat obligatio ad circumcissionem.

Dubium septimum.

DUBITATUR an viri fideles qui non erant de familia Abraham sicut Melchisedech & alij qui sciebant populum Israel esse populum dei tenerentur circumcidi: quia de alijs non est dubium nisi quod non tenebantur.

HOC dubium mouet Abulensis Genesi. 17. Ad quod dico quod non tenebantur, nec Melchisedech fuit

circumcisus, quicquid dicat Rabi moyses. sed licebat eis circumcidi si vellent. Probatur: quia soli Abraham & posteris eius data fuit circumcisio. Et probatur hoc de aliquibus ut de Achior, de quo dicitur Iudith. 14. Quod relicta gentilitate circumcidit carnem praepitij sui, & appositus est ad populum Israel. Ergo licebat accipere legem iudeorum & circumcidi. Secundo probatur hoc idem: quia Iacob Genesi 34. Induxit Sichimitas ad circumcissionem: quod non faceret si non liceret.

Dubium octauum.

DUBITATUR an alienigena circumcisus tenebatur ad obseruandam totam legem iudeorum DICO quod ita: ut patet ex Apostolo ad Galatas 5. Testificor (inquit) omni homini circumcideri se quoniam debitor est vniuersae legis faciendae.

SECUNDO. Qui nunc baptizatur, tenentur ad omnem legem euangelicam. Ergo et qui tunc circumcidebantur, tenebantur ad totam legem iudeorum.

TER TIO. S. Tho. dicit ad Rom. 2. & ad Colos. 2. & 3. p. q. 40. art. 4. quod circumcisio erat quaedam protestatio legis ad implendam. Ergo circumcisus tenebatur ad totam legem.

QUARTO Exodi. 12. dicitur. Siquis peregrinorum in vestram voluerit transire coloniam, & facere phase domini: circumcideretur prius.

SED contra. Ergo Ismael & Esau tenerentur ad totam legem etiam postquam discesserunt a domo Abraham quia erant circumcisi. Dico quod non tenebantur: quia non poterant seruare legem inter gentes, & quia iam soluti erant ab obligatione circumcissionis, quia expulsii fuerunt ex mandato dei. Ergo etiam ab obligatione totius legis.

Dubium nonum.

DUBITATUR ultimo, si aliqui alienigenae vellent circumcidere pueros suos, & manere in sua lege, an liceret eis. Dico quod probabilius est quod non. Et videtur quod hoc dicatur exodi. 12. cum dicitur, si quis voluerit in vestram transire coloniam circumcideretur prius. Ac si dicat, non circumcideretur nisi in vestram velit transire coloniam: nec transeat nisi circumcideretur.

Articul. secundus.

Vtrum circumcisio fuerit conuenienter instituta.

ID SECUNDO sic proceditur. Videtur quod circumcisio fuerit in conuenienter instituta. Sicut enim dictum est, in circumcissione fiebat quaedam fidei professio. Sed a peccato primi hominis nullus unquam saluari potuit, nisi per fidem passionis Christi: secundum illud Rom. 3. Quae proposuit deus propitiatorum per fidem in sanguine ipsius. Ergo statim post peccatum primi

M iij homi-

hominis, circūcisio institui debuit, & non tempore Abrahæ.

PRÆTER EA. In circūcisione homo profitebatur observantiam veteris legis: sicut in baptismo profitetur observantiam novæ legis: unde Apostolus dicit Galat. 5. Testificor omni homini circūcidenti se, quoniã debitor est universæ legis faciendæ. Sed legalis observantia nõ est tradita tempore Abrahæ, sed magis tempore Moysi. Ergo inconuenienter instituta est circūcisio tempore Abrahæ.

PRÆTER EA. Circūcisio fuit figuratiua & preparatiua baptisimi. Sed baptismus exhibetur omnibus populis: secundum illud Matt. ultimo, Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos. Ergo circūcisio non debuit institui, ut observanda tantum ab uno populo iudeorum, sed ab omnibus populis.

PRÆTER EA. Carnalis circūcisio debet respondere spirituali, sicut figura figurato. Sed spiritualis circūcisio quæ fit per Christum, indifferenter cõuenit utriq; sexui quia in Christo Iesu non est masculus & femina, ut dicitur Galat. 3. Ergo inconuenienter est circūcisio instituta, quæ competit solis maribus.

SED CONTRA est, quod (sicut legitur Genesis. 17.) circūcisio est instituta à deo: cuius perfectæ sunt opera.

RESPONDEO dicendum, quod (sicut dictum est) circūcisio erat preparatoria ad baptismum, in quantum erat quædam professio fidei Christi: quam etiam nos in baptismo profiteamur. Inter antiquos autem patres: primus Abraham promissionem accepit de Christo nascituro, cum dictum est ei Genesis. 22. In semine tuo benedicentur omnes gentes terræ. Ipse etiam primus se à societate infidelium segregauit, secundum mandatum dei dicentis sibi, egredere de terra tua & de cognatione tua. Et ideo conuenienter circūcisio fuit instituta in Abraham.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod immediate post peccatum primi parentis, prop-

ter doctrinam ipsius adæ (qui plene instructus fuerat de diuinis) adhuc fides & ratio naturalis in tantum uigebat in homine, quod nõ oportebat determinari hominibus aliqua signa fidei & salutis: sed unusquisque pro suo libito fidem suam aliquibus signis protestabatur. Sed circa tempus Abrahæ diminuta erat fides, plurimis ad idolatriam declinantibus: obscurata etiam erat ratio naturalis per augmentum carnalis concupiscentiæ, usque ad peccatum contra naturam. Et ideo conuenienter tunc & non ante fuit instituta circūcisio ad profitendum fidem, & ad minuendum carnalem concupiscentiam.

AD SECUNDVM dicendum, quod legalis observantia tradi non debuit, nisi populo iam congregato, quia lex ordinatur ad bonum publicum, ut in secunda parte dictum est. Populus autem fidelium cõgregandus erat aliquo signo sensibili, quod est necessarium ad hoc quod homines in quacunque religione adueniunt: sicut Augustinus dicit contra Faustum. Et ideo oportuit prius institui circūcisionem, quam lex daretur. Illi autem patres qui fuerunt ante legem, familias suas instruxerunt de diuinis: per modum paternæ admonitionis. Unde & dominus dicit de Abrahâ Scio quod præcepturus sit filiis suis, & domus sue post se: ut custodiant viam domini.

AD TERTIVM dicendum, quod baptismus in se continet perfectionem salutis, ad quam deus omnes homines vocat: secundum illud. 1. Timot. 2. Qui uult omnes homines saluos fieri. Et ideo baptismus omnibus populis proponitur. Circūcisio autem non continebat perfectionem salutis: sed figurabat ipsam ut fiendam per Christum, qui erat ex iudeorum populo nasciturus. Et ideo illi soli populo data est circūcisio.

AD QVARTVM dicendum, quod circūcisio instituta est ut signum fidei Abrahæ, qui credidit se patrem futurum Christi sibi repromissi, & ideo conuenienter solis maribus competebat. Peccatum etiam originale
contra

contra quod specialiter circumcisio ordinabatur, à patre trahitur non à matre: ut in secundo de parte dictum est. Sed baptismus continet virtutem Christi: quæ est universalis causa salutis omnium, & remissionis omnium peccatorum.

IN HOC secundo articulo ponit doctor sanctus hanc conclusionem. Circumcisio convenienter fuit instituta tempore Abrahami, & in ipso Abrahamo. Probatur, prius quia circumcisio fuit à deo instituta: cuius opera perfecta sunt. Ergo convenienter fuit instituta tempore Abrahami.

SECUNDO. Circumcisio erat quædam protestatio fidei quam & nos in baptismo profiteamur. At inter antiquos illos patres, primus Abrahamus promissionem accepit de Christo nascituro, cum dictum est ei Genesis. 22. In semine tuo benedicentur omnes gentes terræ, ipse etiã primus se à societate infidelium segregavit secundum mandatum dei dicentis, egredere de terra tua, & de cognatione tua. Ergo convenienter circumcisio fuit instituta in Abrahamo.

Dubium primum.

DVBITATVR Si alienigenæ de facto circumciderent pueros suos, & manerent in lege sua (ut refert Hieronimus quod ipsi faciebant super Hiere. 9.) an essent vere circumcisi, ita quod deleteretur eis peccatum originale. Videtur quod ita. Quia si ipsi baptizarent filios suos ad imitationem Christianorum essent vere baptizati, & liberi à peccato originali. Ergo etiam si circumciderent pueros suos, esset vere circumcisus, & liberi ab originali.

AD HOC dico, quod est dubium. Sed videtur quod non essent circumcisi: quia circumcisio non faciebat totum quod facit baptismus cum non haberet tantam virtutem. Ideo probabile est, quod requirebatur aliquis minister ex familia Abrahamæ, & quod circumcisus esset de familia Abrahamæ vel ad illam transfret.

SECUNDO. Dico quod si alienigenæ non circumcidebant pueros illos ad imitationem iudeorum, certum est quod non erant vere circumcisi: sicut nec nunc essent baptizati, si non baptizarentur ad imitationem christianorum.

DE mulieribus autem dico, quod non tenebantur ad circumcisionem: quia circumcisio solum data fuit maribus, ut habetur Genesis. 17. Et rationes quare maribus & non foeminis data fuit assignat S. Thom. Hic ad. 4. Prima est. Quia circumcisio fuit signum fidei Abrahamæ, qui credidit se futurum patrem Christi. Secunda. Quia peccatum originale contra quod est circumcisio, traducitur a patre & non a matre. Sed mulieres saluabantur fide sicut ante in lege naturæ.

Dubi secundum.

SED an convenienter Christus fuerit circumcisus? Dico quod ita, postquam fecit. Sed non tenebatur (etiam in quantum homo) cum non esset concep-

tus ex virili semine: sed factus ex muliere, ut ait Apostolus ad Galatas. 4. Quia ex beata virgine assumpsit materiam sui corporis, quod virtute Spiritus sancti fuit formata.

SED quid factum est de illo præputio Christi? Dicit Magister historiarum quod Angelus portavit illud ad Carolum magnum. Sed hoc non est authenticum.

DVBITATVR. Siquis in utero esset sanctificatus, aut præservatus ab originali, antequam retur nihilominus ad circumcisionem. Dico quod ita: quia erat præceptum absolutum de circumcisione. Et circumcisio potius erat ad distinguendum populum, quam ad tollendum originale.

Dubium tertium.

Articul. tertius,

Vtrum ritus circumcisionis fuerit conveniens.

D TERTIVM sic proceditur. Videtur quod ritus circumcisionis non fuerit conveniens. Circumcisio enim (sicut dictum est) fidei quædam professio est. Sed fides in vi apprehensiva existit, cuius operationes maxime apparent in capite. Ergo magis debuit signum circumcisionis dari in capite, quam in membro generationis.

PRÆTEREA. Ad usum sacramentorum assumimus ea, quorum est communior usus: sicut aquam ad abluendum & panem ad reficiendum. Sed ad incidendum communius utimur cultello ferreo quàm lapideo. Ergo circumcisio non debuit fieri cultello lapideo.

PRÆTEREA. Sicut baptismus instituitur in remedium originalis peccati, ita & circumcisio: sicut beda dicit. Sed baptismus non differtur usque ad octavum diem (ne pueris periculum damnationis immineat propter originale peccatum, si nondum baptizati decedant) quandoque etiam traditur baptismus post octavum diem. Ergo circumcisioni non debuit determinari octavus dies: sed debebat quandoque præveniri, sicut etiam quandoque tardabatur.

SED CONTRA est quod Rom. 4. super illud, Et signum accepit circumcisionis: determinat

termi

terminatur in glosa praedictus circumcisionis ritus.

RESPONDEO dicendum, quod (sicut dictum est) circumcisio quoddam signum fidei est institutum a deo, cuius sapientiae non est numerus. Determinare autem convenientia signa, est sapientiae opus. Et ideo concedendum est, quod ritus circumcisionis fuit conveniens

AD PRIMVM ergo dicendum, quod circumcisio convenienter fiebat in membro generationis. Primo quidem: quia signum erat fidei, qua Abraham credidit Christum ex suo semine nasciturum. Secundo quia erat in remedium peccati originalis: quod per actum generationis traducitur. Tertio quia ordinabatur ad diminutionem carnalis concupiscentiae: quae praecipue in membris illis viget, propter abundantiam delectationis venereorum.

AD SECVNDVM dicendum, quod cultellus lapideus non erat de necessitate circumcisionis, unde non inuenitur tale instrumentum precepto diuino determinatum. Nec etiam communiter tali instrumento iudei utebantur ad circumcidendum, sicut nec modo utuntur. Leguntur tamen aliqua circumcisiones famosa. cultello lapideo factae: sicut legitur Exodi. 4. quod tulit sephora acutissimam petram, & circumcidit preputium filij sui. Et Iosue. 5. dicitur, fac tibi cultellos lapideos, & circumcide secundo filios Israel. Per quod figurabatur circumcisionem spiritualem esse fiendam per Christum: de quo dicitur prima Corinth. 10. Petra autem erat Christus.

AD TERTIVM dicendum, quod octauus dies determinabatur circumcisioni, tum propter mysterium: quia in octava aetate (quae erit aetas resurgentium) quasi in octavo die perficitur per Christum spiritualis circumcisio, quando auferet ab electis non solum culpam sed etiam omnem poenalitatem, tum etiam propter teneritudinem infantis aetate octauum diem. Unde etiam de alijs animalibus leuitici. 22. praecipitur. Bos, ovis, & capra, cum genita fuerint septem diebus erunt sub cubere ma-

tris suae: die autem octauo & deinceps offerri poterunt domino. Erat autem octauus dies de necessitate precepti ita. scilicet quod octauum diem praetermittentes peccabant, etiam si esset sabbatum: secundum illud Iohannis. 7. Circumcisionem accipit homo in sabbato: ut non soluat lex Moysi. Non tamen erat de necessitate sacramenti: quia si aliqui mittebant octauum diem, postea poterant circumcidi. Quidam etiam dicunt, quod propter periculum imminentis mortis, poterat octauus dies praeveneri. Sed hoc nec ex auctoritate scripturae, nec ex consuetudine iudeorum haberi potest. Unde melius dicendum est (sicut etiam Hugo de sancto Victore dicit) quod octauus dies nulla necessitate praeveneratur. Unde super illud proverbi. 4. Vnigenitus erat coram matre mea, dicit glosa, quod alius Bersabee paruulus non computatur, quia ante octauum diem mortuus, nominatus non fuit, & per consequens nec circumcisus.

IN HOC tertio articulo dubitatur, an ritus circumcisionis erat conveniens ut scilicet circumcisio fieret cultro lapideo, & in membro virili, ac octava die. Et prius de instrumento quo debebat fieri circumcisio. Dubitatur an circumcisio deberet necessario fieri cum cultro lapideo: ita quod si fieret cum ferro vel alterius speciei non esset sacramentum: Videtur quod ita quia sephora uxor Moysi (exodi. 4.) circumcidit filium suum cultro lapideo, cum angelus volebat interficere Moysen, quia non circumciderat filium suum.

SECVNDO. Iosue. 5. legitur, quod Iosue circumcidit omnes filios Israel qui non erant circumcisi cultro lapideo: quia dominus mandavit, quod circumcideret eos & faceret cultros lapideos. Ergo requirebatur necessario cultellus lapideus.

AD HOC respondet. S. Thom. Hic ad. 2. & omnes, quod non erat necessarius ille culter lapideus quia nunquam deus praecipit illum propter circumcisionem. Et ad illud de Iosue dico, quod dominus mandavit, quod illa circumcisio fieret cum cultro lapideo, non quia erat necessarius ad circumcisionem, sed ad significandum Christum qui est petra. Et quia erat sollemnis circumcisio, cum ibi circumciderentur omnes iudei incircumcisi in deserto. Ideo propter sollemnitatem & significationem circumcisionis praecipit deus ut cultro lapideo fieret non autem propter necessitatem sacramenti.

DUBITATUR secundo, an poterant paruuli ante octauum diem circumcidi, & saluari per circumcisionem.

Dubium primum.

Dubium secundum.

AD

AD HOC dicit magister in ultimo cap. primæ distinctionis quarti quod non. Sed paruuli mortui ante octauum diem peribant sicut nunc mortui sine baptismo. Sed in hoc secūdo (s. quod paruuli qui ante octauum diem moriebatur peribant) non tenetur magister. In primo autē. s. quod ante octauū diē nō licebat puerū circuncidere: benedicit. Et ita dicit Hugo de sancto Victore, & sanct. Thom. hic ad tertium.

SECUNDO. Dico cū Hugone de sancto Victore, & cum sanct. Thom. Hic ad. 3. quod nec ppter infirmitatem nec propter aliam causam poterāt pueri circuncidi ante octauum diem, nec ille fuit vnquam iudæorum ritus. Probat. Quia octaua dies erat in præcepto absoluto, ideo non licebat oppositum. Sed ante octauum diem saluabantur pueri per fidem parentum. Nec valet si dicas. Poterāt iudæi differre diem octauum propter infirmitatem pueri. Ergo præuenire. Antesedēs falsum est: quia illud non erat differre, sed licebat nō circuncidere in illa die propter periculum, ne puer moreretur.

Dubium
tertium.

DVBITATVR si facta fuisset circuncisio ante octauum diem an esset vera circuncisio, & sacramentum dans gratiam.

AD HOC dicit Marsilius. 4. d. 1. q. 2. quod si puer moriturus erat, dabatur ei gratia & aliter non. Sed hoc non potest probari. Ideo omnes dicunt quod ita: quia octaua dies & si erat in præcepto, non tamen erat de substantia sacramenti. Ita tenet. S. Thom. hic ad. 3.

SECUNDO. Alienigenæ qui volebant circuncidi nō expectabant octauū diem. Ergo octauus dies non erat de essentia sacramenti.

TERCIO. Si aliquis circuncidebatur post octauum diem vere erat circuncisus. Ergo octaua dies non erat de essentia circuncisionis.

QUARTO. Non haberet puer remediū sine culpa sua, si quis illum ante octauum diem circuncideret & postea non, vel quia non poterat secundo circuncidi, vel quia nullus voluit circuncidere.

AN octaua dies esset in præcepto? Manifestum est quod ita. Genes. 17. vbi dictum fuit Abrahamo. Circuncidetur in vobis omne masculinum. Infans octo dierum circuncidetur in vobis.

Dubium
quartum.

DVBITATVR quarto, an licebat circuncidere puerum in sabbatho, si illic ad implere tur dies octaua.

DICO quod ita. Probat. testimonio Christi redemptoris Iohannis. 7. vbi textus sic habet. Moyses dedit vobis circuncisionem: non quia ex Moyses est sed ex patribus, & in sabbatho circunciditis hominem. Si circuncisionē accipit homo in sabbatho ut non soluatur lex Moysi: mihi indignamini quia totum hominem sanum feci in sabbatho. Ergo licebat in sabbatho circuncidere.

Dubium
quintum:

DVBITATVR quinto, an licebat filiis Israël in deserto non se circuncidere sed differre circuncisionem.

DICO quod licebat. Et quanuis Augustinus dicat quod qui in deserto ex contemptu aut negligētia non circuncidebant pueros suos, peccabant: est verum de contemptu non autem de negligentia quia tunc dispensatum erat in lege circuncisionis. Ratio autem quare iudæi in deserto non tenebantur circuncidere pueros suos, dicunt omnes quod erat: quia oportebat quotidie vel sæpe mouere castra, & esset periculum pueris circuncisus, vel esset illa circuncisio impedimento, ne essent ita parati ad mouendum castra.

SECUNDA ratio est. Quia circuncisio erat ad separandum populum. Et tunc erant in deserto satis separati, ideo non erat opus circuncisione. Cōuenienter ergo facta fuit eis dispensatio in tempore quo iter per desertum agebant.

DVBITATVR Sexto, an illi qui in deserto mortui sunt fuerint circuncisus.

Dubium
sextum.

DICO quod omnes qui in deserto mortui sunt fuerunt circuncisus. Nam (ut dicitur Iosue. 5.). Viri belatores qui exierunt ab ægypto mortui sunt in deserto. Secundo dico quod illi qui nati sunt in deserto, nō fuerūt mortui nec infirmabantur, iuxta illud psalmi. 104. Non erat in tribubus eorum infirmus. Et deuter. 8. Vestimentum tuum nequam vetustate defecit, & pes tuus non est subtritus. Ecce quadragesimus annus est. Quod secundum Nicolaum intelligitur de bonis, & de his qui in deserto nati sunt.

DVBITATVR Septimo, an non obstante periculo mortis, deberent circuncidi pueri iudæorum octauo die, an ita strictē octaua dies seruanda erat.

Dubium
septimū.

AD HOC dico quod non. Sed licite poterāt parentes non circuncidere puerum in octaua die propter periculum illud. Sed postea cū bene haberet, erat circuncidendus. Et ex quacunque causa puer in octaua die circuncisus non erat, postea erat circuncidendus.

SED si in die octaua propter malam dispositionem non circuncidebatur puer. Et postea semper crescebat illa mala dispositio propter quā non poterat circuncidi & moriebatur ita, an saluaretur?

DICO quod peribat sicut nunc non baptizatus. Et sicut supra diximus quod nullus cum periculo vitæ baptizandus erat, esto sine baptismo moriatur ita nullus cum periculo vitæ circuncidendus erat, esto esset moriturus sine circuncisione.

DE alijs autem alienigenis volentibus se aut pueros suos circuncidere: dico quod non oportebat octauum diem expectare, licet possent expectare si vellent. Rationes quare expectabatur dies octaua erant. Prima, ne puer periclitaretur. Et alia allegorica erat: quia octaua dies significabat octauā aetatem. i. tempus perfectionis.

DVBITATVR octauo, an puer mortuus ante octauum diem peribat. Videtur quod ita: quia nūc etiam mortuus ante baptismū perit. Sed contra. Videtur quod esset contra diuinam

Dubium
octauū.

miseri

misericiam.

AD HOC dixit magister sententiarum in ultimo cap. Primæ. d. 4. quod peribant. Sed (vt supradixi) non tenetur in hoc. Ideo dico prius, quod non statim peribant: sed habebant illud remediū quod habebant in lege naturæ. Probat hoc, prius consensu omnium. Secundo, quia fuit in præcepto circumcisionis limitatus octauus dies: & non in baptismo.

Dubium nonum.

UBITATVR quod remedium erat illud. Et est difficultas an sufficiebat sola fides, vel an requirebatur aliquod signum sensibile determinatum ad hoc quod puer ille saluaretur.

AD HOC dicit. S. Thom. in. 4. d. 1. q. 2. art. ultimo, quod semper fuit sufficiens sola fides ad salutem in lege naturæ, & in scripta ante octauum diem, in adultis propria & in paruulis parētum. Et idem dicit in hac prima. 4. in hac quaestione. art. 4. ad. 2. vbi sic dicit. Ad secundum dicendum, quod sicut ante institutionem circumcisionis, sola fides Christi futuri iustificabat tam pueros quā adultos: ita etiam & circumcissione data. Sed antea nō requirebatur aliquod signum protestatiuum huius fidei: quia nondum fideles homines seorsum ab infidelibus adunari coeperant ad cultum vnius dei. Probabile tamen est, quod parētes fideles pro paruulis natis, & maxime in periculo existētibus aliquas preces deo funderent, vel aliquam benedictionem eis adhiberent (quod erat quoddam signaculum fidei) sicut adulti pro se ipsis preces & sacrificia offerebant. Hæc sanct. Tho. Tertio dicit probabile esse, quod parentes ex voto suo & congruitate aliquas preces p pueris fundebāt. Et hoc est verum, quod sufficiebat fides applicata, etiam solo actu interiori.

SED contra hoc est: quia sanct. Thom. supra. q. 9 art. 1. ad primum dicit, quod sufficiebat fides cum oblationibus & sacrificijs. Ergo requirebantur signa exteriora.

DICO quod intelligit (vt iam diximus) quod illa sacrificia & oblationes erant ex congruitate & voluntate parentum: non autem ex obligatione aut dei institutione. Et hoc totum dicit Gregorius in illo cap. Quod apud nos, de consecra. d. 4.

ALII tamen doctores dicunt oppositum. Et prius Durandus in. 4. d. 1. q. 3. dicit, quod adulti per proprium actum poterant iustificari. Secundo dicit, quod pro paruulis requirebatur signum exterius. Probat, quia puer non saluabatur in fide propria sed aliena. s. ecclesiæ. Et ad hoc quod vniatur quis ecclesiæ requiritur actus vel signum aliquod exterius. Idem dicit Scotus in eadem prima. d. q. 7. Et probat, quia oportebat vt puer remedium salutis haberet: & si non esset aliquod signum exterius, nunquam parentes fuissent certi quod pueri habebant remedium contra originale. Et ita semper essent solliciti de salute pueri. Differt Scotus à Durando: quia Scotus dicit quod requirebatur certum signum determinatum, & Durandus dicit

quod requirebatur aliquod signum: sed hoc vel illud indeterminate.

PALVDANVS in. 4. d. 1. q. 5. dicit, quod tam p adultis quam pro paruulis requirebatur aliquod signum determinatum. Et si quærat ab eo, quod erat illud signū dicit quod nihil de hoc habemus scriptum. Idem tenet Mar filius. d. 1. q. 2. quod pro paruulis & pro adultis requirebatur aliquod signum exterius determinatum & cōmuniter alij. Et est in hoc apparentia: quia legimus quod patres in veteri lege, & in lege naturæ sacrificabant. Ergo, faciebant illud ex mandato dei, cum illud non esset notum lumine naturali.

MAGISTER sententiarum tenet cum. S. Tho. quod nullum signum exterius requirebatur. Et p bat testimonio Gregorij. 4. moral. cap. 2. quod habetur de consecra. d. 4. cap. quod apud nos. Vbi textus sic habet. Quod apud nos valet aqua baptismatis: hoc egit apud veteres, vel pro paruulis sola fides, vel pro maioribus virtus sacrificij: vel p his qui de Abrahæ stirpe prodierunt mysterium circumcisionis. Hæc textus. Idem tenet Richar. 4. d. 1. q. 3. Sed ad Gregorium dicit Durandus quod est dimittendus in hoc. Et Scotus & alij dicunt, quod Gregorius per illa verba non intendebat excludere signa exteriora: sed volebat dicere, quod non requirebatur determinate vnum. Sed hi non satis faciunt dictis Gregorij: quia ipse expresse dicit: quod pro paruulis sola fides sufficiebat in lege naturæ. Et comparabat ad circumcissionem quæ requirebatur pro his qui erāt de familia Abrahæ. EGO dico duo. Primum est, qd probabilius est dicere cum Magistro & sanct. Thom. quia quod alij dicunt non habetur in scriptura. Et cum hæc graua scribātur in scriptura, scriberetur & illud si esset verum.

SECUNDO dico, quod omnes in hoc conueniunt, quod fides requiritur ad salutem tam adultorum quam paruulorum in lege naturæ, & in lege scripta ante octauum diem.

SED quæ fides requirebatur, an fides parētum? Dico quod non & si sufficiebat. Sed sufficiebat fides cuiuscunque ordinata ad salutem pueri. Diximus cuiuscunque. s. fidelis de populo iudæorū inter iudæos: & alius fidelis inter gentiles. Nam si erat in fidelis, probabile est, quod non erat minister circumcisionis. Et licet aliqui dicant, quod requirebatur fides parentū, nō probāt. Ideo melius est dicere, qd sufficiebat fides cuiuscunque fidelis.

SED an requirebatur fides actualis, vel an sufficiebat habitualis. Ad hoc dicit. S. Thom. quod non sufficiebat habitualis, sed requirebatur actualis relata ad salutem pueri. i. quod aliquis actualiter applicaret assensum suum ad puerum vel eius salutem. Idem dicit Durandus. Et probat, quia vel puer saluabitur fide aliena tanquam per sacramentum: & hoc non. Vel tanquam per meritum vel suffragium: & ad hoc nō sufficiebat fides cuiuscunque, sed ecclesiæ, quæ erat fides formata. Et ita

de

Dubium decimum

Dubium vndeci.

de congruo impetrabatur gratia puero.

SED contra (dicit Paludanus) nunc non requiritur fides actualis cum baptismo. Ergo nec tunc cum circumcisio erat sacramentum, ut dicit Durandus

SECUNDO. Quia esto nunc omnes fideles inciderunt in hæresim possent baptizare pueros suos. Ergo & tunc sine quacunque fide nec actuali nec habituali.

TER TIO. Illud quod dicit Durandus: quod fides impetrabat gratiam puero de congruo est falsum: quia ad illud requiritur aliqua dispositio in recipiente gratiam. Ergo. &c.

QVOMODO ergo intelligitur, quod requiritur fides? Dico quod sanct. Tho. vult dicere, quod requirebatur actualis fides relata ad salutem pueri. i. quod eliceretur aliquis actus protestatiuus fidei ecclesie. i. eliceretur actus quo quis intendere applicare fidem ecclesie ad salutem pueri. Et hoc sufficiebat, nec requirebatur fides interior alicuius vera: sed sufficiebat quod fidelis vellet applicare fidem ecclesie in salutem pueri: quia (ut dixi) probabile est, quod esto in fidelis vellet applicare fidem ecclesie in salutem pueri, non faciebat sacramentum: quia non erat minister.

SED tunc ad quæstionem principalem, an. s. fides sola sufficiebat sine signo exteriori dico, quod utraque opinio est probabilis. Tamē cum de hoc non habeatur expressum aliquid in scriptura sacra, verior videtur opinio Gregorij & Magistri sententiarum, & S. Thom. maxime cum argumenta aliorum nihil probent.

SECUNDO. Quia illi qui oppositum dicunt, relinquunt suum principium. s. quod frustra fit per plura quod potest fieri per pauciora. Ergo cum fides sufficiebat, non oportebat ponere alia signa.

TER TIO arguo hoc modo. Siquis recederet ab alijs hominibus solum sciens quod deus est prouisor orbis, & hoc solum credebat, & nihil aliud credebat aut sciebat de signis exterioribus. Talis sola fide saluaretur, & prouideret pueris suis, nec tenebatur credere alijs dicentibus quod tale signum ad saluandos pueros requirebatur, cum non esset reuelatum

QVARTO contra dicentes quod pro paruulis requirebatur signum exterius & non pro adultis) arguo hoc modo. Illud quod requirebatur pro paruulis etiam requirebatur pro adultis. ut patet quia ita est in lege gratie, & erat in lege scripta. Ergo. &c.

QVINTO. Si deus non instituisset sacramentum poenitentiae, sola contritio sufficeret. Ergo in lege naturae sola fides sufficiebat, vbi deus non constituit signum exterius.

SEXTO. Cum secundum Durandum requirebatur aliquod indeterminatum signum. Ergo sufficiebat quodcumque. Et ita sufficeret mouere digitum: quod ridiculum est dicere. Ergo dicendum est quod non requirebatur ad salutem hominum in lege naturae aliquod signum exterius, quod esset sacramentum necessarium ex diuina institutione

aut mandato, nec in lege scripta pro pueris ante octauum diem: sed sola fides sufficiebat.

DUBITATUR an iudæus non circumcisus octaua die, postea posset saluari per fidem. Videtur quod non, quia dicitur Genes. 17. Cuius præputij caro circumcisa non fuerit peribit anima illa de populo suo. Nec valet dicere (ut aliqui iudæi dicebant) quod illud intelligitur corporaliter. i. quod non esset de populo iudæorum: quia non nisi spiritualiter intelligitur. i. non habebit beatitudinem, ut communiter sancti interpretantur.

SECUNDO. Translatio septuaginta interpretum habet, quod caro quæ non fuerit circumcisa octaua die, peribit.

SED contra est. Quia fides conferebat gratiam ex opere operato, & non per modum meriti. Et hoc etiam magis secundum illos qui dicunt, quod requirebatur cum fide aliquod signum exterius.

AD HOC omnes dicunt, quod non saluabantur in circumcisi post octauam diem, sine circumcissione. i. non sufficiebat fides post diem illam octauam: quia erat lex quæ iam currebat post illum octauum diem, quod nisi esset circumcisus periret. Et ad argumentum in contrarium: quia fides erat sacramentum & operabatur ex opere operato, dico quod iam non habebat virtutem post diem octauum.

DUBITATUR an pueri mortui in lege naturæ, & in lege veteri, in uteris matrum saluabantur. Dicit S. Tho. in. 4. d. 1. q. 2. art. ultimo ad 2. quod non saluabantur de lege communis: nec nunc in lege euangelica. Sed dimittendi erant domino deo a quo solo mundari poterant. Idem dicit Marsilius in. 4. q. 19. art. 2. Caie. tamē. 3. p. q. 68. art. 11. (ut vidimus) dicit, quod saluabantur in fide parentum. Sed hoc iam late disputauimus supra in hac prima. 4. q. 9. art. 11. vide ibi.

Articul. quartus.

Utrum circumcisio conferret gratiam iustificantem.

QVARTVM sic proceditur. Videtur quod circumcisio non conferret gratiam iustificantem. Dicit enim Apostolus Galath. 2. Si ex lege est iustitia Christus gratis mortuus est. i. sine causa. Sed circumcisio erat quedam obligatio legis implende: secundum illud Galat. 6. Testificor omni homini circumcidenti se, quoniam debitor est uniuersae legis faciendae. Ergo si ex circumcissione est iustitia Christus gratis. i. sine causa mortuus est. Sed hoc est inconueniens. Non

ergo

Dubium
duo decimum.

Dubium
tertium.
decimum

ergo ex circumcissione erat gratia iustificans à peccato.

PRÆTER EA. Ante institutionem circumcissionis, sola fides ad iustificationem sufficiebat. Dicit enim Gregorius in moralibus. Quod apud nos valet aqua baptismatis, hoc egit apud veteres p̄ paruulis sola fides. Sed virtus fidei nō est imminuta per mādātū circumcissionis. Ergo sola fides paruulos iustificabat, & non circumcisio.

PRÆTER EA. Iosue. s. legitur, quod populus qui natus est in deserto per quadraginta annos, in circumcisus fuit. Si ergo per circumcissionē auferebatur peccatum originale, videtur quod omnes qui in deserto mortui sūt, tā paruuli quā adulti fuerint damnati. Et eadem obiectio est, de pueris qui moriebatur ante octauum diem circumcissionis: qui praeueniri non debebat, ut dictum est.

PRÆTER EA. Nihil impedit introitum regni cælestis, nisi peccatum. Sed circumcisi ante passionem Christi impediabantur ab introitu regni cælestis. Non ergo per circumcissionem homines iustificabantur à peccato.

PRÆTER EA. Peccatum originale non dimittitur sine actuali: quia impium est à deo dimidiam sperare veniam, ut Augustinus dicit. Sed nusquā legitur, quod per circumcissionem remitteretur actuale peccatum.

Ergo etiā neque originale peccatum dimittebatur. **SED CONTRA** est, quod Augustinus dicit ad Valerium cōtra Iulianum. Ex quo instituta est circumcisio in populo dei (quæ erat signaculum fidei iustitiæ) ad sanctificationē purgationis valebat paruulis originalis veterisque peccati: sicut & baptismus ex illo cæpit valere tempore ad inuolutionē hominis, ex quo institutus est.

RESPONDEO dicendum, quod ab omnibus communiter ponitur quod in circumcissione peccatum originale remittebatur. Quidam tamen dixerunt quod non conferebatur gratia, sed solum auferebatur peccatū: quod Magister ponit in prima distinctione quarti

sententiarum, & Rom. 4. in glos. Sed hoc nō potest esse, quia culpa nō remittitur nisi per gratiam: secundum illud Rom. 3. iustificati gratis per gratiā. &c.

ET IDEO alij dixerunt, quod per circumcissionem conferebatur gratia quantum ad effectus remissionis culpæ, sed non quantum ad effectus positivos: ne cogerentur dicere, quod gratia in circumcissione collata sufficiebat ad implendum mandata legis, & ita superflua fuerit aduentus Christi. Sed hæc etiam positio stare non potest. Primo quidem, quia per circumcissionem dabatur pueris facultas suo tempore perueniendi ad gloriam, quæ est ultimus effectus positivus gratiæ. Secundo quia priores sunt naturaliter, secundum ordinem causæ formalis, effectus positivi quam priuatiui, licet secundum ordinem causæ materialis sit e conuerso. Forma enim non excludit priuationem, nisi informando subiectum.

ET ideo alij dixerunt, quod in circumcissione conferebatur gratia, etiam quantum ad aliquem effectum positivum, qui est facere dignum vita eterna, sed non quantum ad omnes effectus: quia non sufficiebat reprimere concupiscentiam fomitis, nec ad implendum mandata legis. Quod etiam aliquando mihi visum est. Sed diligenter consideranti apparet hoc non esse verum: quia minima gratia potest resistere cuiuslibet concupiscentiæ, & vitare omne peccatum mortale, quod committitur in transgressione mandatorum legis. Minima enim charitas plus diligit deum, quam cupiditas millia auri & argenti.

ET IDEO dicendum est, quod in circumcissione conferebatur gratia quantum ad omnes gratiæ effectus: aliter tamen quam in baptismo. Nam in baptismo confertur gratia ex virtute ipsius baptismi: quā habet in quantum est instrumentū passionis Christi iā perfectæ. In circumcissione autē conferebatur gratia nō ex virtute circumcissionis: sed ex virtute fidei passionis Christi, cuius signum erat circumcisio. ita. s. quod homo qui accipiebat circumcissionem

onem, profitebatur se suscipere talem fidem: vel adultus pro se, vel alius pro parvulis. Unde et Apostolus dicit Rom. 4. qd̄ Abraham accepit signum circumcisionis, signaculum iustitiae fidei: quia, scilicet iustitia erat ex fide significata, non ex circumcisione significante. Et quia baptismus operatur instrumentaliter in virtute passionis christi, non autem circumcisio, ideo baptismus imprimit characterem incorporantem hominem christo, et copiosiore gratiam confert quam circumcisio. Maior est enim effectus rei iam presentis, quam spei.

AD PRIMVM ergo dicendum quod ratio illa procederet, si ex circumcisione esset iustitia aliter quam per fidem passionis christi.

AD SECVNDVM dicendum, quod sicut ante institutionem circumcisionis sola fides christi futuri iustificabat tam pueros quam adultos: ita etiam circumcisio data. Sed antea non requirebatur aliquod signum protestationis huius fidei: quia nondum homines fideles, seorsum ab infidelibus coeperant adunari ad cultum unius dei. Probabile tamen est, quod parentes fideles pro parvulis natis, et maxime in periculo existentibus, aliquas preces deo funderent, vel aliquam benedictionem eis adhiberent (quod erat quoddam signaculum fidei) sicut adulti pro seipsis preces et sacrificia offerebant.

AD TERTIVM dicendum, quod populus in deserto pretermittens mandatum circumcisionis, excusabatur: tum quia nesciebant quando castra movenda erant: tum quia (ut Damascenus dicit) non necesse erat eos aliquod signum distinctionis habere, cum seorsum ab alijs populis habitabant. Et tamen (ut Augustinus dicit) in obedientiam incurrebant, qui ex contemptu pretermittebant. Videtur tamen, quod nulli in circumcisi mortui fuerint in deserto, quia, ut in psalmo dicitur. Non erat in tribubus eorum infirmus. Sed illi soli videntur mortui in deserto, qui fuerant in egypto circumcisi. Si tamen aliqui in circumcisi mortui sunt, eadem ratio est de his, et de his qui moriebantur ante circumcisionis institutionem.

Quod etiam intelligendum est de pueris, qui moriebantur ante octavum diem tempore legis.

AD QVARTVM dicendum, quod in circumcisione auferebatur peccatum originale ex parte personae. Remanebat tamen impedimentum intrandi in regnum caelorum ex parte totius naturae: quod fuit sublatum per passionem christi. Et ideo etiam baptismus ante passionem christi non introducebat in regnum. Sed circumcisio si haberet locum post passionem christi, introduceret in regnum.

AD QVINTVM dicendum, quod adulti quando circumcidebantur, consequentur remissionem non solum originalis peccati sed etiam actualium peccatorum. Non tamen ita quod liberarentur ab omni reatu poenae, sicut fit in baptismo, in quo confertur copiosior gratia.

HOC dubium quod hic movet. S. th. an circumcisio det gratiam, tractavimus iam supra. in hac prima. 4. q. 3. ar. 1. & 6. ad 3. argumentum. S. th. Ideo in hac materia de circumcisione solum relinquitur tractandum de cessatione, quando scilicet cessavit circumcisio, & alia legalia.

DUBITATUR igitur, quando cessavit circumcisio, & legalia omnia veteris legis. Haec quaestio tractatur in. 4. d. 1. & ibi a. S. th. q. 2. ar. 5. & 1. Secund. q. 103. ar. 3. & 4. Et sententia Augustini & S. Tho. de hoc continetur quatuor propositionibus quarum prima est. Ante passionem domini circumcisio & alia legalia fuerunt semper sub precepto, & habuerunt virtutem suam.

Dubium primum.

SECUNDA propositio est. In passione domini omnia legalia fuerunt extincta, & quantum ad preceptum, & quantum ad virtutem: ita quod statim a passione domini non habebant virtutem quam antea habebant, nec iam erant sub precepto: sed sublatum erat preceptum, quod antea fuerat de eis.

TERCIA propositio est. Ante sufficientem promulgationem evangelij legalia non erant mortifera, id est, ad huc licebat illa observare, etiam scienti & defendenti legem christi.

QVARTA propositio est. Post sufficientem promulgationem evangelij, legalia sunt mortifera: ita quod qui ea vel aliquid ex eis servat peccat mortaliter. Sicut qui se circumcideret, aut imolaret agnum paschalem, peccat mortaliter. Has propositiones probat. S. Tho. in locis supra citatis, quas & nos cum illo inferius probabimus.

DUBITATUR quae sunt ista legalia? Cum in lege veteri erant quaedam precepta moralia quae non cessaverunt: & alia erant ceremonialia quae cessaverunt.

Dubium secundum.

uerunt. Et de illis erant positæ illæ quatuor propositiones. Moralia dicuntur quæ sunt de iure naturali: ut præcepta decalogi. Legalia erant leges datæ à deo ad gubernandum populum. Cerimonialia dicebantur illa quæ erant: ad colendum deum & significandum Christum venturum. Moralia vero, quia sunt de iure naturæ, semper manent. Legalia & cerimonialia cessauerunt in passione Christi: ut dictum est. Et nunc appellatione legalium intelligimus etiam cerimonialia.

PRO quo est notandum, quod tria ponuntur tempora quo ad obseruationem legalium. Primum est ab abrahamo, a tempore. scilicet quod data fuit circumcisio: usque ad passionem Christi. Secundum erat, a morte Christi usque ad sufficientem promulgationem euangelij. Tertium vero tempus est: a sufficienti promulgatione euangelij usque nunc, & usque ad finem seculi. Hunc etiam modum loquendi habet Durandus in. 4. d. 1. q. 9. Idem Richar. d. 1. art. 6. q. 4. Idem Adria. 4. q. 1. Idem Maior. d. 3. q. 1. Scotus vero in. 4. d. 3. q. 4. non habet hunc modum loquendi: & cum eo Gabriel. d. 1. q. 4. & Iohannes de rubione. d. 3.

SED oportet examinare illas propositiones. Et prius dico quod illa. 4. propositio. scilicet quod est peccatum mortale seruare legalia a sufficienti promulgatione euangelij usque nunc, est ita certa: quod est omnium fidelium doctorum nullo excepto. Et est de fide, ita quod oppositum est hæreticum. Probatur extra de baptismo & eius effect. cap. Miores, ubi textus sic habet. Absit ut in illam damnatam hæresim incidamus, quæ perperam affirmabat, legem cum euangelio, & circumcisionem cum baptismo seruandam. Secundo. Ita determinatur etiam in concilio florentino sub Eugenio. 4.

IN prima propositione. scilicet quod ante passionem domini circumcisio & omnia legalia erant sub præcepto, & habuerunt virtutem suam: non conueniunt omnes. Sed Scotus ubi supra dicit, quod baptismus fuit institutus ante passionem Christi. Et in hoc bene dicit, & cum. S. Thom. ut nos supra probauimus in. q. 7. art. 2. Secundo dicit, quod statim post illam institutionem baptismi cessauit circumcisio quo ad præceptum, apud eos qui sciebant baptismum esse institutum: ita quod tam baptismus quam circumcisio habebat virtutem sanctificandi, non tamen erant sub præcepto, sed ambo erant sub consilio quo ad iudæos. Tertio dicit, quod hoc tempus durauit a prima institutione baptismi, usque ad sufficientem promulgationem euangelij. scilicet usque ad Penthecostem: ita quod qui erat circumcisus non tenebatur baptizari: & qui erat baptizatus non tenebatur circumcidi. Et probat, quia præceptum baptismi reuocauit præceptum circumcisionis. Ergo etiam consilium de baptismo tollebat præceptum circumcisionis. Ad hoc negatur consequentia: quia idem oporteret dicere de alijs legalibus: quod est falsum.

SECUNDO probat, quia iam post institutionem

baptismi non tenebatur iudæus circumcidere puerum: quia iam non proderat circumcisio post baptismum, cum non tolleretur peccatum originale. Poterat enim baptizare puerum, & per baptismum remitteretur ei peccatum originale.

AD HOC dico quod ad huc tenebatur ad circumcisionem, propter præceptum de circumcisione quod ad huc durabat, esto iam non haberent peccatum originale: sicut fecit Abrahamus, qui propter dei præceptum tenebatur se & suos circumcidere, cum iam non haberet peccatum originale. Et tenebantur præsentare pueros suos in templo, & alias legis cerimonias seruare: quia non cessauerat lex ante passionem domini.

ET IDEO dico, quod hæc opinio male potest defendi. Prius, quia Apostolus dicit ad Hebræ. 7. & 9. quod Christus per mortem abstulit & antiquauit priorem legem & sacerdotium. Ergo ante mortem erat lex in sua virtute.

SECUNDO. Christus venit ad implere legem, & non soluere. Matth. 5. At ante passionem nondum erat lex adimpleta. Ergo adhuc obligabat ad sui obseruationem.

TER TIO. Illi qui necdum audierant euangelium tenebantur ad omnia etiam post passionem domini, sicut ipse Scotus fatetur. Ergo adhuc obligabantur

QVARTO. Sequeretur quod postquam iudæus erat liber a præcepto circumcisionis, quod iterum obligaretur ad circumcisionem. Probatur sequela. Quia inuincibiliter poterat postea ignorare baptismum Christi. Ergo assumptum verum. Nam ponamus quod quis iudæus crederet alicui Apostolo prædicanti baptismum ante passionem domini. Et postea reprehenderetur ab alijs iudæis, quia cito credidit: cum non viderat opera quæ nullus alius fecit, ut dicit dominus. Ergo talis iterum obligatur ad legem a qua erat solutus.

QVINTO. Puer pro quo ante octauum diem offerebatur sacrificium, erat in gratia. Et tamen tenebatur ad circumcisionem si postea viueret. Ergo probatio Scoti nihil valet. Hæc quinque argumenta probant primam nostram conclusionem, ex illis quatuor quas posuimus.

SECUNDA etiam propositio, quod in passione domini omnia legalia fuerunt extincta: potest dupliciter intelligi. Prius quod non obligabant sub præcepto. Secundo, quod non habebant iam illam virtutem, quam antea habebant. Et in utroque sensu intelligit. S. Thom. & est vera propositio.

SED oppositum etiam tenet Scotus, & probat. Quia iudæi ad quos nondum peruenerat lex Christi, tenebantur ad legalia etiam post passionem domini: quia tenebantur adhibere remedia puero suo & non habebant aliud nisi circumcisionem.

AD HOC nego primum antecedens. Et ad probationem nego minorem: quia habebant baptismum. Poterat enim iudæus venire Hierosolimam & scire, & baptizare puerum suum.

SECUNDO. Concedo quod tenebantur iudæi, illa

illi qui ignorabant legē Christi, circumcidere pueros suos. Non propter præceptū circumcisionis: sed propter hoc, non ages contra conscientiam: Quia omne quod non est ex fide, peccatū est: ut ait Apostolus ad Roma. i. 4. id est, quod est contra conscientiam. Et probatur quod sit ita dicendum Quia si esset præceptum circumcisionis sub hac forma, vsq; ad passionem domini tātū, sicut erat, licet sub tali forma non fuisset. s. vsq; ad passionem Christi, & non amplius. Post passionē tale præceptum non obligaret, quanuis nesciens teneretur seruare illud, ut contra conscientiam non ageret. Ergo etiam nunc sub alia forma sic intelligitur. s. vsq; ad passionem domini, & non amplius.

PROBAT secundo Scotus. Quia si Iudæus post passionem domini ignorans legem Baptismi, & Christi, circumcideret puerum suū, haberet puer gratiam. Quam non habebat nisi ex vi circumcisionis. Ergo adhuc durabat vis circumcisionis. Negatur minor. Quia ille puer si habebat gratiam, non habebat virtute circumcisionis, sed per fidē parentum, sicut si essent in lege naturæ: quia faciebant parentes quod poterant pro puero.

ET ex hoc potest argui, contra dicentes quod nō sufficiebat sola fides ad salutē in lege naturæ, sed qd requirebatur signum exterius. Quia post passionē domini pueri circumcisi saluabantur in sola fide, apud illos qui ignorabant legem Christi cū circumcisio iam non obligaret. Est igitur vera nostra secunda propositio.

DE tertia propositione. s. quod ante sufficientem promulgationē euangelij, licebat Iudæo fideli seruare omnia legalia: est maior difficultas. Sed dico cum August. & S. th. quod est vera. Et probatur: quia Paulus circumcidit Timotheū post passionem domini. Actuum. 16.

SECUNDO. Idem Apostolus purificauit se in templo actuum. 21. Ergo licebat seruare legalia: quia alias Apostolus non fecisset. Verū est, quod non seruabantur in significationē alicuius futuri quia iam non erāt talia mysteria futura, sed præterita: sed ad protestandum quod lex illa fuerat sancta & iusta: & esto esset mortua, non erat sepulta, aut mortifera. Nec illi qui tunc seruabant legalia, ponebant spem in illis: confidentes quod habebant aliquam virtutem ad salutē cōsequendā.

NOTA tamen quod de hac propositione inter Hieronymum & Augustinum magna fuit cōtentio. Nam Hieronymus dicebat, quod statim post passionem fuerunt legalia mortifera: sed Paulus circumcidit Timotheum simulās propter scandalum, ne. s. alij scandalizarentur, & alias peccaret mortaliter. Augustinus autē dicit, quod vere circumcidit: quia vsq; ad sufficientem promulgationem euangelij, licitum erat seruare legalia. Et probat. Quia si esset mortiferum seruare legalia, nec propter scādalum liceret seruare: & ita Paulus peccaret.

DUBITATUR igitur circa quartā propositionem: quando legalia incoeperunt esse mortifera, vel quando fuit sufficienter promulgatum euangelium. Dubium tertium.

AD HOC dico quod non est certū. Nā non potest dici quod statim post penthecostē: quia Paulus circumcidit Timotheū, & purificauit se in templo. Secūdo. Petrus actuū. 10. dicebat. Absit à me domine: quia commune & immundū non māducaui, cum dominus dixisset occide & manduca, ostendens lintheū plenum animalibus. Ergo adhuc Petrus seruabat legalia, & erat post penthecostem Nec potest dici, quod cessauerunt legalia immediate post conciliū Apostolorum actuū. 15. quia postea purificauit se Paulus in templo Actuum. 21. Secundo in ipso concilio determinatum fuit: ut seruarentur aliqua legalia: quia Petrus dixit, visum est Spūi sancto & nobis, hoc onus solū imponere vobis: ut abstinere à sanguine, & suffocato, & fornicatione.

IDEO quidā dicunt, quod legalia fuerunt mortifera, & cessauerūt post quadraginta annos, postquam. s. Vespasianus & Titus destruxerunt Hierusalem. Hoc est probabile: quia iam videbāt Iudæi, quod legalia erant extincta, cum iā non seruarentur. Sed adhuc nō est certū quod tunc cessauerunt. Certe tamen est, quod iam nunc legalia ita sunt extincta: ut illa seruare non liceat, nec ad protestandum quod lex illa fuit à Deo: quia iā esset mendaciū perniciosum, cum sufficienter promulgatū sit, quod fuerit a Deo.

DUBITATUR an liceat seruare legalia materialiter: ita quod nō propter significationē nec propter legē veterē, s. ad probandū eam a Deo fuisse: sed solū ad imitationē Christi, ut faciūt isti Aethiopes Preste Ioanni, qui se circumcidunt, dicētes, quod faciunt ad imitationē Christi. Videtur quod ita: quia ecclesia videtur posse reinstituere circumcisionem, & agnum paschalem, vel aliquod aliud legale, in honorem & imitationem Christi.

AD HOC dico, & sit prima propositio. Seruare aliquod tale legale materialiter, nō esset peccatū: sicut iugulare galinam quia melius sapit, non est peccatum, & alia id genus.

SECUNDA propositio est. Aliquæ sunt ceremoniæ veteris legis: quæ nihil significabāt futurum. Et tales possent restitui in Dei cultum: ut thurificare, & soluere decimas. Sed nullo modo ad imitationem veteris legis.

TERCIA propositio. Aliæ erant ceremoniæ & legalia, quæ significabāt aliquod futurū circa Christum. Et talia legalia sunt mortifera, id est, est peccatum mortale illa seruare, etiam materialiter, nec possunt restitui ab ecclesia, quātum est de se Probatur, quia semper ibi esset mendacium perniciosum: cum significetur aliquid futurum circa Christum futurum, quod est falsum.

SECUNDO. Apostolus dicit ad Gala. 5. Si circumcidimini

Dubium quartum.

cidimini Christus vobis nihil proderit.

TERTIO. Ecclesia determinavit in concilio Florentino sub Eugenio. 4. & cap. Maiores causas ecclesie extra de baptis. & eius effectu, quod est haeresis dicere circumcisionem currere cum baptismo.

QUARTO. Christus fuit circumciscus ad imitandum & seruandum legalia. Ergo qui nunc se circumcidunt ad imitationem Christi, etiam faciunt ad imitandum & seruandum legalia.

VNDE de se male faciunt insulani preste Iohannis circumcidetes se, & credo quod peccant mortaliter propter dictas rationes, Tum etiam quia ipsi concilio Florentino interfuerunt: & sciunt quod ecclesia prohibet ne seruetur circumcisio, & non parent. Secundo. Si ad imitationem Christi licet seruare circumcisionem. Ergo etiam alia legalia: quia etiam Christus ea seruauit, & ita liceret sacrificare thauros & agnos, quod falsum est, & contra Paulum dicentem unum tantum esse sacrificium in ecclesia. Licet etiam (eadem ratione) seruare totam legem Iudeorum. Ideo hoc est securius, quam quod dicit Caic. 3. p. q. 37. ar. 1. quod non sunt damnandi, sed consulenda est ecclesia Romana. Tertio. Signum est, quod putant ipsi circumcisionem ad salutem esse necessariam: cum in ea persistant ab ecclesia reprehensi. Quod falsum est. Dico tamen secundo, quod forte multi illorum ignorantia excusantur, & non peccant, quia faciunt ex usu suorum antiquorum. Sed nescirem excusare maiores & prelatos eorum: qui sciunt aut debent scire, quid in hoc habeat Romana ecclesia.

SE D contra predictas quatuor propositiones sunt argumenta apparentia. Primo, contra secundam propositionem arguitur sic. Actuum. 10. legitur de Petro Apostolo, quod cum ascendisset ad orandum vidit lintheum plenum animalibus: & audiuit vocem dicentem: Occide & manduca. Qui respondit. Absit a me domine commune & immundum nunquam manducaui. Et rursus audiuit. Quod dominus creauit, tu ne immundum dixeris. Ergo usque ad illud verbum obligabant ceremonialia: quia Petrus id significauit sua responsione.

AD HOC aliqui concedunt totum. Sed ego dico esse erroneum dicere hoc. Nam Apostolus ad hebraeos. 7 dicit. Translato sacerdotio, necesse est ut translatio legis fiat. Sed in passione domini translatum fuit sacerdotium. Ergo & ibi lex vetus fuit translata. Ideo ego dico, quod Petrus dixit illud ignorans & credens quod ad huc legalia obligabant. **SE** D contra. Iam venerat Spiritus sanctus. Ergo non ignorabat. Nam Spiritus sanctus docebat Apostolos omnia. Ad hoc dico, quod Spiritus sanctus non docuit statim Apostolos omnia: quia multa dubia eis manserunt. Et probatur. Post aduentum Spiritus sancti conuenerunt Apostoli hierosolymis: ut decernerent an legalia obligarent. Ergo non docuit eos Spiritus sanctus omnia in instanti: sed successiue. Secundo. Quando Petrus dixit absit a me domine &c. dictum ei fuit a Deo (quasi reprehedente eum de igno-

ratia) quod dominus creauit, tu immundum ne dixeris.

SECVNDO principaliter arguitur ex illo concilio Apostolorum actuum. 15. ubi dictum est, & scriptum fuit gentilibus. Visum est Spiritui sancto et nobis, nihil aliud vobis oneris imponere: nisi ut abstineatis ab immolatis simulachrorum: & sanguine suffocato, & fornicatione. Et haec erant necessaria. At istorum aliquid erat legale: ut abstinere a suffocato. Ergo erat praecipuum de aliquo legali. Ergo ad huc post passionem domini legalia obligabant.

AD HOC respondet. S. th. 1. Secunda. q. 103. ar. 4. ad 3. & in. 4. d. 1. q. 2. ar. 5. q. 4. quod Apostoli illa & non alia mandauerunt, non quia legalia obligarent sed propter aliquas causas. Primum (ut scilicet gentes ab immolatis abstinerent) mandauerunt: ut constaret omnibus, quod ritum gentilium reliquerant, & erant veri Christiani. Fornicatio autem fuit prohibita: quia ipsi putabant simpliciter fornicationem esse licitam. Abstinere autem a sanguine & suffocato mandatur ibi, propter pacificum conuictum Iudeorum & gentilium: quia Iudei adhuc non poterant comedere sanguinem & suffocatum propter disuetudinem. Et ut omnes conuenirent illa mandauerunt Apostoli: non quia legalia erant. Quod vero illa de se non esset prohibita, probatur quia dominus Math. 15. dicit. Non quod intrat per os coinquinat hominem. Ergo de se vel propter legem iam non erat prohibita. Secundo. Paulus. 1. ad Timot. 4. dicit. Nihil est reiiciendum, quod cum gratiarum actione percipitur. Ergo nihil iam erat prohibitum ex vi veteris legis.

SE D contra (dicit Adria. in. 4. q. 1) quia illa non fuerunt ordinata ad tempus. Nam Apostoli fuerunt congregati in praedicto concilio, ad respondendum quibusdam necessarijs ad salutem: ut erat illud an essent circumcidendi. Et dicit Paulus ad Galath. 5. Si circumcidimini Christus vobis nihil proderit.

SECVNDO. Quia eadem ratione qua fuit mandatum gentilibus, ut a suffocato abstinerent: deberet mandari, ut abstineret a carnibus porcinis: quia etiam Iudei illas abominabatur. Ergo non erat illa intentio Apostolorum.

TERTIO. Si illa non erant de se mala: non deberet prohiberi ab Apostolis tanquam necessaria: sed essent gentiles admonendi, ut contra Iudeis abstinerent & non alias.

QUARTO. Si non erant de se mala, non erat prohibendum, ut ab illis abstinerent. sed ut non immolaret. Maxime quia Apostolus dicit. 1. ad Corinth. 8. Quod si manducauerimus non abundabimus: nec si non manducauerimus deficiemus. **SE** D pro solutione ad haec omnia: vide Apostolum. 1. ad Corinth. 8. quia ibi exponit optime concilium illud. Dicit enim quod propter scandalum aliorum est ab illis abstinendum: & non propter vim legis sicut antea.

SED cōtra. In decretis. d. 30. cap. Si quis carnē. ex concilio Gangrensi, sic dicitur. Si quis carnem manducantem ex fide cum religione (præter sanguinem, & idolo immolatā, & suffocatum) crediderit condemnandum, tanquam spem non habentem, quod eas manducat. Anathema sit. Ergo nō licet comedere sanguinem, & suffocatum, nec immolatum idolis: quæ Apostoli prohibent. & per consequens adhuc sunt prohibita.

AD hoc dico, quod intelligitur (sicut præceptum Apostolorum) propter scandalum aliorum, non autem de se, vel propter legem

SED contra. Glosa ibi dicit quod adhuc nunc nō licet comedere carnē immolatā idolis. Ergo &c.

Dico quod errat illa glosa, & non est tenenda in hoc. Et probatur. Apostolus. i. ad Corinth. 10. ait. Siquis infidelium vocat vos ad coenā: tōne quod vobis apponitur māducate nihil iterrogātes &c. Ergo glosa dicit contra Paulum.

TER TIO principaliter arguitur. Si aliquis Iudæus nollet credere Apostolo prædicanti quod cessavit circumcisio, & circumcideret puerū. Ille puer haberet gratiam, & non in fide parentum, cum parens non haberet fidem: Ergo virtute circumcisionis saluaretur:

SECUNDO. Si ille Iudæus ignoraret invincibiliter legem Christi. saluaretur ille puer per circumcisionem, etiam post passionem Christi. Ergo adhuc habebant legalia vim.

TER TIO. Puer circumcisus post passionem Christi, ante sufficientem promulgationem evangelij saluabatur. Ergo adhuc habebat circumcisio vim

AD HAEC dico, quod est dubium, quomodo in his eventibus pueri saluarentur. Sed verius videtur, quod non saluabantur per circumcisionem: quia idem iudicium erat tunc, quod nunc. Sed nūc esto circumcideret quis puerum suum invincibiliter ignorans: non saluaretur puer ille propter præceptum domini, Nisi quis renatus fuerit ex aqua & spū sancto &c. Iohan. 3. Ergo nec tunc

SECUNDO, Dico quod quandiu pater Iudæus ignoraret invincibiliter: puer circumcisus saluaretur. Non ratione virtutis circumcisionis: sed per fidem virtutalem quam habebat, quia paratus erat ad recipiendum Christum, nec amiserat veram fidem: quia non peccauerat.

CONTRA tertiam conclusionem arguitur sic, ex facto Pauli ad Galath. 2. Vbi habetur quod cū Petrus esset antiochia comedebat cum gentilibus, ea quæ erant legalibus prohibita: quando non aderant Iudæi conuersi ad fidem. Quando vero aderant aliqui conuersi a iudaismo, abstinerebat & nō lebat ea comedere coram Iudæis conuersis. Et reprehendit Paulus Petram: quia illo facto Petri inducebantur gentes ad observandum legalia. Et non dum erat sufficiens promulgatio evangelij. Erant ergo mortifera legalia ante sufficientem promulgationem evangelij.

AD HOC dicit Maior in. 4. d. 3. q. 1. quod Paulus

non reprehendit Petrum, eo quod Petrus in hoc peccauerit: sed quia non faciebat id quod erat melius. scilicet non sic abstinere quando aderant Iudæi conuersi ad fidem, ut faciebat. Sed hoc non potest dici: quia est contra ipsum textum scripturæ. Nam Apostolus dicit. Restiti ei in faciem, quia reprehensibilis erat. Hieronymus dicit, quod Paulus non vere reprehendit Petrum: sed simulabat se illum reprehendere. Sed nec hoc satisficit: quia etiam videtur cōtra textū. Ideo Augustinus dicit, quod vere erat reprehensibilis, & Paulus vere eū reprehendit.

SED contra. Ergo Petrus peccabat seruans legalia. & per consequens iam erant mortifera, etiam ante sufficientem promulgationem evangelij.

AD hoc dico, quod Petrus peccauit venialiter. Non quia seruabat legalia. sed propter scandalū. Et non peccauit mortaliter, esto esset materia gravis: quia non aduertebat ipse, quod alij scandalizabantur. In hoc tamen quod non aduertebat fuit aliqua negligentia leuis, quæ erat mala venialiter

SECUNDO principaliter arguitur. Apostolus dicit ad Galath. 5. Si circumcidimini Christus vobis nihil perdit. Ergo legalia erant mortifera ante promulgationem evangelij sufficientem.

AD hoc dico, quod ipse Apostolus se declarat. Dicebat enim de illis qui spem in circumcisione ponebant. i. credebant, quod per circumcisionem habebant salutem. Non autem dicebat de illis, qui se circumcidebant, ad protestandum legem fuisse sanctam, & a Deo datam.

SED cōtra, Quia gentilibus nec ad protestandum legem a Deo fuisse datam permittebatur circumcisio. Ergo nullo modo licebat. Ad hoc nego consequentiam: quia gentilibus non erat nec fuerat vquam opus circumcisio. Ideo non est simile de gentibus & Iudæis

TER TIO principaliter arguitur. Eadem ratione qua dicimus nunc legalia esse mortifera, erant tunc. Nam nunc sunt mortifera: quia est mendacium perniciosum, cum significant Christum veterum. Sed etiam erat mendacium perniciosum immediate post passionem Christi. Ergo &c.

AD HOC nego quod immediate post passionem Christi esset mendacium perniciosum sicut nūc. Vnde duo habebant legalia. Vnum erat quod significabant futura circa Christū. Et in tali significatione fieri legale: semper post Christi passionem fuit mortiferum. Aliud erat, quod fierent in protestationem quod lex fuit a Deo. Et quantum ad hoc non erat simile tunc, & nunc. Tunc enim nō erat sufficiens promulgatio evangelij: nec sufficienter promulgatum erat, quod lex quæ cessabat fuerat sancta & a Deo.

SECUNDO dico, quod tunc adhuc licebat seruare legalia ad intentionem veteris legis: quia illa intentio nō fuit nisi quod illa fuerat significatiua Christi veteri. Et tūc solū seruabatur ad p̄bādū ea significatiua fuisse Christi veteri, licet iā nō erant quia res iam venerant.

CONTRA

Nij

CONTRA quartā propositionē arguitur sic. Post conciliū Apostolorū, in Hierusalē erat sufficienter promulgata lex Christi. Et tamē adhuc non erāt legalia mortifera: quia post hoc Paulus purificauit se in templo cū Iudæis, & circumcidit Timotheum. Ergo &c.

AD HOC dico, quod nō erat sufficienter promulgata lex Christi simpliciter. i. non erat sufficienter approbatū legē fuisse sanctam & à Deo datā &c. SECUNDO. Idē Apostolus ad Roma. i. 4. consulu it quod licet omnia sint munda: tamen propter fratris offendiculū dicit abstinendū esse à carne & vino. Ergo adhuc post sufficientē promulgationē euangelij legalia non erāt mortifera.

AD Hoc nego consequentiā: quia post sufficientē promulgationē euangelij poterat scandalū tolli verbis, puta quod quis diceret, iā nō licet seruare legalia quia cessauerunt. Et iā lex erat satis probata, quod suo tempore fuerat à Deo & sancta: & iam tunc cessauerat.

Quæstio. xij.

De præparatorijs quæ simul cōcurrunt cum baptismo.

DEINDE cōsiderādū est de præparatorijs quæ simul cōcurrunt cum baptismo. Et circa hoc quæruntur quatuor.

PRIMO. VTRVM cathecismus debeat præcedere baptismum.

SECUNDO. Vtrū baptismum debeat præcedere exorcismus.

TERCIO. Vtrū ea quæ aguntur in cathecismo & exorcismo aliquid efficiant, vel solum significant.

QUARTO. Vtrum baptizandi debeat cathecizari vel exorcizari per sacerdotes

Articulus primus

Vtrum cathecismus debeat præcedere baptismum.

DPRIMUM sic proceditur. Videtur quod cathecismus non debeat præcedere baptismum. Per baptismum enim regeneratur

homines in vitam spirituales. Sed prius homo accipit vitam quam doctrinam. Non ergo prius debet homo cathecizari. i. doceri quam baptizari.

PRÆTEREA. Baptismus exhibetur non solum adultis sed etiā pueris, qui non sunt doctrinae perceptibiles. eo quod non habent usum rationis. Ergo ridiculum est eos cathecizare

PRÆTEREA. In cathecismo confitetur cathecizatus suam fidem. Sed pueri non possunt suam fidē confiteri neque per se ipsos, neque etiam aliquis alius pro eis: tum quia nullus potest alium ad aliquid obligare, tum etiam quia non potest aliquis scire, utrum pueri cum ad legitimā aetatem peruenerint, assentiant fidei. Non ergo debet cathecismus præcedere baptismum.

SED CONTRA EST quod Rabanus de insti. cle. dicit. Ante baptismum cathecizandi debet hominem præuenire officium, ut fidei primum cathecumimus accipiat: rudimentum.

RESPONDEO dicendū, quod (sicut supra dictū est) baptismus est fidei sacramentū: cū sit quedā professio fidei christiane. Ad hoc autē quod aliquis fidē accipiat, requiritur quod de fide instruat. secundū illud Roma. 10. Quomodo credent ei, quē nō audierūt? Quomodo autē audient sine prædicante? Et ideo ante baptismū conuenienter præcedit cathecismus. Vnde et dominus præceptū baptizandi discipulis tradēs, præmittit doctrinā baptismi dicens. Euntes docete omnes gētes baptizantes eos &c.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod vita gratie in qua regeneratur aliquis per baptismum, præsupponit vitam naturalem rationalem: in qua homo potest esse

particeps

esse particeps doctrine.

AD SECUNDVM dicendum, quod sicut mater ecclesia (ut supra dictum est) accommodat pueris baptizandis aliorum pedes ut veniant, & aliorum cor ut credant: ita etiam accommodat eis illorum aures ut audiant, & intellectum ut per alios instruatur. Et ideo eadem ratione sunt cathecizandi, qua sunt baptizandi.

AD TERTIVM dicendum, quod ille qui pro puero baptizato respondet, crede, non predicat puerum crediturum, cum ad legitimos annos peruenierit: alioquin diceret, credet. Sed pfitetur fidem ecclesie in persona pueri, cui communicatur, cuius sacramentum ei tribuitur, & ad quam obligatur per alium. Non est enim inconueniens, quod aliquis obligetur per alium in his que sunt de necessitate salutis. Similiter etiam patrinus pro puero respondens, promittit se operam daturum, ad hoc quod puer credat. Quod tamen non sufficeret in adultis usum rationis habentibus.

IN HAC quaestione duodecima intendit doctor agere de preparatorijs, quae simul cum baptismo concurrunt: quorum vnum est cathecismus, qui nihil aliud est quam doctrina fidei. Sed est notandum quod cathecismus est terminus conotatiuus, & non significat solum doctrinam fidei absolute, siue sit circa comunia, siue circa particularia & subtilia fidei: sed significat doctrinam fidei circa comunia & priora eius rudimenta. Alia preparatoria sunt ritus & ceremoniae quae sunt in baptismo.

PETIT igitur, S. Thom. an cathecismus debeat precedere baptismum, & respondet cum omnibus doctoribus quod ita: Probat testimonio Rabani citato in argumento in contra. Secundo probat sic ratione in corpore articuli. Baptismus est quaedam protestatio fidei christianae. Sed ad hoc quod aliquis fidem acciperet, quiritur quod de fide instruat, secundum illud ad Roma. 10. Quomodo credent ei, quem non audierunt, quomodo autem audient sine praedicante. Ergo ante baptismum conuenienter praecedit cathecismus. Tertio probatur quia dominus Mat. ultimo tradens praecipuum baptizandi: praemittit doctrinam baptismo dicens Euntes docete omnes gentes baptizantes eos. &c. Vides quomodo prius dixit, docete, deinde baptizantes?

DUBITATUR prius circa solutionem ad 3. an paruuli teneantur ex voto emisso in baptismo, ad seruandum fidem christianorum, &

mores eorum. Ad quod dico cum Paludano. 4. d. 6. q. 4. quod non. Probat. Votum est actio personalis. Et nullus obligatur ex voto ad illud quod alius facit, quicquid faciat, si ipsemet non voueat. Secundo dico cum eodem Paludano, quod nec adulti obligantur ex voto emisso in baptismo, quia illud quod dicitur in cathecismo, promittis seruire Christo, & respondet baptizandus promitto: non est votum. Sed hoc instituit ecclesia ad acceptationem legis & ad profitendum fidem, vel confitendum: non autem ad vouendum.

DUBITATUR secundo an qui tenet baptizandum in baptismo, quando iam antea fuit vere baptizatus sed rebaptizatur sub conditione contrahat affinitatem. Dico quod non: quia non est sacramentum, & affinitas solum contrahitur quando est sacramentum.

Dubium secundum

Articul. secundus.

Utrum exorcismus debeat precedere baptismum.

AD SECUNDVM sic proceditur. Videtur quod exorcismus non debeat precedere baptismum.

Exorcismus enim contra energuminos. i. arreptitios ordinatur. Sed non omnes baptizandi sunt tales. Ergo exorcismus non debet precedere baptismum.

PER AETEREA. Quoadiu homo subiacet peccato diabolus in eo habet potestatem: quia ut dicitur Ioan. 8. qui facit peccatum seruus est peccati. Sed peccatum tollitur per baptismum. Non ergo ante baptismum sunt homines exorcisandi.

PER AETEREA. Ad arcendam demonum potestatem est introducta aqua benedicta. Non ergo ad hoc oportebat aliud remedium adhiberi per exorcismos.

SED CONTRA est quod Caelestinus Papa dicit. Siue paruuli, siue iuuenes, ad regenerationem veniant sacramentum: non prius forte vite adeant, quam exorcismis & exufflationibus clericorum spiritus imundus ab eis abijciatur.

RESPONDEO dicendum, quod quicumque sapienter aliquod opus facere proponit: prius remouet impedimenta sui operis. Unde dicitur Hier. 4. Innouate vobis nouale. & Nolite serere super spinas. Diabolus autem hostis est humanae salutis, quae homini per

N iij baptis-

Dubium primum.

baptismū acquiratur: & habet potestatem aliquā in homine, ex hoc ipso quod subditur originali peccato vel etiā actuali. Vnde conuenienter ante baptismū expelluntur demones per exorcismos, ne salutem hominis impediāt: quā quidē expulsionem significat exufflatio. Benedictio autē cū manus impositione pracludit expulso viā, ne redire possit. Sal autē in os missum, & narium & aurium sputo linitio, significat receptionē doctrinae fidei, quātū ad aures, et approbationē quātū ad nares, & confessionē quātū ad os. Olei vero unctio significat aptitudinem hominis ad pugnandum contra demones.

AD PRIMVM ergo dicendū, quod energumini dicuntur quasi interius laborātes, ex ista operatione diaboli. Et quāuis nō omnes accedētes ad baptismū, corporaliter ab eo vexentur: omnes tamē nō baptizati potestati demonū subiiciuntur: saltē ppter originalis peccati reatū.

AD SECVNDVM dicendū, quod in baptismō per abluionē peccati excluditur potestas demonis ab homine, quātū ad hoc, quod impedit eum a perceptione gloriae, sed exorcismi excludunt potestatem demonis, in quātū impediūt hominē a perceptione sacramēti.

AD TERTIVM dicendū, quod aqua benedicta datur cōtra impugnationes demonum quae sunt ab exteriori. Sed exorcismus ordinatur cōtra impugnationes demonū, quae sunt ab interiori: unde & energumini dicuntur (quasi interius laborantes) illi qui exorcizantur. Vel dicendum, quod sicut in remediū contra peccatū secundo datur poenitentia quia baptismus nō iteratur: ita in remediū cōtra impugnationes demonum, secundo datur aqua benedicta: quia exorcismi baptismales nō iterantur.

IN HOC secundo articulo est conclusio. Scilicet (quae est etiam omnium) quod exorcismus debet precedere baptismū. Probatur testimonio Celestini Papae, quod habetur in decretis de consecra. d. 4. cap. Siue, ubi textus sic habet. Siue paruuli siue iuuenes ad regenerationis veniant sacramentū: non fontem vitae prius adeant, quā exorcismis &

exufflationibus clericorum spiritus immundus ab eis abiciatur. Secundo probatur ratione hoc modo. Quicumq; sapienter aliquod opus facere proponit: prius remouet impedimēta, quā opus aggrediatur. At diabolus est hostis humanae salutis, quae homini per baptismū acquiratur: & habet potestatem aliquā in homine ex hoc ipso quod subditur originali peccato vel actuali. Ergo conuenienter ante baptismū expelluntur demones per exorcismos, ne salutem hominis impediāt. Hanc expulsionem significat exufflatio. Secundo. Diuus thomas exponit quid significant aliae ceremoniae, quae fiunt in baptismō: ut appositio salis, & sputi, & linitio olei. Vide in litera. Tertio est notandum, quod diximus supra. q. 7. ar. 10. quod exorcismus idē est quod adiuratio demonis: & exorcizare idē est quod ad iurare dāmonē, ne impediāt salutē baptizandi vel dispositionē ad illam.

Articulus tertius

Vtrum ea quae aguntur in exorcismo aliquid efficiant.

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur quod ea quae aguntur in exorcismo nō efficiant aliquid, sed solum significet. Si enim puer post exorcismos moriatur ante baptismū, salutē nō consequitur. Sed ad hoc ordinatur effectus eorū, quae in sacramētis aguntur, ut homo consequatur salutē: unde & Marci ultimo, dicitur. Qui crediderit, et baptizatus fuerit, saluus erit. Ergo ea quae aguntur in exorcismo nō efficiunt, sed solum significant.

PR AETER EA. Hoc solum requiritur ad sacramētum nouae legis, ut sit signū & causa: ut supra dictū est. Si ergo ea quae aguntur in exorcismo aliquid efficiant: videtur quod singula sint quaedā sacramēta.

PR AETER EA. Sicut exorcismus ordinatur ad baptismū: ita etiam si aliquid in exorcismo efficitur ordinatur ad effectū baptismi. Sed dispositio ex necessitate praecedit formā perfectā: quia forma non recipitur nisi in materia disposita. Sequeretur ergo quod nullus posset cōsequi effectū baptismi, nisi prius exorcizetur, quod patet esse falsum. Non ergo ea quae aguntur in exorcismis aliquid effectum habent.

PR AETER EA

PR AETER EA. Sicut quaedam aguntur in exorcismo ante baptismum: ita etiam quaedam aguntur post baptismum, sicut quod sacerdos baptizatum chrismate ungit in vertice. Sed ea quae post baptismum aguntur, non videntur aliquid efficere: quia secundum hoc effectus baptismi esset imperfectus. Ergo nec ea quae ante baptismum aguntur in exorcismo.

SED CONTRA est, quod Augustinus dicit in lib. de symbolo. Parvuli exufflantur et exorcizantur: ut pellatur ab eis diaboli potestas inimica, quae decipit hominem. Nihil autem agitur frustra per ecclesiam. Ergo per huiusmodi exufflationes hoc agitur: ut demonum potestas expellatur.

RESPONDEO dicendum, quod quidam dixerunt ea quae in exorcismo aguntur, nihil efficere: sed solum significare. Sed hoc patet esse falsum per hoc quod ecclesia in exorcismis imperatiuis verbis utitur, ad expellendum demonis potestatem: puta cum dicit, ergo maledicte diabole exi ab eo. &c. Et ideo dicendum est, quod aliquem effectum habent: differenter tamen ab ipso baptismum. Nam per baptismum datur homini gratia ad plenam remissionem culparum. Per ea vero quae in exorcismo aguntur, excluditur duplex impedimentum salutaris gratiae percipiendae: quorum unum est impedimentum extrinsecum, prout demones hominis salutem impedire conantur. Et hoc impedimentum excluditur per exufflationes, quibus potestas demonis pellitur: ut patet ex inducta autoritate August. quantum. s. ad hoc quod non praestet impedimentum sacramento suscipiendo. Manet tamen potestas demonis in homine, quantum ad maculam peccati & reatum poenae: quousque peccatum per baptismum tollatur. Et secundum hoc Cyprianus dicit, Scias diaboli nequitiam posse remanere usque ad aquam salutarem: in baptismo autem omnem nequitiam amittere. Aliud impedimentum est intrinsecum: prout. s. homo ex infectione originalis peccati, habet sensus praeclosos ad percipiendam salutis myste-

ria. Unde rabanus de institutione clericorum dicit, quod per salivam typicam, et sacerdotis tactu sapientia & virtus divina salutem cathecumini operatur: ut aperiantur eis nares ad recipiendum odorem notitiae dei: ut aperiantur aures ad audiendum mandata dei, ut aperiantur illis sensus in intimo corde ad respondendum. **AD PRIMVM** ergo dicendum, quod per ea quae aguntur in exorcismo non tollitur culpa propter quam homo punitur post mortem: sed solum tolluntur impedimenta recipiendi remissionem culpa per sacramentum. Unde post mortem exorcismus non valet sine baptismum. Prepositivus autem dicit, quod pueri exorcizati simulantur ante baptismum, minores tenebras patiuntur. Sed hoc non videtur verum: quia tenebrae illae sunt carentia divina visionis, quae non recipit magis & minus.

AD SECVNDVM dicendum, quod de ratione sacramenti est, quod perficiat principalem effectum, qui est gratia remittens culpam: vel supplens aliquem hominis defectum. Quod quidem non fit per ea quae aguntur in exorcismo sed solum huiusmodi impedimenta tolluntur. & ideo non sunt sacramenta, sed sacramentalia quaedam.

AD TERTIVM dicendum, quod dispositio sufficiens ad suscipiendum gratiam baptismalem est fides & intentio: vel propria eius qui baptizatur si sit adultus, vel ipsius ecclesiae si sit parvulus. Ea vero quae aguntur in exorcismo ordinantur ad remouendum impedimenta: et ideo sine eo potest aliquis consequi effectum baptismi. Non tamen sunt huiusmodi praetermittenda: nisi in necessitatis articulo, & tunc cessante periculo debent suppleri: ut seruetur uniformitas in baptismo. Nec frustra suppletur post baptismum: quia sicut impeditur effectus baptismi antequam percipiatur, ita potest impedi postquam fuerit perceptus.

AD QVARTVM dicendum, quod eorum quae aguntur post baptismum circa baptizatum, aliquid est, quod non solum significat sed efficit: puta in unctio quae fit in vertice, quae operatur conservationem gratiae baptismalis. Aliquid autem est,

N iij quod

quod nihil efficit sed solum significat: sicut qd datur ei vestis candida, ad significandum nouitatem vite.

IN HOC articulo tertio dicit: S. th. quod exorcismi non solū significant (vt quidā dicebāt) sed etiam efficiūt aliquid. Quod distincte pbat diuus thomas, & nos supra tractauimus. q. 7. ar. 10. Vide ibi ne sit opus eadē repetere. Conclusio. S. th. est etiam sanctorū. vt ipse citat hic & in ar. 4 sequenti in argumento in contra.

Articul. quartus

Vtrū sit officium sacerdotis cathecizare, & exorcizare baptizandū.

QVARTVM. Sic pceditur. Videtur qd non sit officium sacerdotis cathecizare, et exorcizare baptizandū. Ad officium enī ministrorū pertinet habere operationem super immundos: vt Dionysii dicit. s. cap. Ecclesiast. Hierarch. Sed cathecumini qui instruuntur in cathecismo, & energumini qui purgantur in exorcismo, computantur inter immundos: vt ibidem Dionysius dicit. Ergo cathecizare & exorcizare non pertinet ad officium sacerdotis: sed potius ministrorum.

PRÆTEREA. Cathecumini instruuntur de fide per sacram scripturam, quæ in ecclesia per ministros recitatur, sicut enim plectores in ecclesia legitur vetus testamentum, ita etiam per diacones & subdiacones legitur nouum, & sic ad ministros pertinet cathecizare. Similiter etiam & exorcizare (vt videtur) ad ministros pertinet. Dicit enim Isidorus in quadam epistola. Ad exorcistam pertinet, exorcismos memoriter retinere: manusque super energuminos & cathecuminos in exorcismo imponere. Non ergo pertinet ad officium sacerdotis cathecizare & exorcizare.

PRÆTEREA. Cathecizare idē est quod docere. Et hoc idem est quod perficere, quod ad officium episcoporum pertinet: vt dicit Dionysius. s. cap. ecclesiast. Hierarchie.

Non ergo pertinet ad officium sacerdotis. **SED CONTRA** est, quod Nicolaus Papa dicit. Cathecismi baptizandorum à sacerdotibus vnius cuiusq. ecclesie fieri possunt Vnde Gregorius etiam super Ezechie. dicit Sacerdotes cum per exorcismi gratiam manuum credentibus imponunt, quid aliud faciunt, nisi quod demonia eijciunt?

RESPONDEO dicendum, quod minister comparatur ad sacerdotem sicut secundariū & instrumentale agens ad principale: vt indicat ipsum nomen ministri. Agens autem secundarium, non agit sine principali agente: sed cooperatur principali agenti in operando. Quanto aut potior est operatio: tāto principale agens paucioribus indiget instrumentis seu ministris. Potior aut est operatio sacerdotis, inquantū confert ipsum sacramētū, quā in preparatorijs ad sacramentum. Et ideo supremi ministri qui dicuntur diacones, cooperantur sacerdoti in ipsa collatione sacramentorum. Dicit enim Isidorus, quod ad diaconem pertinet assistere sacerdotibus: & ministrare in omnibus quæ aguntur in sacramētis Christi: in baptismo, s. & in chrismate, patena, & calice. Inferiores autem ministri cooperantur sacerdotibus in his quæ sunt preparatoria ad sacramentum: sicut lectores in cathecismo, & exorcista in exorcismo.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod super immundos ministri habent operationem ministerialem, & quasi instrumentalem: sed sacerdos principalem.

AD SECUNDVM dicendum, quod lectores & exorcista habent officium cathecizandi & exorcizandi, non quidem principaliter: sed sicut in his sacerdoti ministrantes.

AD TERTIVM dicendū, quod multiplex est instructio. Vna cōuersua ad fidem: quā Dionysius tribuit episcopo in. 2. cap. Ecclesiast. Hierarch. & potest competere cuilibet predicatori, vel etiam cuilibet fidei. Secunda est instructio, qua quis eruditur de fidei rudimētis, & qualiter se debeat habere in sus-

ceptione

ceptione sacramentorum. Et hæc pertinet secundario quidem ad ministros: principaliter autem ad sacerdotes. Tertia est instructio de conversatione christiane vite: & hæc pertinet ad paternos. Quarta est instructio de profundis mysterijs fidei, & perfectione christiane vite: & hæc ex officio pertinet ad episcopos.

HIC articulus quartus solum movetur ad declarandum officia ecclesiastica. Nam catechizare pertinet etiam ad lectores: & ministros qui serviunt sacerdotibus in administratione sacramentorum: sed non eodem modo quo pertinet sacerdotibus. Quæ omnia luculenter exponit sanct. Thom. in corpore articuli, & in solutione ad. 3. vide ibi.

Quæstio. xiii.

De sacramento confirmationis.

CONSEQUENTER considerandum est de sacramento confirmationis. Et circa hoc queruntur duodecim.

PRIMO. Vtrum confirmatio sit sacramentum.

SECUNDO. De materia eius.

TERTIO. Vtrum sit de necessitate sacramenti, quod chrisma fuerit prius per episcopum consecratum.

QUARTO. De forma ipsius.

QUINTO. Utrum imprimat characterem.

SEXTO. Vtrum character confirmationis presupponat characterem baptismalem.

SEPTIMO. Vtrum conferat gratiam.

OCTAVO. Cui competat recipere hoc sacramentum.

NONO. In qua parte.

DECIMO. Vtrum requiratur aliquis qui teneat confirmandum.

VNDECIMO. Vtrum hoc sacramentum per solos episcopos detur.

DVODECIMO. De ritu eius.

Articul. primus.

Vtrum confirmatio sit sacramentum.

PRIMUM sic proceditur. Videtur quod confirmatio non sit sacramentum. Sacramenta enim ex diuina institutione efficaciam habent sicut supra dictum est. Sed confirmatio non legitur à christo instituta. Ergo non est sacramentum.

PRÆTEREA. Sacramenta nouæ legis in veteri lege præfigurata fuerunt: unde Apostolus dicit. i. Corinth. 10. quod omnes in Moysè baptizati sunt in nube & in mari, et omnes eandem escam spirituales manducauerunt, & omnes eundem potum spirituales biberunt. Sed confirmatio non fuit præfigurata in veteri testamento. Non ergo est sacramentum.

PRÆTEREA. Sacramenta ordinantur ad hominum salutem. Sed sine confirmatione potest esse salus. Nam pueri baptizati sine confirmatione decedentes saluantur. Ergo confirmatio non est sacramentum.

PRÆTEREA. Per omnia sacramenta ecclesie homo christo conformatur: qui est sacramentorum auctor. Sed per confirmationem non videtur homo christo conformari: qui non legitur esse confirmatus.

SED CONTRARIUM est, quod Melchisedes Papa scribit Hispaniarum episcopis. De his super quibus rogastis nos, vos informari, vtrum maius sit sacramentum manus impositio episcoporum, an baptismus, Scitote vtrumque magnum esse sacramentum.

RESPONDEO dicendum, quod sacramenta nouæ legis ordinantur ad speciales gratie effectus. Et ideo ubi occurrit aliquis specialis effectus gratie: ibi ordinatur speciale sacramentum. Quia vero sensibilia & corporalia gerunt spiritualium & intelligibilium similitudinem, ex his que in vita corporali specialiter aguntur: percipere possumus quid in spiritali vita gratie, speciale existat. Manifestum autem est, quod in vita corporali specialis quedam perfectio est, quod homo ad perfectam ætatem perueniat: et perfectas actiones

actiones hominis agere possit. Vnde Apostolus dicit. 1. Corinth. 13. Cum autem factus sum vir, euacuauit que erant paruuli. Et inde est etiam, quod præter motum generationis quo aliquis accipit vitam corporalem est motus augmenti, quo aliquis perducitur ad perfectam ætatem. Sic igitur ¶ vitam spirituales homo accipit per baptismum: quæ est spiritualis regeneratio. In confirmatione autem homo accipit: quasi quandam perfectam ætatem spirituales vite. Vnde Melchiades Papa dicit. Spiritus sanctus qui super aquas baptismi salutifero descendit lapsu: in fonte plenitudinem tribuit ad innocentiam: in confirmatione augmentum præstat ad gratiam. In baptismo regeneramur ad vitam: post baptismum confirmamur ad pugnam. In baptismo ablui mur: post baptismum roboramur. Et ideo manifestum est quod confirmatio est speciale sacramentum.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod circa institutionem huius sacramenti est triplex opinio. Quidam enim dixerunt, quod hoc sacramentum non fuit institutum nec à Christo nec ab Apostolis: sed postea præcessu temporis in quodam concilio. Alij vero dixerunt, quod fuit institutum ab Apostolis. Sed hoc non potest esse: quia instituere nouum sacramentum pertinet ad potestatem excelentie que competit soli Christo. Et ideo dicendum est, quod Christus instituit hoc sacramentum non exhibendo sed promittendo: secundum illud Iohan. 16. si non abiero paracletus non ueniet ad uos, si autem abiero mittam cum ad uos. Et hoc ideo, quia in hoc sacramento datur plenitudo Spiritus sancti, que non erat danda ante christi resurrectionem ¶ ascensionem: secundum illud Iohan. 7. Nondum erat Spiritus datus: quia Iesus nondum erat glorificatus.

AD SECVNDVM dicendum, quod confirmatio est sacramentum plenitudinis gratie: ideo non potuit habere aliquid respondens in veteri testamento: quia nihil ad perfectum

adduxit lex, ut habetur Hebr. 10. 7.

AD TERTIUM dicendum, quod (sicut supra dictum est) omnia sacramenta sunt aliquantulum necessaria ad salutem. Sed quedam sunt sine quibus non est salus: quedam uero sunt que operantur ad perfectionem salutis. Et hoc modo confirmatio est de necessitate salutis: quamuis sine ea possit esse salus, dummodo non præmittatur ex contemptu sacramenti.

AD QVARTVM dicendum, quod hi qui confirmationem accipiunt (quæ est sacramentum plenitudinis gratie) Christo conformantur: in quantum ipse à primo instanti sue conceptionis fuit plenus gratie ¶ ueritatis: ut dicitur Iohan. 1. Quæ plenitudo declarata est in baptismo: quando Spiritus sanctus descendit corporali specie super eum. Vnde Luca. 4. dicitur, quod Iesus plenus Spiritu sancto regressus est à Iordane. Non autem conueniebat dignitati Christi (qui est sacramentorum author) ut à sacramento plenitudinem gratie acciperet.

IN HOC primo articulo notandum est, quod hæc materia tractatur a Magistro sententiarum in. 4. d. 7. & ibidem ab Scholasticis. Sed a magistro perfunctorie satis libatur aliqua pauca: quæ & alia multa pressius sunt expendenda.

DUBITATUR tamen (antequam hæc materia de confirmatione examinemus) an liceat dare pecuniã aut rem temporalem pro baptismo, vel alio sacramento. Ut si solus sacerdos habeat aquam: & non uult baptizare puerum nisi detur ei simoniace vnus aureus, an pater pueri baptizandi possit dare illi aureum: ut baptizet puerum suum.

AD HOC dicit. S. Thom. in. 4. d. 5. q. 2. art. 2. q. 5. ad. 2. quod si baptizandus est adultus, nõ debet dare pecuniã pro baptismo: sed petat baptismum, & si non datur ei saluabitur baptismum flaminis. Et si baptizandus est puer, baptizet eum pater ipse, vel ille qui curam eius habet. Et si opus est emat aquã a sacerdote: quia aqua est quid temporale & potest emi. Alij (inquit) dicunt quod potest ille baptizandus, vel qui habet curam pueri, dare pecuniã pro baptismo: quia hoc non est simoniam committere, sed vexationem redimere. Sed prius melius est. Hæc sanct. Tho. Sed si sacerdos sit ad eam nequam, ut dicat: nolo vendere aquam, sed ego uolo baptizare: nec baptizabo, nisi des pro ipso baptismo aureum. Tunc dico (ut dicebant illi quos re-

citat

Dubium
primum.

D
ter

ciat. S. th) quod ille potest licite dare illā pecuniā pro baptismo. Non ea intentione vt emat baptis- mū: sed vt redimat vexationē suam. Probat. Quia habebat ius ad baptismū iā acq̄sitū, & sa- cerdos impedit. ideo redimit vexationē suā. Sed de hoc multo plura dicemus infra in. d. 25. vbi tra- ctabimus materiā de simonia.

SECUNDO est aduertendum, quod de confir- matione tractatur à doctoribus in secundo loco in materia sacramentorum propter duo. Tū pp- ter effectum, quia habet roborare, & firmare bap- tizatū in fide, quā in baptismo recepit, vbi regene- ratus est: tum etiam quia ordinatur ad eucharis- tiam, confirmans & roborans baptizatū in fide & gratia, vt digne eam suscipiat.

TER TIO est notandum, quod de conclusione nūquā fuit inter catholicos dubitatum quin con- firmatio sit, & fuerit sacramētū (licet hoc luthera- ni negēt) sed est cōclusio de fide q̄a in cap. Ad abo- lendā extra de here. dicitur, quod est hæreticum sentire aliter de sacramentis, quā sentiat ecclesia. At ecclesia dicit esse sacramētū: vt patet in cōcilio Florentino, & ritu ecclesiæ. Est etiā determinatū in concilio Tridentino.

HAEC tamen quaestio videtur pendere ex alia, an. s. cōfirmatio fuerit instituta à Christo. Ad quod dicit Alexand. 4. p. q. 24. membro. i. quod non, nec ab apostolis: sed postea ab ecclesia in quodā concilio Meldensi. Idem dicit diuus Bona ventura. 4. d. 7. Idē etiā Iohānes de baconis. s. quod confirmatio fuit instituta ab ecclesia in quodā cōcilio. Sed S. th. & omnes alij dicunt etiam cū Magistro senten- tiarū, quod confirmatio est à Deo instituta

SED, an alia opinio sit heretica? Dico quod tēpo- re Alexandri & aliorū dicentium quod fuit ab ecclesia instituta cōfirmatio, nō erat hæreticū: q̄a doctores isti non dicunt, confirmationē non esse sacramētum: quia esset aliter sentire de sacramē- tis, quā sentiat Romana ecclesia, quod est hæreticū vt habetur extra de here. cap. ad Abolendā, & in cōcilio Florentino sub Eugenio. 4. Sed illi docto- res concedunt, quod est sacramētū, negabāt tamen quod sit a Christo: q̄a Christus (inquiūt) dedit po- testatem ecclesiæ instituendi sacramēta. Et hoc dicere non erat tunc hæreticū. Sic etiam dicit. S. th. in 4. quod probabilius videtur dicere: cōfirma- tionē a christo fuisse institutam: quia nō dū erat ab ecclesia diffinitū oppositū. s. quod omnia sacra- mēta erāt a Christo. Ideo dico, quod tēpore. S. th. & horū doctorū, nō erat illa opinio hæretica. sed iam nunc esset hæretica, quia determinatū est in cōcilio Tridentino sessione, 7. ar. 1. quod omnia sa- cramēta fuerunt a Christo instituta.

Dubium
tertium.

DUBITATV R tertio quomodo scimus quod Christus instituit hoc sacramētū vel vbi instituit.

AD HOC dicit Marsilius in. 4. d. 7. prius: quod ante penthecostem non fuit data a postolis confir- matio: Probat ex illo Lucae 24. Manete i ciuitate

donec induamini virtute ex alto. Si enim erant iā confirmati, & sacramētū confirmationis insti- tutū, ad quid confirmabātur? Secundo. Quia nō erat opus illis alia cōfirmatione, ab illa qua cōfir- mati sunt adventu spūs scti actuam. i.

SECUNDO. Si cōfirmatio esset data ante pen- thecostem, maxime pueris quibus christus impo- nebat manus: vt quidā dicunt. Sed tunc non: quia non datur nisi baptizatis, & illi pueri nō erāt bap- tizati. Nec valet, si dicas quod erāt baptizati: quia nec christus pueros baptizabat: nec Iohannes bap- tista eos baptizabat baptismo Christi. Nec etiam valet dicere, quod ad minus baptizati erant bap- tismo flaminis: quia hoc non sufficit nec cathe- cumino est danda cōfirmatio sine baptismo aquæ. Et si daretur ante baptismū, non est validū sacra- mentum: sed postea repetendū.

DICES forte, quod christus habebat potestatem excellentiā, & ideo potuit confirmare sine bap- tismo aquæ. Sed hoc (& si sit verū quod christus potu- it hoc facere) non constat. Maxime quia spūs sctus dabatur visibiliter per manuū impositionē. vt dicit. S. th. hic ad. 3. & i. 4. d. 7. q. 1. & ante pen- thecostem nō dabatur sic spūs sctus visibiliter, vel signo sensibili. Ergo nō cōfirmabat sine baptismo. R. VRSVS quod christus instituit cōfirmationē dicit Scotus in. d. 7. quod licet nō constet ex scri- ptura supponendū est. Ego autem dico, quod cō- stat Christum instituisse cōfirmationē per hoc quod non est memoria quando incepit cōfirma- tio post christū. Si ecclesia institueret, haberetur quando vel vbi. Cum enim sit res grauis, non est verisimile quod non scriberetur quādo instituta est. Secundo. Apostoli confirmabant imponendo manus, & dabatur visibiliter spūs sctus actuū. S. Ergo illud tā magnū factū nō erat a solis apostolis. TER TIO. De cōsecra. d. 5. cap. de his vero Mel- chiades papa dicit quod est magnū sacramētū: & videretur quod nō tantū magnificaret, si nō esset a Christo institutū. Quarto. Fabianus papa i suis de- cretis dicit, qd mādatū de circūcisione est a Chris- to & ab apostolis. Quinto. Clemens in epistola 7. ad vniuersos episcopos dicit multa de cōfirma- tione, tanquā de re a christo instituta. Sexto. Cy- prianus in sermone de vnctione chris-matis dicit quod vnctio chris-matis est diuinitus instituta. Et sic dicunt sancti communiter.

SED vbi instituit christus? Dicit. S. th. hic ad. i. quod instituit promittendo & non exhiben- do. quando. s. Iohan. 16. dixit. Si non abiero para- cletus non veniet ad vos: si autē abiero mittā eum ad vos. Ratio est. Quia in confirmatione datur plenitudo spūs sancti: quæ non debebat dari ante Christi resurrectionē & ascensionē. Et ideo sic per promissionem spūs sancti: hoc sacramētū fuit institutum. Et probatur quod christus instituit sa- cramentum confirmationis. Quia si ecclesia insti- tuit posset tollere, quod est falsum. Ergo non insti- tuit ecclesia.

SED cōtra, quia Dionysius scripsit librum de sacramentis, Et non meminit huius. Ergo non erat suo tempore. Ad hoc nego minorē. Sed in. 2. Cap. et. 4. ecclesiasticæ hierarchiæ meminit huius sacramenti, & maxime in. 4. Et ita dicit Faber Stapulēsis, & Armachanus lib. ii. de quæst. ar. menorū. Cap. 4. & Dionysius carthusiensis super Dionysiu. Cap. 4. In secūdo capite, credo quod solū loquitur de baptismo: quia solum loquitur de tribus vnctionibus quibus vngitur baptizatus in pectore. s. scapulis, & vertice.

ET probatur ex verbis ipsius Dionysij in locis citatis: quia dicit, quod qui baptizabantur statim vngebantur, quia restabat magna decertatio. s. in fidei defensionē. Secundo. Quia statim post baptismum dabatur baptizatis eucharistia: quæ non deberet dari sine confirmatione vt patet ex ordine sacramentorū. Ergo ec. Tertio. In alijs libris ministeriorum ecclesiæ dicitur, Debent confirmari statim post baptismum, si episcopus adsit. Ergo tam antiqua est confirmatio sicut baptismus. Et esto Dionysius de cōfirmatione nō loqueretur, non valet, quod non fuerit à Christo instituta: quia alij sancti antiquissimi loquuntur vt probatū est, & omnes dicūt, quod fuit a Christo instituta. Et nūciā est de fide: vt deduximus ex cōcilio Tridentino: sed quando instituit non omnino cōstat. Multum probabile est quod dicit diuus Thomas, institutā fuisse p̄ Christi p̄missionē Iohan. 16.

Articul, secūdus

Vtrum chrisma sit conueniens materia huius sacramenti.

D SECUNDVM sic proceditur. Videtur quod chrisma non sit cōueniens materia huius sacramenti. Hoc enim sacramentum (vt dictū est) institutum est à Christo promittente discipulis Spiritum sanctū. Sed ipse misit eis Spiritum sanctum absque omni chrismatibus inunctione, ipsi etiam Apostoli hoc sacramentum conferebant per solam manus impositionem absque chrismate. Dicitur enim actuum. 8. quod Apostoli imponebant manus super baptizatos & accipiebant Spiritum sanctum. Ergo chrisma nō est materia huius sacramenti, quia materia est de necessitate sacramenti.

PRÆTEREA. Confirmatio quodā

modo perficit sacramentum baptismi (sicut supra dictum est) & ita debet ei cōformari sicut perfectio perfectibili. Sed in baptismo est materia simplex elementū. s. aqua. Ergo huius sacramenti nō est conueniens materia chrisma, quod conficitur ex oleo & balsamo.

PRÆTEREA. Oleum assumitur in materia huius sacramenti ad inungendum. Sed quolibet oleo potest fieri inunctio, puta oleo quod fit ex nucibus, vel ex quibuscūque alijs rebus. Non ergo solum oleum oliuarum debet assumi ad huiusmodi sacramentum.

PRÆTEREA. Supra dictū est, quod aqua assumitur vt materia ad baptizandū: quia ubiq; de facili inuenitur. Sed oleum oliuarū non ubiq; inuenitur, & multo minus balsamū. Non ergo chrisma quod ex his cōficitur, est conueniens materia huius sacramenti. **SED CONTRA EST,** qd Gregorius dicit in registro. Præbyteri baptizatos in facie signare in frontibus sacro chrismate non presumant. Ergo chrisma est materia huius sacramenti.

RESPONDEO dicendū, quod chrisma est conueniens materia huius sacramenti. Sicut enim dictū est, in hoc sacramento datur plenitudo spūs sancti ad robur spūale, quod cōpetit per se etate. Homo autē cū ad perfectā etatē peruenerit, incipit iam cōmunicare actiones suas ad alios, antea vero quasi singulariter sibi ipsi uiuit. Gratia vero spūs sancti in oleo de signatur: unde christus dicitur esse unctus oleo letitiæ, p̄pter plenitudinē spūs sancti quā habuit. Et ideo oleū cōpetit materia huius sacramenti. Admiscetur autē balsamū propter fragrantiam odoris, quæ redūdat ad alios, unde & apostolus dicit. 2. Corinth. 2. Christi bonus odor sumus deo &c. Et licet multa alia sint odorifera: tamen præcipue accipitur balsamū propter hoc quod habet præcipuū odorē, & quia etiā in corruptionē præstat. Vnde ecclesiast. 24. dicitur. Quasi balsamum non mixtum odor meus.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod Christus

Christus ex potestate excellentia, quā habet in sacramētis, contulit Apostolis rem huius sacramenti. i. plenitudinē spūs sancti, sine sacramento, eo qđ ipsi primitias spūs sancti acceperūt: sicut dicitur Roma. 8: Nihilominus tamen aliquid cōforme materiae huius sacramēti exhibitū fuit Apostolis sēsibilibiter in collatione spūs sancti. Quod enim sēsibilibiter spūs sanctus super eos descendit in specie ignis ad eandē significationem refertur, ad quā refertur oleum: nisi quod ignis habet vim actiuam, oleum autē habet passiuam, in quātū est materia & fomentū ignis. Et hoc satis competebat: nā per Apostolos gratia spūs sancti erat ad alios deriuāda. Super Apostolos etiā spūs sanctus descendit in figura linguae, quod ad idē significandū refertur, quod significat balsamū: nisi quod lingua per locutionē est cōmunicatiua ad alterū, balsamū vero per odorem: quia. s. Apostoli replebantur spū sancto, ut fidei doctores, alij autē fideles, ut operatores eorū, quae pertinent ad aedificationē fidelium.

SIMILITER etiam ad impositionē manus Apostolorū, et etiā ad eorū pr. edicationē descendebat plenitudo spūs sancti super fideles sub visibilibus signis: sicut & à principio descēderat super Apostolos. Vnde Petrus dicit actū. 11. Cūq; cœpissē loqui cecidit spūs sanctus super eos, sicut & in nos in initio. Et ideo non erat necessaria sēsibilis materia sacramētalis, ubi sēsibilia signa miraculose exhibebātur diuinitus. Utebantur tamē Apostoli cōmuniter chrismate i exhibitione sacramēti, quando huiusmodi visibilia signa non exhibebantur. Dicit enim Dionysius. 4. cap. ecclesiasti. hierarch. Est quaedā perfectiua operatio, quā duces nostri. i. Apostoli, chrismatiss hostiam nominant.

AD SECVNDVM dicendum, quod baptismus datur ad spūalē vitā simpliciter consequendā: & ideo competit illi sacramēto materia simplex. Sed hoc sacramētū datur ad plenitudinē cōsequendā spūs sancti, cuius est multi formis operatio: secundū illud sapien. 7.

Est enim in illa spūs sancti virtus multiplex. Et. 1. ad Corinth. 12. dicitur. Diuisiones gratiarum sunt, idē autem spūs. Et ideo cōuenienter huius sacramenti est materia composita.

AD TERTIVM dicendū, quod proprietates olei quibus significatur spūs sanctus, magis inueniuntur in oleo oliuarum, quā in quocunq; alio oleo. Vnde & ipsa oliua semper frōdibus virens, virorem & misericordiam spūs sancti significat. Hoc etiā oleum proprie dicitur oleū, & maxime habetur in vsu, ubi haberi potest. Quilibet autē alius liquor, ex similitudine huius olei nominatur, nec est in vsu communi, nisi in supplementū apud eos quibus deest oleum oliuarū. Et ideo hoc oleū solū assumitur in vsu huius & quorundam aliorū sacramentorum.

AD QVARTVM dicendū, quod baptismus est sacramētū absolute necessitatis: et ideo eius materia debet inueniri ubiq;. Sufficit autē quod materia huius sacramēti (qđ non est tantae necessitatis) possit de facili ad omnia loca terrarū deferri.

IN HOC secūdo articulo prius nota, quod est differentia inter oleum benedictum & chrisma. Nā oleū est simplex, illud. s. quo vnguntur baptizati: chrisma vero est vnguētū confectū ex oleo & balsamo, quo vnguntur in fronte illi qui confirmantur secundū vsū ecclesiae: ut habetur extra de sacra. vncti. cap. vnico. Et balsamū est arbor quaedā odorifera, vel succus illius: Chrisma igitur absolute significat vnguētū apud grecos, & chrisis vnctio, & chriso vngo.

DUBITATVR an ad substantiam huius sacramenti confirmationis, vel manus impositionis, necessario requiratur aliqua materia. **Dubium primum.** AD HOC respondet Marsilius in. 4. q. 5. qđ (ut refert Aureolus) quidā iure consulti dicunt, quod non: & ecclesia posset tollere illā materiam, quia non est nisi ad solemnitatem sacramenti. Sed his relictis (quia non apparet qui sunt illi, aut quam habeant probabilitatem, facilius illius dictū contemnitur, quā dicatur: cum sine ratione & auctoritate affirmetur) dico cum. S. th. & cū communi sententia theologorū, quod aliqua materia est de substantia huius sacramenti cōfirmationis. Quae conclusio licet non possit probari per sacrā scripturam: probatur tamen ex antiquissimo ecclesiae ritu, quia non est memoria quando incoepit in ecclesia Ergo a Christo & ab Apostolis habetur.

SECVNDO. In alijs sacramentis ponitur materia necessario

requisita ad substantiā sacramentorum. Ergo in hoc sacramento est materia necessaria ad substantiā sacramenti, ita quod sine illa non esset sacramentum: quia nulla est ratio vel apparentia quare sacramentū hoc excipiatur, & ad omnia alia materia requiratur.

Dubium
secundum.

DUBITATVR secundo, an sit certū de fide, ita ut oppositum sit hæreticum, quod ad substantiam huius sacramenti necessario aliqua materia requiratur. Videtur quod non: quia non habetur in scriptura, nec ecclesia hoc hætenus determinavit tanquā de fide: sed solum dicit, quod debet ibi esse materia. Nec etiā sancti asserūt tanquā de fide, materiā huius sacramenti esse necessario requisitā: sed solū dicūt, qd debet ibi esse materia. SED licet hoc posset defendi, vsq; ad ecclesiæ de terminationē: dico cum S. th. & Gabriele & Maiore & Scoto in. d. 7. q. vnica, tanquā de fide, quod aliqua materia requiritur de necessitate huius sacramenti. Et probatur. Omnia sacramenta necessario requirūt aliquā formā de fide. Ergo & hoc Sed in forma huius sacramenti significatur materia. Ergo necessario requiritur materia. Minor probatur: quia forma est, cōsigno te signo crucis & confirmo te chrismate salutis: vbi explicatur chrisma pro materia. Ergo illa est necessaria: quia alias forma esset falsa.

Dubium
tertium.

DUBITATVR tertio, quæ est necessaria materia huius sacramenti, an sit chrisma, id est, unguentum illud ex oleo balsamoq; cōfectū. AD HOC respondet. S. th. hic & in. 4. d. 7. quod chrisma est conueniens materia huius sacramenti: credo quod etiam intelligit quod est necessaria ita quod sine illa non esset sacramentum. Et ita communiter dicunt alij doctores in. 4. d. 7. ut Gabri. ibidē, q. vnica, & Maior etiam ibi. q. vnica, & illis subscribo, quod necessaria materia huius sacramenti est chrisma: ita quod sine chrismate nūquam fuit sacramentum confirmationis.

SED contra. Hoc sacramentum est conferendū omnibus christianis. Ergo balsamū non est materia necessaria illius: quia non potest haberi nisi raro & cum magna difficultate. Ideo respondeo aliquibus propositionibus.

PRIMA propositio est. Certum est quod chrisma requiritur ad hoc sacramentum de necessitate præcepti. Probatur ex illo cap. vnico. extra. de sacra vnct. vbi refertur, quod quidam episcopus bracharenis non fuit vnctus chrismate, & dicitur quod iterum vngatur. Et secundo dicitur quod confirmatio debet esse cum vnctione chrismatis in fronte. Secundo probatur ex vsu & ritu ecclesiæ, quæ hoc semper seruauit in confirmatione: ut cōfirmati vngantur chrismate in fronte. Tertio probatur ex cap. i. extra. de sacra. non iterandis, vbi dicitur, quod quidam erat confirmatus sine chrismate cum oleo tantum: & iubet Papa qd iterum vngatur chrismate. Ergo chrisma est de necessitate præcepti,

SECUNDA propositio. Probabile est, quod balsamum non est de necessitate confirmationis: sed habet se in chrismate ad sacramentum, sicut aqua in vino respectu eucharistiæ. Et hæc est Caietani hic. Probatur per illud cap. i. de sacramentis non iterandis, quod incipit Pastoralis. Vbi refertur quod quidam sine chrismate fuit confirmatus, & dicit pōtifex: quod nihil est reiterandum, sed caute ponendam est id, quod incaute fuit omissum. Ergo balsamū non est de necessitate sacramenti. Et probatur: quia si prius fuit sacramentum sine balsamo. Ergo non erat iterandum. Si autē prius non fuit sacramentum. Ergo papa decepit illū, cū respondit nihil iterandū esse, sed supplēdū quod omissū fuerat. Secundo probatur per illud cap. vnicum de sacra vnctione, vbi dicitur, quod quidam episcopus bracharēsis nō fuit vnctus chrismate in sua consecratione, & iubet papa quod vngatur: & non dicit quod non fuit verus episcopus consecratus. Ergo balsamū non est necessariū ad confirmationem, nec ad ordinem episcopale, & ita nec ad alios ordines. Propter hæc argumenta est probabilis ista sentētia Caietani quousq; ecclesia aliud diffiniat.

TER TIA propositio est. Securius & probabilius est dicere, quod chrisma & balsamū in chrismate est de necessitate sacramenti, cōtra Caietanū. Hæc est Gabri. 4. d. 7. q. vnica, & aliquorū aliorū. Probatur ex antiquissimo rituecclesiæ. Nam non videtur quod ecclesia ita ab antiquo hoc seruasset semper, quin diceretur non esse necessariū ad sacramentum, si ita esset. Ergo est materia necessaria ad sacramentū. Probatur a simili de aqua quæ ponitur in calice cū vino, definitū est, quod non est de substantia sacramenti eucharistiæ: ita esset de balsamo, si nō esset materia ad confirmationem necessaria.

SECUNDO probatur ex illo cap. Pastoralis extra. de sacramē. non iterandis, vbi dicitur de illo qui fuit confirmatus sine balsamo, quod caute suppleatur quod incaute fuit omissum. Et non deberet apponi balsamum sine oleo: quia non est consecratum balsamum ad hoc sacramentū sine oleo. Ergo deberet inungi chrismate. Sed non licebat aliquem inungi chrismate (quod est materia huius sacramenti) sine forma: quia non potest apponi materia sine forma. Ergo prius non fuit sacramentum ex defectu balsami. Ergo balsamum est de necessitate huius sacramenti.

TER TIO. Apostoli vtebantur chrismate in hoc sacramento: ut dicit Dionysius. 4. cap. ecclesiast. hierarch. & dicit quod illud chrisma erat odoriferum, quod non videtur intelligi nisi de odore balsami. Dicit enī Dionys. Duces nostri cōficiēbāt hostiā chrismatis: & exponit Dionysius carthusiēsis. Apostoli cōficiēbāt sacramentū cōfirmationis. SED contra. In illo cap. pastoralis extra de sacra non iterandis, queritur ab Innocētio. 3. an sit reiteranda confirmatio, in illo qui fuit cōfirmatus cū solo

oleo

oleo sine chrismate: & responder, quod in his nihil reiterandum est, sed caute supplendū quod in caute omissum est. Et omissū fuerat solum balsamum. Ergo dicit Papa quod solum illud suppleatur. Ergo fuit verum sacramentum sine balsamo. AD hoc responder Adrianus, & hostiensis, & Panormitanus, quod Papa dicit, ut suppleatur quod in caute omissum est: id est, quod rursus ille ungetur cum forma: quia nihil reiteratur, cū antea nō fuerit sacramentum, id est, intelligit quod repetatur totum. Sed verum est quod obscure respōdet

SECUNDO. In sacramento ordinis non requiritur chrisma de necessitate sacramēti. Ergo nec in confirmatione, cum eadem videatur ratio. Antecedens probatur ex illo cap. unico de sacra unctio: vbi dicitur quod quidā episcopus bracharenensis in sua consecratione non fuit unctus chrismate, & Papa dicit, quod rursus ungetur, & non dicit, quod non fuerit ordinatus.

AD hoc prius nego cōsequentiam. Quia unctio chrismatismatis includitur in forma confirmationis, & non in forma ordinis. Secundo dico, quod latius de hoc videbitur infra de sacramēto ordinis: Tertio, Nego antecedens. In illo enim cap. nō dicitur, quod non requiratur unctio chrismatismatis ad presbyterum: sed dicitur quod non requiritur ad episcopum, & ille erat episcopus. Ergo ex hoc nō habetur, quod non requiratur chrisma ad sacramētū ordinis, & consecratio episcopi nō est ordo

Dubium quartum.

DUBITATUR quarto, an Christus redemptor in vita sua contulerit hoc sacramentū alicui.

AD HOC habetur ex S. Th. hic ad. 1. & in articulo precedēti ad. 1. & in articulo. 4. sequēti ad. 1. & ex. 4. d. 7. q. 1. ar. 2. & 3. quod non, nec vltus fuit materia nec forma huius sacramenti: sed instituit promittendo Iohan. 16. Si non abiero (inquit) paraclētus non veniet ad vos: si autem abiero, mittā eum ad vos. Dedit tamen saepe huius sacramēti effectum sine sacramento.

DUBITATUR quinto, an Apostoli aliquando confecerint hoc sacramentum sine chrismate, & sine hac forma, con signo te signo crucis: & confirmo te chrismate salutis.

DICO ex eodem. S. th. in locis citatis quod non quia non habebāt potestatem nisi ad vtendum & docendum sacramenta a Christo instituta. Secundo dico, quod miraculose aliquando ad impositionem manus Apostolorum, vel ad eorum prädicationem dabatur effectus huius sacramēti sine sacramento, vt dicit Petrus, actuum. ii. Cum coepissem loqui cecidit Spūs sanctus super eos sicut super nos in initio. Et in actibus Apostolorū cap. 8. dicitur, quod ad impositionem manuū Petri & Iohannis super Samaritanos dabatur Spūs sanctus. Si tunc conferebant sacramentum confirmationis, dicendum est quod vtebantur chrismate. Vel dicendum est quod non conferebant tunc sacramentum: sed quod ad impositionē ma-

Dubium quintum.

num dabatur effectus huius sacramenti.

Articulus tertius.

Vtrū sit de necessitate huius sacramenti quod chrisma fuerit prius per episcopum consecratum.

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur quod nō sit de necessitate huius sacramenti, quod chrisma (quod est materia huius sacramenti) fuerit prius per episcopū cōsecratum. Baptismus enim in quo fit plena remissio peccatorum, non est minoris efficaciae, quā hoc sacramentum. Sed licet quāsdā sanctificatio adhibeatur aquae baptismali ante baptismum, non tamē est de necessitate sacramēti: quia in articulo necessitatis praetermitti potest. Ergo nō est de necessitate huius sacramēti quod chrisma fuerit prius per episcopū cōsecratū.

PR. AET. E. A. Idem non debet bis consecrari. Sed materia sacramenti sanctificatur in ipsa collatione sacramenti, per formā verborum qua confertur sacramentū. Vnde **¶** August. dicit super Ioh. Accedit verbū ad elementum **¶** fit sacramentū. Nō ergo debet prius chrisma consecrari, quā hoc sacramentum tradatur.

PR. AET. E. A. Omnis consecratio que fit in sacramentis, ad consequutionem gratiae ordinatur. Sed materia sensibilis cōsecrata ex oleo **¶** balsamo non est capax gratiae. Ergo non debet ei aliqua consecratio adhiberi.

SED CONTRA EST, quod Innocētius papa dicit. Presbyteris cum baptizant, chrismate baptizatos ungere liceat, quod ab episcopo fuerat consecratū: non tamen frontē ex eodem oleo signare, quod solum debetur episcopis, cum tradunt paraclētum. Quod quidē sit in hoc sacramēto. Ergo ad hoc sacramētū requiritur chrisma per episcopū cōsecratū.

RESPONDEO dicēdū, quod tota sacramentorū sanctificatio à Chryste deriuatur:

vt supra

ut supradictum est. Est autem considerandum, quod quibusdam sacramentis habentibus materiam corpoream, Christus est usus. scilicet Baptismo et Eucharistia. Et ideo ex ipso usu Christi, materia horum sacramentorum aptitudine acceperunt ad perfectionem sacramenti. Unde Chrysostomus dicit, quod nunquam aqua baptismi purgare peccata credentium possent, nisi tactu dominici corporis sanctificata fuissent. Et similiter ipse dominus accipiens panem, benedixit, similiter autem et calicem: ut habetur Mat. th. 26. et Luca. 22. Et propter hoc non est de necessitate horum sacramentorum, quod materia prius benedicatur: quia sufficit benedictio Christi. Si qua vero benedictio adhibeatur, pertinet ad solemnitatem sacramenti: non autem ad necessitatem. Unde in unctionibus autem visibilibus Christus non est usus: ne fieret iniuria in visibili unctioni, qua est unctus praesens consortibus suis. Et ideo et chrisma quam oleum sanctum infirmorum, prius benedicuntur, quam adhibeantur ad usum sacramenti.

AD PRIMVM ergo patet responsio ex dictis.

AD SECVNDVM dicendum, quod utraq; consecratio chris-matis non refertur ad idem. Sicut enim instrumentum virtutem instrumentalem acquirit dupliciter. scilicet quando accipit formam instrumenti, et quando movetur a principali agente ad effectum: ita etiam materia sacramenti duplici sanctificatione indiget, per quarum unam fit propria materia sacramenti, per aliam vero applicatur ad effectum.

AD TERTIVM dicendum, quod materia corporalis non est capax gratiae, quasi gratiae subiectum, sed solum sicut gratiae instrumentum. ut supra dictum est. Et ad hoc materia sacramenti consecratur: vel ab ipso Christo, vel ab episcopo qui gerit in ecclesia personam Christi.

IN HOC tertio articulo diuus Thomas videtur dicere, quod ad substantiam huius sacramenti confirmationis requiritur necessario ex Christi institutione: ut materia sit ab episcopo benedicta. Et ego tanquam probabilius dico, quod non erit sacramentum: si chrisma non sit ab episcopo

consecratum. Hoc Paludanus in. 4. d. 7. q. 1. Idem Gab. d. 7. q. unica. Idem Scot. d. 7. q. unica. Idem S. th. in. 4. d. 7. q. 1. ar. 2. q. 2. & hic, ut in litera constat. Hæc conclusio probatur antiquissimo ecclesie ritu. Vsa est enim semper ecclesia chrismate consecrato ab episcopo, tanquam re-necessaria ad substantiam huius sacramenti: & non solum quantum ad solennitatem. Secundo probatur testimonio Fabiani Papae in epistola. 2. quae habetur in. 1. tomo conciliorum. Vbi sic ait. Chrisma quotannis debet consecrari. Hoc namque ab Apostolis accepit ecclesia romana, & anthiochena, & ipsi Apostoli tradiderunt, quod post coenam dominus docuit chrisma consecrari. Ergo requiritur consecratio materiae ad substantiam huius sacramenti.

SED Cur requiritur chrisma ab episcopo consecratum? In assignanda ratione non omnes conveniunt. Nam quidam dicunt, quod est ritus ecclesie ab eius initio: & ita habetur traditione Dionysij & aliquorum patrum, Apostolos confirmasse imponendo manus, & unguendo chrismate. Quare autem requiratur in confirmatione chrisma ab episcopo consecratum, & non aqua in baptismo: dicit S. th. quod est, quia sacramenta sunt sancta, ideo oportet ut eorum materia sit sancta. Sed non eodem modo sunt sancta, vel sanctificantur omnes materiae sacramentorum: quia aqua fuit sanctificata quando Christus eam tetigit in baptismo, chrisma vero non fuit sanctificatum tactu Christi, ideo oportet quod nunc sanctificetur.

SED contra (dicit durand. 4. d. 7. q. 2) Si aqua esset a Christo suo tactu sanctificata, non deberet nunc a ministris benedici: quia fit iniuria Christo qui iam benedixit. Oppositum tamen fit nunc: quia benedicuntur aqua in Baptismo. Secundo. Christus fuit unctus oleo & balsamo a Magdalena & a Nichodemo. Ergo etiam chrisma fuit a Christo consecratum. Ergo non debet nunc ab episcopo consecrari. **IDEO** Durandus assignat aliam rationem. scilicet quia sacramenta sunt sancta, ideo oportet, ut eorum materiae sint sanctae: quae est etiam ratio. S. Th. Sed non sufficit: quia Eucharistia est sancta, & tamen materia eius non sanctificatur a ministro.

AD primum argumentum Durand. nego antecedens: quia non sunt illae benedictiones eiusdem rationis. Nam sanctificatio Christi fuit ad hunc finem, nempe ad dandum effectum spiritualem. scilicet gratiam baptismalem in sacramento, & ad faciendum materiam sacramenti: benedictio autem qua a ministris benedicuntur, est ad reverentiam & solennitatem sacramenti. Ideo non fit iniuria Christo: sed potius exhibetur reverentia. Et hoc dicit S. Th. in. 4. d. 7. q. 1. ar. 2. q. 3. ad. 3.

AD secundum dico, quod Christus non tetigit oleum aut unguentum aliquod in administratione sacramentorum ad effectum spiritualem: sicut tetigit aquam & panem, id est, non tetigit unguentum, ad faciendum materiam alicuius sacramenti. Ideo non est eadem ratio de his, & de illis unguentis quibus

Dubium
unicum.

quibus unctus fuit.
DUBITATUR an ex commissione Papae simplex sacerdos possit consecrare chrisma: quia diximus quod ex officio soli epi poterat consecrare chrisma. **AD HOC** dicit Paludanus in.4.d.7.q.1. quod non: sed necessario debet ab episcopo consecrari. Idem dicit Gabr. d.7.q. unica. Sed verius est & magis de mente. S. Th. quod simplex sacerdos potest consecrare chrisma ex commissione Papae: & ita dicit Caietanus hic, & probatur. Quia (ut inferius dicemus cum. S. Th. ar. 11.) ex commissione papae simplex sacerdos potest conficere & administrare ipsum confirmationis sacramentum. Ergo etiam benedicere vel consecrare materiam illius, quod minus est. Secundo in concilio Toletano. l. c. 20. dicitur, quod in aliquibus locis clerici presbyteri chrisma conficiebant: & prohibetur ne faciant, sed non irritatur factum. Ergo ex commissione possunt illud facere: quia verisimile est, quod illi faciebant commissione papae, vel episcoporum. &c. Et rursus in eodem concilio subiungitur. Chrisma omni tempore potest episcopus conficere, & sine conscientia episcopi nihil penitus presbyteri agere praesumant. Ergo cum conscientia, id est, sciente & committente episcopo poterant presbyteri conficere hoc sacramentum.

Articul. quartus.

Vtrum haec sit conveniens forma huius sacramenti, consigno te signo crucis. &c.

AD QVARTVM sic proceditur. Videtur quod haec non sit conveniens forma huius sacramenti, consigno te signo crucis, et confirmo te chrismate salutis. in nomine patris & filii & Spiritus sancti amen. Usus enim sacramentorum a Christo & ab Apostolis derivatur. Sed neque Christus haec formam instituit, nec Apostoli ea usi leguntur. Ergo haec non est conveniens forma huius sacramenti. **PRATEREA.** Sicut sacramentum est idem apud omnes, ita & forma debet esse eadem, quia qualibet res habet unitatem sicut & esse a sua forma. Sed haec forma non omnes utuntur: quidam enim dicunt confirmo te chrismate sanctificationis. Ergo haec non est conveniens forma huius sacramenti. **PRATEREA.** Sacramentum hoc debet conformari baptismi, sicut perfectio per

fectibili: ut supra dictum est. Sed in forma baptismi non fit mentio de consignatione characteris, nec etiam de cruce Christi (cum tamen per baptismum homo Christo commoriatur, ut Apostolus dicit. Roma. 6.) nec etiam fit mentio de effectu salutis, cum tamen baptismus sit de necessitate salutis. In forma etiam baptismi ponitur unus actus tantum: & exprimitur persona baptizantis, cum dicitur ego te baptizo. Cuius contrarium apparet in forma praedicta. Non ergo est conveniens forma huius sacramenti.

SED CONTRA EST autoritas ecclesiae: quae hac forma communiter utitur.

RESPONDEO dicendum, quod praedicta forma est conveniens huic sacramento. Sicut enim forma rei naturalis dat ei speciem: ita forma sacramenti continere debet quicquid pertinet ad speciem sacramenti. Sicut autem ex supradictis patet, in hoc sacramento datur Spiritus sanctus ad robur spiritualis pugnae. Et ideo in hoc sacramento tria sunt necessaria, quae continentur in forma praedicta. Quorum primum est causa conferens plenitudinem roboris spiritualis, quae est sancta Trinitas, quae exprimitur, cum dicitur, in nomine patris. &c. Secundum est ipsum robur spirituale, quod homini confertur per sacramentum materiae visibilis ad salutem. Quod quidem tangitur cum dicitur, confirmo te chrismate salutis. Tertium est signum quod pugnatore datur: sicut & in pugna corporali, milites insignijs ducum insigniuntur. Et quantum ad hoc dicitur, consigno te signo crucis, in quo. s. rex noster triumphavit: ut dicitur Colo. 2.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod (sicut supradictum est) per ministerium Apostolorum quandoque dabatur effectus huius sacramenti. s. plenitudo Spiritus sancti: quibusdam visibilibus signis miraculose a Deo effectis: qui potest effectum sacramenti sine sacramento conferre. Et tunc non erat necessaria nec materia nec forma huius sacramenti. Quandoque autem tanquam ministri sacramentorum

O hoc

hoc sacramentum praebebant: & tunc sicut materia ita et forma ex mandato Christi utebantur. Multa enim seruabant Apostoli in sacramentorum collatione: quae in scripturis communiter propositis, non sunt tradita. Vnde Dionysius dicit in fine ecclesiasticae hierarch. Consummativas inuocationes. i. Verba quibus perficiuntur sacramenta, non est iustum scripturas interpretantibus, neque mysticum earum, aut in ipsis operatas ex Deo virtutes, ex occulto ad commune adducere: sed nostra sacra traditio, sine populi, id est occulte, eas edocet. Vnde & Apostolus dicit loquens de celebratione Eucharistiae. i. Corinth. ii. Cetera cum venero disponam.

AD SECVNDVM dicendum, quod sanctitas est salutis causa. Et ideo in idem redit quod dicitur chrismate salutis, & sanctificationis.

AD TERTIVM dicendum, quod baptismus est regeneratio in spiritualem vitam, qua homo vivit in se ipso: & ideo non ponitur in forma baptismi nisi unus actus, ad ipsum hominem sanctificandum pertinens. Sed hoc sacramentum non solum ordinatur ad hoc quod homo sanctificetur in se ipso, sed exponitur cuiusdam pugnae exteriori. Et ideo non solum fit mentio de interiore sanctificatione, cum dicitur confirmo te chrismate salutis: sed etiam consignatur homo exterius quasi vexillo crucis ad pugnam spiritualem, quod significatur cum dicitur, configno te signo crucis.

IN ipso autem verbo baptizandi (quod ablutione significat) potest intelligi & materia, quae est aqua abluens, & effectus salutis, quae non intelliguntur in verbo confirmandi: & ideo oportuit hoc ponere.

DICTVM est autem supra, quod hoc quod dicitur, ego, non est de necessitate formae baptismalis: quia intelligitur in verbo primae personae: apponitur tamen ad exprimendam intentionem. Quod non est ita necessarium in confirmatione: quae non exhibetur nisi ab excellenti ministro, ut infra dicitur.

IN HOC quarto articulo ponit. S. T. conclusiorem, nempe, quod haec oratio configno te signo crucis, & confirmo te chrismate salutis, est conueniens forma sacramenti confirmationis. Probatur prius autoritate ecclesiae, quae iam ab antiquo sine memoria in contrarium ea vitur. Ergo est conueniens. Secundo. Illa est conueniens forma, quae continet omnia pertinentia ad substantiam sacramenti. Sed haec praedicta est huiusmodi. Ergo est conueniens forma. Minor explicatur in textu.

DVBITATVR tamen an illa sit forma necessaria ad quidditatem sacramenti. Videtur quod non, quia illa forma qua Christus non fuit usus ad conficiendum aliquod sacramentum, nec Apostoli leguntur cum ea confecisse non est necessaria ad illud sacramentum. Sed nec Christus nec Apostoli vsi fuerunt ista forma ad conficiendam confirmationem. Ergo non est necessaria.

AD HOC respondet. S. Th. hic ad primum, quod Christus non fuit usus praedicta forma, quia nec administravit hoc sacramentum: sed instituit illud promittendo solum, ut supra diximus. Apostoli autem quando administrabant hoc sacramentum, utebantur praedicta forma. Et si hoc in scripturis non habeatur: habetur tamen in ecclesia ex ipsorum Apostolorum traditione: Ita etiam dicitur in concilio Florentino: quod haec oratio est forma huius sacramenti.

SED contra. Constantinus imperator dicit in quodam suo edicto, quod habetur in principio concilii Niceni, quod cum diuus Silvester eum confirmaret, dixit. Signat te Deus sigillo fidei suae: in nomine patris, & filii, & Spiritus sancti, in consignatione fidei. Ergo praedicta forma configno te signo crucis, &c. non est necessaria ad sacramentum confirmationis.

AD HOC dico, quod Constantinus non est principium infalibile. Secundo dico, quod esto Silvester illud dixisset: non dixit quando sacramentum conficiebat, sed ante, vel post confectionem sacramenti: in qua confessione usus est praedicta forma. I. Configno te signo crucis, &c. Et ita non dicit Constantinus Silvestrum fuisse usum illa propositione (nempe signat te Deus, &c.) pro forma sacramenti: sed quod inter confirmandum dixerit illa verba. Ideo ex illo dicto nihil habetur contra nostram conclusionem.

Articul. quintus.

Vtrum sacramentum confirmationis imprimat characterem.

AD

Dubium
unicum.

D QUINTVM sic proceditur. Videtur quod sacramentum confirmationis non imprimit characterē. Character enim importat quoddam signum distinctiuum. Sed per sacramentum confirmationis nō distinguitur homo ab infidelibus (hoc enim fit per baptismum) neq; etiam ab alijs fidelibus: quia hoc sacramentum ordinatur ad pugnam spūalem, quae omnibus fidelibus indicitur. Non ergo in hoc sacramento imprimitur aliquis character.

PR AETEREA. Supra dictū est, quod character est quaedam potentia spūalis. Potentia autem non est nisi actiua vel passiuā. Potentia autem actiua in sacramētis confertur per sacramentum ordinis: potentia autē passiuā siue receptiuā per sacramentum baptismi. Ergo per sacramentum confirmationis nullus character imprimitur.

PR AETEREA. In circūcisione (quae est character corporalis) nō imprimitur aliquis spūalis character. Sed in hoc sacramento imprimitur quidam character corporalis: dū. s. homo chrismate signatur signo crucis in fronte. Non ergo imprimitur in hoc sacramento character spiritualis.

SED CONTRA. In omni sacramento quod nō iteratur imprimitur character. Sed hoc sacramentum non iteratur, dicit enim Gregorius de homine qui a pontifice confirmatus fuerit denuo, talis iteratio prohibēda est. Ergo in cōfirmatiōe imprimitur character.

R ESPONDEO dicendum quod (sicut supra dictum est) character est quaedam spiritualis potestas ad aliquas sacras actiones ordinata. Dictū est autē supra, quod sicut baptismus est quaedam spūalis regeneratio in vitam Christianā: ita etiam cōfirmatio est quoddam spirituale augmentum, promouens hominē in spiritualem aetatem perfectam. Manifestum est autem ex similitudine corporalis vitae, quod alia est actio hominis statim nati, et alia actio quae competit ei cum ad perfectam

aetatem peruenerit. Et ideo per sacramentum confirmationis datur homini potestas spiritualis ad quasdam alias actiones sacras, praeter illas ad quas datur ei potestas in baptismo. Nam in baptismo accipit homo potestatem ad ea agenda, quae ad propriam pertinent salutem: prout. s. secundum seipsum uiuit. Sed in cōfirmatione accipit homo potestatem ad agenda ea quae pertinent ad pugnam spiritualem contra hostes fidei. Sicut patet ex exemplo Apostolorum: qui antequam plenitudinem Spiritus sancti acciperent erant in cenaculo perseuerantes in oratione: post modum uero egressi non uerebantur publice fidem fateri, etiam coram inimicis fidei Christianae. Et ideo manifestū est, quod in sacramento cōfirmationis imprimitur character.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod pugna spiritualis contra hostes inuisibiles, omnibus competit. Sed contra hostes uisibiles, id est, contra persecutores fidei pugnare, nomen Christi publice confitendo, est cōfirmatorum, qui iam sunt perducti spūaliter ad uirilem aetatem: secundum quod dicitur 1. Ioh. 2. Scribo uobis iuuenes: quoniam fortes estis et uerbum Dei in uobis manet, et uicistis malignum. Et ideo character cōfirmationis est signū distinctiuū, non infidelium a fidelibus, sed spūaliter prouectorum ab his quibus dicitur, Sicut modo geniti infantes.

AD SECUNDVM dicendum, quod omnia sacramenta sunt quaedam fidei protestationes. Sicut igitur baptizatus accipit potestatem spiritualement ad protestandam fidem per susceptionem aliorum sacramentorum: ita confirmatus accipit potestatem publice fidem Christi uerbis profitendi quasi ex officio.

AD TERTIVM dicendum, quod sacramenta ueteris legis dicuntur iustitiae carnis, (ut patet Hebr. 9. quia. s. interius nihil efficiebant. Et ideo in circūcisione imprimebatur character solum in corpore, nō autem in anima. Sed in cōfirmatione cū cha

raetere corporali, imprimitur simul character spiritalis: eo quod est sacramentum nouae legis.

IN HOC quinto articulo nota, quod conclusio est omnium doctorum. Sic etiam habetur in concilio Florentino, quod tria sacramenta imprimunt characterem: nempe, baptismus, confirmatio & ordo. Et iam nunc haec conclusio est de fide: quia ita determinatur in concilio Tridentino, art. 9. in decreto de sacramentis in communi. Vnde sequitur quod non potest reiterari hoc sacramentum.

Dubium primum

DUBITATUR quam poenam incurrunt reiterantes hoc sacramentum. Ad hoc dicunt aliqui iure consulti, quod efficiuntur irregulares sicut reiterantes baptismum: quia videtur eadem ratio. Sed oppositum (& melius) tenet Scotus in 4. d. 7. q. unica. Et Paludanus. q. 2. Et Gabriel. d. 7. q. unica. s. quod reconfirmantes non incurrunt irregularitatem: Probat: quia hoc non habetur in aliquo textu alicuius pontificis. Vnde dicta doctorum iure consulti: non sunt tanquam pontificum dicta tenenda. Secundo. De consecr. d. 5. c. dictum. dicitur quod non reiteretur sacramentum confirmationis: non tamen apponitur aliqua poena. Cum ergo poenae modificandae sint: non est dicendum reconfirmantes irregulares esse postquam non est in iure notatum. Et ad argumentum quia est eadem ratio de confirmatione & baptismo, concedo quoad culpam. Sed noluit ius punire hoc, & punit aliud.

Dubium secundum.

DUBITATUR an in dubio sit aliquis reconfirmandus. Dico quod ita, licet non sit ita necessarium sicut de baptismo. Et tunc non est opus apponere conditionem, nec etiam in baptismo, quoad Deum: quia bene scit Deus, si est baptizatus aut non. Sed satis est, quod minister intendat interius baptizare aut confirmare, si non est confirmatus, aut baptizatus, & non alias. In dubio tamen ponitur conditio in baptismo propter haereticos rebaptizantes: ut denotetur, quod Christiani differunt ab illis: in confirmatione vero sufficit intentio episcopi.

Articulus sextus.

Vtrum character confirmationis praesupponat characterem baptismi

DSEXTUM sic proceditur. Videtur quod character confirmationis non praesupponat ex necessitate characterem baptismalem. Sacramentum enim confirmationis ordinatur ad confitendum publice fidem Christi. Sed multi etiam ante baptismum

sunt fidei Christi publice confessi, sanguinem fundentes pro fide. Ergo character confirmationis non praesupponit characterem baptismalem. **PR AETER EA.** De Apostolis non legitur, quod fuerint baptizati, praesertim cum dicatur. Ioh. 4. quod ipse Christus non baptizabat, sed discipuli eius. Et tamen postea fuerunt confirmati per aduentum Spiritus sancti. Ergo similiter alij possunt confirmari antequam baptizentur.

PR AETER EA. Actuum. 10. dicitur, quod adhuc loquente Petro cecidit Spiritus sanctus super eos qui audiebant verbum: Et audiebant eos loquentes linguis. Et postea Petrus iussit eos baptizari. Ergo pari ratione possunt alij prius confirmari, quam baptizentur. **SED CONTRA EST,** quod Rabanus dicit in lib. de insti. cleri. Nouissime a summo sacerdote per impositionem manus paracletus traditur baptizato: ut roboretur per Spiritum sanctum ad predicandum.

RESPONDEO dicendum, quod character confirmationis ex necessitate praesupponit characterem baptismalem: ita. s. quod si aliquis non baptizatus confirmaretur, nihil reciperet: sed oporteret iterato ipsum confirmari post baptismum. Cuius ratio est. Quia sicut se habet confirmatio ad baptismum, ita augmentum ad generationem: ut ex supra dictis patet. Manifestum est autem quod nullus potest promoueri in aetatem perfectam nisi primo fuerit natus. Et similiter nisi primo aliquis fuerit baptizatus, non potest sacramentum confirmationis accipere.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod virtus diuina non est alligata sacramentis. Vnde potest conferre homini spirituale robur ad confitendam publice fidem Christi absque sacramento confirmationis: sicut etiam potest consequi remissionem peccatorum sine baptismo. Sicut tamen nullus consequitur effectum baptismi sine baptismi voto: ita nullus consequitur effectum confirmationis sine voto ipsius. Quod potest haberi et ante susceptionem baptismi.

AD

AD SECUNDRAM dicendum, quod sicut Augu. dicit, ex hoc quod dominus dicit. Io. 13. *Qui lotus est non indiget nisi ut pedes lauet: intelligimus Petrum & alios Christi discipulos fuisse baptizatos: siue baptismo Iohannis (sicut non nulli arbitratur) siue, quod magis credibile est, baptismo Christi. Neque enim reuertitur ministerium baptizandi: ut haberet baptizatos seruos per quos ceteros baptizaret.*

AD TERTIAM dicendum, quod audientes predicationem Petri acceperunt effectum confirmationis miraculose: non tamen confirmationis sacramentum. Dicitur est autem, quod effectus confirmationis potest alicui conferri ante baptismum: non autem sacramentum confirmationis. Sicut enim effectus confirmationis qui est robur spirituale, presupponit effectum baptismi, qui est iustificatio. ita sacramentum confirmationis presupponit sacramentum baptismi.

IN HOC sexto articulo est conclusio. S. Th. quod ad confirmationem adeo necessario presupponitur character baptismalis: ut si quis ante baptismum confirmetur, tanquam non confirmatus reconfirmandus sit post baptismum, quantum cumque fuerit cathecuminus. Hæc conclusio (præterquam quod omnium est) probatur ex cap. Si quis presbyter, extra de presb. nō bapt. & ibidem cap. Venies. Vbi dicitur, quod baptizatus est ianua & principium omnium sacramentorum, & si quis presbyter ordinatus deprehenderit se non baptizatum: baptizetur, & iterum ordinetur.

SED contra. Non requiritur baptismus ad summam Eucharistiam: quia sine baptismo recipit quis verum sacramentum Eucharistie. Ergo nec ad confirmationem.

AD hoc nego consequentiam. Quia Eucharistia conficitur priusquam sumatur: & non conficitur in ipsa sumptione, sicut confirmatio. Ideo qualiscunque sit dispositio in suscipiente Eucharistiam suscipit verum sacramentum: quia etiam si mus comedat hostiam consecratam comedit sacramentum.

DUBITATUR an licite possit quis recipere Eucharistiam sine confirmatione. Ad hoc dico, quod est conueniens, ut nullus sine confirmatione recipiat Eucharistiam. Probat. Baptismus & confirmatio ordinantur ad Eucharistiam. Ergo conueniens est, ut ante Eucharistiam sumantur ambo: ut cum omni extrinseca dispositione ad hoc ordinata sumatur Eucharistia.

SECUNDA propositio est: Non tenentur aliquo præcepto homines sumere confirmationem

ante Eucharistiam. Probat. Quia non habetur tale præceptum. Secundo. Homines tenentur quotannis communicare: episcopi tamen aliquando multis annis non confirmant. Ergo non tenentur sumere confirmationem ante Eucharistiam.

Tertio Antiquus esto non adesset episcopus qui confirmaret, statim ut quis baptizabatur communicabat. Ergo. &c.

TER TIA propositio. Idem dicendum est de sacramento ordinis, quod si quis ante confirmationem ordinetur tenet sacramentum: & est vere ordinatus. Ex usu tamen ecclesie non debet quis antequam confirmetur ordinari. Si quis vero sine confirmatione ordinetur, non ideo est irregularis. quia non habetur textus, ubi poena irregularitatis puniatur, qui sine confirmatione iniciatur sacramento ordinis: sicut puniatur qui prius creantur diaconi quam subdiaconi, aut superiorem ordinem ante inferiorem recipiunt.

Articu. septimus

Utrum per sacramentum confirmationis conferatur gratia gratum faciens.

AD SEPTIMUM sic proceditur. Videtur quod per hoc sacramentum, gratia gratum faciens non conferatur. Gratia enim gratum faciens ordinatur contra culpam. Sed hoc sacramentum (sicut dictum est) non exhibetur nisi baptizatis, qui sunt à culpa mundati. Ergo per hoc sacramentum gratia gratum faciens non confertur.

PRÆTEREA Peccatores maxime indigent gratia gratum faciente, per quam solam iustificari possunt. Si ergo per hoc sacramentum gratia gratum faciens confertur, videtur quod deberet dari hominibus in peccato existentibus. Quod tamen non est verum.

PRÆTEREA. Gratia gratum faciens specie non differt, cum ad unum effectum ordinetur. Sed duæ formæ eiusdem speciei non possunt esse in eodem subiecto. Cum ergo gratia gratum faciens conferatur homini per baptismum, videtur quod per sacramentum confirmationis, quod non exhibetur nisi baptizato, gratia gratum faciens non conferatur.

O ij SED

SED CONTRA est, quod Melchisedech papa dicit. Spiritus sanctus in fonte baptismi, plenitudinē tribuit ad innocētiā, in confirmatione augmentum præstat ad gratiam.

RESPONDEO dicendum, quod in hoc sacramento (sicut dictū est) datur baptizato Spiritus sanctus ad robur: sicut Apostolis datus est in die Penthecostes (ut legitur Act. 2.) Et sicut dabatur baptizatis per impositionem manus Apostolorū: ut dicitur Act. 8. Ostēsum est autem in prima parte, quod missio seu datio Spiritus sancti non est nisi cum gratia gratum faciente. Unde manifestum est, quod gratia gratum faciens cōfertur in hoc sacramento.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod gratia gratum facientis primus effectus est remissio culpæ. Habet tamen et alios effectus: quia sufficit ad hoc quod promoueat hominem per omnes gradus usque in vitam æternā: secundū illud Rom. 6. Gratia Dei vita æterna. Unde et Paulo dictū est. 2. Corint. 12. Sufficit tibi gratia mea. Et ipse dicit. 1. Corinth. 15. Gratia Dei sum id quod sum. Et ideo gratia gratum faciens, non solum datur ad remissionem culpæ, sed etiam ad augmentum et firmitatem iustitiæ. Et sic cōfertur in hoc sacramento.

AD SECVNDVM dicendum, quod sicut ex ipso noīe apparet, Hoc sacramētū datur ad confirmandum quod prius inuenerit, et ideo nō debet dari his qui non habent gratiā. Et propter hoc, sicut nō datur nō baptizatis, ita nō debet dari adultis peccatoribus, nisi per pœnitentiā reparatis. Unde dicitur in Aurelianensi concilio, ut ieiuni ad confirmationem veniant: ut moneantur confessionem facere prius, ut mūdi donum Spiritus sancti valeant accipere. Et tunc per hoc sacramentum perficitur pœnitentiæ effectus, sicut et baptismi, quia per gratiam collatā in hoc sacramento, consequitur pœnitens pleniorē remissionem peccatorum. Et si aliquis adultus in peccato existens, cuius conscientiā non

habet, vel si etiam non perfecte contritus accedat, (dū modo non fictus accedat) per gratiam collatam in hoc sacramento, cōsequetur remissionem peccatorum.

AD TERTIVM dicendum, quod (sicut dictum est) gratia sacramentalis addit super gratiam gratum facientem cōmuniter sumptā, aliquid effectiuum specialis effectus, ad quod ordinatur sacramentum. Si ergo cōsideretur gratia in hoc sacramento collata quantū ad id quod est cōmune, sic per hoc sacramētū non confertur aliqua alia gratia quam per baptismū: sed quæ prius inerat augetur. Si autem cōsideretur quantū ad illud speciale quod super additur: sic non est eiusdē speciei cum ipsa.

IN HOC septimo articulo non potest de cōclusionē dubitari (nempe quod confirmatio gratiam conferat) quia iam in Concilio tridentino in decretis de sacramentis in cōmuni tanquā de fide definita est.

DUBITATUR tamē, an detur maior gratia in cōfirmatione quam in baptismo. Dico quod ita. Probatur de consecr. d. 5 c. De his vero, ubi dicitur quod maiori veneratione habendū est hoc sacramentum quam baptismus. Et ratio est: quia datur ibi maior effectus, cum detur Spiritus sanctus ad robur vitæ spiritualis. Secundo probatur ex dictis. S. Th. Qui hic & in. 4. d. 7. q. 2. ar. 2. dicit quod sacramētū confirmationis perficit sacramētū baptismi: & gratia confirmationis, gratiā baptismi. Sacramentum etiā hoc dat robur in vita spūali. Ergo plus requiritur ad robur & perfectionē: quā ad inceptiōē quā facit baptismus.

DUBITATUR secundo, an in primitiua ecclesia dabatur Spiritus sanctus visibiliter ex opere operato in sacramento confirmationis: Dico quod probabile est quod ita. Probabilius tamen videtur mihi quod non: sed miraculose, & ex peculiari concursu Dei, non ex sola virtute sacramēti, dabatur Spiritus sanctus sic visibiliter ut homines veniret in agnitiōē spūs sancti. Nam si daretur ex opere operato semper daretur. Ergo quādo in primitiua ecclesia dabatur Spiritus sanctus visibiliter: non erat ex lege sacramenti.

DUBITATUR tertio, quando dabatur Spiritus sanctus signo sensibili, an dabatur semper in figura columbæ, sicut descendit super Christum, vel an in linguis igneis sicut venit super Apostolos.

AD HOC dico, quod aliquando dabatur in linguis igneis: sicut dicit Petrus Act. 11. de Cæsariensibus, quos cum ipse allocutus fuisset, cecidit spūs

Dubium primum.

Dubium secundum.

Dubium tertium.

Spūs sanctus super eos. sicut ab initio super ipsos Apostolos, prout ibi expresse dicitur. Secūdo. Dico, quod ut in plurimum cognoscebatur quod datur Spūs sanctus: quia illi super quos descendebat, loquebantur varijs linguis, vel prophetabant.

DUBITATUR quarto, an daretur semper in primitiva ecclesia Spūs sanctus sic visibiliter in hoc sacramento. Dicit Bedā in actibus Apostolorum cap. 10. quod solum ex gentibus cōuersis datur Spūs sanctus sensibilibus signis: Ratio est (inquit) quia gentiles nunquā habuerūt aliquas pphetias: ideo oportebat, ut Spūs sanctus sensibilibus signis daretur: ut cognoscerēt Spūm sanctum. Idem dicit Thomas vualdens. lib. de sacramentis cap. 11. Et probatur. Nam Paulus dicit. 1. ad Corin. h. 14. quod linguae sunt in signum nō fidelibus, sed infidelibus: prophetiae autem non infidelibus sed fidelibus. Ergo illud signum linguarum solum datur gentilibus, qui erant infideles, & nō Iudaeis qui erant fideles. Secundo probatur. Quia non legimus in sacra scriptura, quod Spūs sanctus daretur sic Iudaeis in signo aliquo sensibili: sed tantum gentibus.

SED CONTRA. Actuum. 2. dicit Petrus Iudaeis. Poenitentiam agite, & baptizetur vnusquisq; vestrum in nomine domini Iesu Christi, in remissionem peccatorum vestrorum: & accipietis donum Spūs sancti. Ergo etiam Iudaeis datur Spūs sanctus visibili signo: quia illud videtur Petrum intellexisse cum dixit, accipietis donum Spūs sancti. s. signo visibili.

SECUNDO. In actibus Apostolorum cap. 4. dicitur quod orātib; Apostolis cum omnibus alijs fidelibus, simul motus est locus in quo erant congregati: & repleti sūt omnes Spū sancto, & loquebantur verbum Dei cū fiducia. Vbi notū est, quod erāt cōuersi ex Iudaeis. Ergo nō solum gentilibus sed etiam Iudaeis Spūs sanctus visibiliter datur.

TER TIO. Samaritani non erant gentiles, sed ex populo Iudaeorum: segregauerant tamen se ab illis, & habebantur tanquā haeretici. At super illos ad impositionē manus Apostolorū cecidit Spiritus sanctus in signis visibilibus: ut dicitur in actibus Apostolorum cap. 8. Ergo non solum gentilibus datur Spiritus sanctus visibiliter.

IDE O Scotus in. 4. d. 7. q. vnica videtur dicere, quod generaliter omnibus tam Iudaeis, quam gentilibus datur Spiritus sanctus visibiliter p impositionem manuū Apostolorum. Nā (inquit) ideo non vsi sunt ista materia chrisimatis: quia habebant signa mirabiliora. s. descensum Spūs sancti, vnde videtur sentire, quod semper Spiritus sanctus descendebat visibiliter.

S E D ego de mente. S. Tho. in hac. q. ar. 2. ad. 1. & arti. 4. ad. 1. respondeo aliquibus propositionibus: quarum prima est. Non semper Spiritus sanctus descendebat super omnes visibiliter. Probatur ex S. Thom. in locis citatis: quia ibi dicit, quod utebantur Apostoli chrismate, quan-

do datur effectus confirmationis, & visibilia signa nō sequebantur. Ergo manifeste dicit, quod non semper descendebat Spiritus sanctus visibiliter ad collationem huius sacramenti.

SECUNDO probatur quia non habetur quod semper Spiritus sanctus daretur sic visibiliter. Ergo non est asserendum sine sufficienti auctoritate scripturae: postquā aliter hoc constare non potest.

TER TIO Apostolus dicit. 1. ad Corin. 12. Vnicuique datur Spiritus sanctus ad vtilitatem. Alij datur prophetia & alij linguarum genera. Sed nec omnes qui confirmabantur prophetabant, nec omnes loquebantur varijs linguis. Ergo nō semp recipiebāt Spūm sanctū visibiliter.

SECUNDA propositio est. Non solum gentilibus, sed etiam Iudaeis datur aliquando Spūs sanctus visibiliter. Hae probatur per illa testimonia scripturae, quae citauimus contra Bedā: quae manifeste hanc secundā conclusionē probant.

TER TIA propositio est. Non datur Spūs sanctus visibiliter etiam in toto tempore Apostolorū: sed tantū in initio, ut aperiretur ianua ad praedicationem. Probatur. Quia non legimus quod semper daretur Spiritus sanctus visibiliter, etiā per impositionē manuū Apostolorū, ut bene notat. S. Th. quia dicit, quod quando non sequebantur alia signa, Apostoli utebantur chrismate. Ergo etiam tempore Apostolorū non semper datur Spūs sanctus visibiliter cū signis sensibilibus.

DUBITATUR quinto, an requiratur quod confirmandus sit ieiunus & confessus: ita ut si prāsus & nō confessus cōfirmetur peccet mortaliter. Videtur quod ita ex concilio Aurelianensi citato à S. Th. ad. 2. Vbi dicitur quod confirmandi debēt esse ieiuni, & confessi peccata sua.

AD HOC dico, & sit prima propositio. Decens est, ut confessus quis & ieiunus veniat ad confirmationem: postquā est sacramētum, & datur ibi Spiritus sanctus ad robur vitae spiritualis.

SECUNDA propositio. Quicūque recipit hoc vel aliud sacramētū in peccato mortali, peccat mortaliter, ut supra diximus: quia notabiliter irreuerēter accedit ad rē sanctā, q̄lis est sacramētū.

TER TIA propositio. Non peccat qui prāsus aut solum contritus sine confessione accedit ad confirmationis sacramētū. Probatur. Quia nō est tale praecceptum, nec in iure diuino, nec humano. Secundo. Non est tanta irreuerētia accedere prāsus aut solū contritus ad cōfirmationē, ut ad mortale peccatū sufficiat. Tertio. Ad omnia alia sacramenta (excepto sacramento Eucharistiae, & sacramēto ordinis propter Eucharistiā quae ibi confertur, & non propter ipsum sacramētum ordinis) non requiritur praecedens confessio sub poena peccati. Ergo nec ad confirmationem.

NOTA praeterea ex solutione ad. 2. quod peccatori manenti in peccato mortali, id est, in cōsen-

su peccati mortalis: non est danda confirmatio. Secundo nota, quod confirmatio aliquando dat primam gratiam, nempe, quando bona fide accedit quis ad confirmationem, putans se contritum, & non est nisi attritus: vel putat vincibiliter quod non habet peccatum, & habet aliquod mortale. Et ad concilium Aurelianense dico, quod illud est optimum consilium, & nimium decens, ac rationale: non autem preceptum.

Articul. octauus.

Vtrum hoc sacramentum sit omnibus exhibendum.

AD OCTAVVM sic proceditur. Videtur quod hoc sacramentum non sit omnibus exhibendum. Hoc enim sacramentum ad quandam excellentiam datur: ut dictum est. Sed id quod ad excellentiam pertinet, non competit omnibus. Ergo hoc sacramentum non debet omnibus dari.

PRÆTEREA. Per hoc sacramentum augetur aliquis spiritualiter in perfectam aetatem. Sed perfecta aetas repugnat aetati puerili. Ergo ad minus pueris dari non debet.

PRÆTEREA. Sicut Melchisedes Papa dicit, post baptismum confirmamur ad pugnam. Sed pugnare non competit mulieribus, propter fragilitatem sexus. Ergo nec mulieribus hoc sacramentum dari debet.

PRÆTEREA. Melchisedes papa dicit, quod quamuis continuo transituris sufficiant regenerationis beneficia, victuris tamen confirmationis beneficia necessaria sunt: quia confirmatio armat, & instruit ad agones mundi huius, & praelia, reseruandos.

Qui autem post baptismum cum acquisita innocentia imaculatus peruenit ad mortem, confirmatur morte: quia iam non potest peccare post mortem. Ergo statim moriturus non debet hoc sacramentum conferrī, & sic non debet omnibus dari.

SED CONTRA est, quod Actu. 2.

Spiritus sanctus adueniens repleuit totam domum (per quam significatur ecclesia) & postea subditur, quod repleti sunt omnes Spiritu sancto. Sed ad illam plenitudinem consequendam hoc sacramentum datur. Ergo est omnibus qui sunt in ecclesia exhibendum.

RESPONDEO dicendum, quod (sicut dictum est) per hoc sacramentum promouetur homo spiritualiter in aetatem perfectam. Hoc autem est de intentione naturae, ut omnis qui corporaliter nascitur, ad perfectam aetatem perueniat: sed hoc quandoque impeditur propter corruptibilitatem corporis, quod morte praeventur. Multo autem magis de intentione Dei est, omnia ad perfectionem perducere: ex cuius imitatione hoc natura participat. Vnde & Deutero 32. dicitur. Dei perfecta sunt opera. Anima autem ad quam pertinet & spiritualis natiuitas, & spiritualis aetatis perfectio, immortalis est, & potest sicut tempore senectutis spiritualem natiuitatem consequi: ita tempore iuuetutis vel pueritiae consequi perfectam aetatem: quia huiusmodi corporales aetates animae non prauidant. Et ideo hoc sacramentum debet omnibus exhiberi.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod hoc sacramentum datur ad quandam excellentiam: non quidem unius hominis ad alium (sicut sacramentum ordinis) sed hominis ad seipsum. Sicut idem perfectus vir existens, habet excellentiam ad se puerum.

AD SECVNDVM dicendum, quod (sicut dictum est) aetas corporalis non prauidat animae. Vnde etiam in puerili aetate homo potest consequi perfectionem spiritualis aetatis: de qua dicitur Sapient. 4. Senectus venerabilis est, non diuturna, nec numero annorum computata. Et inde est, quod multi in puerili aetate propter robur spiritus sancti perceptum, usque ad sanguinem forsiter certauerunt pro Christo.

AD TERTIVM dicendum, quod sicut Chrysostomus dicit in homilia de Macha

habris, in mundanis agonibus, etatis, ac forme, generisq; dignitas requiritur, & ideo seruis ac mulieribus, et senibus ac pueris ad eos aditus denegatur. In caelestibus autē omni persona, & etati ac sexui, indiscreta facultate stadium patet. Et in homelia de militia spirituali dicit. Apud Deū faemineus etiam militat sexus. Multa enāque faemine animo virili spirituales militiam gesserūt. Quaedam enim interioris hominis virtute viros equauerunt in agonibus martyrum: quaedam etiam fortiores viris extiterūt. Et ideo etiam mulieribus hoc sacramentum conferendum est.

AD QVARTVM dicendū, quod (sicut dictum est) anima ad quā pertinet spiritualis etas, immortalis est. Et ideo etiā morituris hoc sacramentū dandum est, ut in resurrectione perfecti appareant secundū illud Ephe. 4. Donec occurramus in virū perfectum, in mensuram etatis plenitudinis Christi, Et ideo Hugo de sancto Victore dicit. Omnino periculosum esset, si ab hac vita sine cōfirmatione migrare cōtingeret. Non quia damnaretur, nisi forte propter cōtemptū, sed quia detrimentū perfectionis patretur. Unde etiam pueri confirmati decedentes, maiorem gloriā consequuntur, sicut & hic maiorem obtinent gratiam. Auctoritas autem illa intelligitur: quantū ad hoc quod morituris non est necessarium hoc sacramentū propter periculum pugnae praesentis.

TITVLVS huius octauī articuli (an scilicet omnibus sit sacramentum hoc administrandū intelligitur de omnibus, cuiuscunque sint etatis sexus, vel conditionis. Hoc est, an pueris ante usū rationis, faeminis, masculis, seruis: & liberis. Ad quod respondet. S. Th. & omnes scholastici in. 4. d. 7. cum Magistro sent. quod omnibus est administrandū: nisi probabiliter moraliter cōstet, quod est in complacentia peccati mortalis. Quae cōclusio sic a S. Th. probatur. Hoc sacramentū est ad perficiendum hominē quēcunque in vita spirituali. At omnes hac perfectione indigent. Ergo omnibus est exhibendum. Secundo De cōsecr. d. 5. cap. Omnes fideles, sic dicitur. Omnes fideles per manus impositionē episcoporū, Spiritū sanctum post baptismū accipere debent: ut pleni Christia-

ni inueniantur. Et est Urbani Papae. Tertio confirmatur ritus primitiae ecclesiae: in qua statim post baptismū confirmabantur baptizati, etiam pueri, ut refert Cyprianus in sermone de lapsis, & alij antiqui doctores. Nūc autem expectatur primū septennium, antequam pueri confirmentur, & rationabiliter: ut recordentur postea quod sunt confirmati.

DVBITATUR primo, an omnes adulti teneantur ad confirmationē sub poena peccati mortalis.

Dubium priauum.

AD HOC respōdetur, & sic prima propositio. Negligentia vel omissio huius sacramenti sine contemptu nunquā est peccatum mortale, stando in iure diuino. Hanc ponit formaliter. S. Th. in ista quaestioe ar. i. ad. 3. & in isto octauo articulo ad. 4. Probatur. In lege diuina solū datur praecipitū de baptismō Ioh. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spū sancto, non potest introire in regnū Dei: & de Eucharistia Ioh. 6. Nisi māducaueritis carnē filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis.

SECUNDA propositio est. Etiam nec lege humana praecipitū est de sumptione huius sacramenti: quia in toto corpore iuris non habetur tale praecipitū.

SED contra Melchisedes papa dicit in Decretis suis (& habetur de con. eccr. d. 5. c. Spūs sc̄tus) quod morituris non est sacramentū hoc necessarium: sed diu victuris. Ergo victuri tenentur hoc sacramentū suscipere sub poena peccati mortalis.

AD HOC dicit. S. Tho. ad. 4. quod intelligit, victuris esse necessarium sacramentū hoc, non ad consequendam foelicitatem: sed ad pugnandum pro fide. Victuris etiam, & morituris (dicit Hugo de sancto Victore) sacramentū hoc ad perfectionem necessarium est, licet non ad salutem.

SECUNDO. Dicit idem Hugo, quod periculosum omnino esset, si ab hac vita sine hoc sacramento migrare contingerit. Ergo est peccatum nō accipere hoc sacramentum ex negligentia.

AD hoc dicit. S. Th. ad. 4. q. intelligit, non quod nō consequeretur salutem: sed non esset sine confirmatione perfectus, sicut esset cum illa.

DVBITATUR an talem in aliquo casu teneatur quis confirmari. Ut si in net pugna & cōflictus contra infideles pro fide, ita ut sit venturus tyrannus, & quaesiturus ab isto an sit Christianus, vel cum haereticis disputandum sit.

Dubium secundū.

AD HOC dicit Paludanus in. 4. d. 7. q. 4. quod tūc talis teneretur confirmari, quia aliās exponeret se periculo, cum confirmatio sit robur ad defendendā fidē. Idem dicit Maior. d. 7. q. vnica, quod in casu necessitatis est sacramentum hoc de praecipito. Et probat: quia dictum est Apostolis. Sedete in ciuitate quoadusq; induamini virtute ex alto. Luce. 24. Idem dicit Scotus. 4. d. 7. q. 2. Dicit enim, quod iudicaretur quis huius sacramenti cōtempstor: si omnimoda oportunitate oblata, non illud

illud suscipere. **HIS** non obstantibus, dico quod etiā in illo casu non tenetur quis confirmari sub poena peccati mortalis (secluso contemptu) quantūcunque negligat. Hæc est sententia. S. Th. vbi supra. Et probatur. Quia nullū præceptū est de confirmatione: nec rationes in oppositū probant, quod in aliquo casu teneatur quis sub poena peccati mortalis confirmari, sed solum quod tenetur non cōtemnere sacramentum, quod si contemnat peccat mortaliter. Hæc est sententia. S. Tho. (vt diximus) & Adriani. d. 7. q. vnica in. 4.

Dubium
tertium.

SED dubitatur, quando est contemptus in omni sione confirmationis? Ad hoc dico, qd ex sola negligentia quantūcūq; offeratur oportunitas recipiendi sacramentum, non est contemptus, esto sic casus in quo tenetur coram tyranno cōfiteri fidem: & est a tyranno interficiendus si Christū confitetur. Probat hęc conclusio cōtra Scotū, Paludanum, & alios: quia in his ad quæ quis non tenetur, sola negligentia (quantūcūq; negligat) non est contemptus: vt patet à simili. Nā esto quis non audiat missam in diebus operosis in quibus non tenetur, ex quacunque negligentia: nō est contemptus aliquis. Ergo cum nō teneatur quis sub præcepto confirmari: quantūcunque negligat nō est contemptus: sicut etiam quantūcūq; quis negligat dare elemosynam quando nō tenetur nō peccat. Et hoc dicit diuus Thomas supra. q. 6. arti. 4. ad. 3. vbi litera sic habet. Ad tertium dicendum, quod licet omnium sacramentorum cōtemptus sit salutis contrarius: non tamen est contemptus sacramenti ex hoc, quod aliquis non curat accipere sacramentum, quod non est de necessitate salutis. Alioquin omnes qui nō acciperēt ordinem: & qui non contraherēt matrimonia, contemnerent huiusmodi sacramenta.

Dubium
quartum.

SED an peccet venialiter omittens sacramentū cōfirmationis ex negligentia? Dico, quod probabilius est qd ita. Probat. Quia sunt multa statuta, quod omnes confirmentur: vt de consecra. d. 5. cap. Omnes fideles, & ibidem in alijs capitulis. Secundo. Deus & ecclesia nihil faciūt frustra. Sed Deus instituit hoc sacramentum, & ecclesia admonet quod omnes confirmentur. Ergo ex negligentia omittens peccat venialiter.

TERTIA propositio est. Tunc est contemptus sacramentum confirmationis omittere: quādo illa omissio est cum iniuria sacramenti. Vt si omittat quis sumere confirmationem, putās quod nihil valet, aut quod non est sacramentum: aut quod ipse suis habebit viribus, quod per sacramentum dari dicitur.

Dubium
quintum.

DUBITATUR quinto, an cōfirmatio sit dāda pueris. Ad hoc dicit Marli. in. 4. d. 7. q. 5. quod non, sed tantum hominibus ad perfectā aetatem venientibus. Probat ex illo quod habetur de consecra. d. 5. cap. Vt ieiuni. Vbi dicitur ex concilio Aurelianensi cap. 3. quod ieiuni & perfectæ ætatis

veniant ad hoc sacramentum: & admonentur prius, vt confiteantur peccata sua. Ergo non est danda confirmatio pueris, qui non possunt hoc facere. Secundo dicit, quod amentes non sunt cōfirmandi: quia cōfirmatio datur ad pugnandū spūaliter, quod nec amentes nec pueri facere possunt. **EGO** tamen dico, quod omnes (etiam pueri ante usum rationis, & amentes, qui non sunt in peccato mortali, & morituri) cōfirmandi sunt. Hoc videtur sentire. S. Th. in isto articulo: quia nullum excipit, sed absolute dicit omnes esse confirmandos: vt patet in solutione ad. 2. & ad. 4. Idem dicit Gab. d. 7. q. vnica. Idē Syluester in summa verb. confirmatio. Et hæc est communis sententia theologorum. Probat etiam: quia ita fiebat in primitiua ecclesia, vt dicit Dionysius cap. 4. de ecclesiast hierarch. & Cyprianus sermone. 5. de lapsis, & in alijs locis.

ANTONINVS vero & Paludanus dicūt, cōueniens esse vt septimus expectetur annus: ppter periculum reiterationis sacramenti: quia non recordabitur puer an fuerit confirmatus, & poterit esse quod nō sit alius qui recordetur. Ideo vt ipse confirmatus recordetur, opus est quod ad minus in septennio. Sed ratio hæc solum probat, quod est conueniens vt confirmationis sacramentū differatur vsq; ad tempus, in quo possit puer recordari, quod sit confirmatus: quod est de per accidens. Et secundum hos doctores si illi periculo provideatur, possunt pueri ante usum rationis cōfirmari. Sed quia hoc erat p accidēs nō excipi u. a. S. T.

AD argumenta in oppositum iam diximus ex. S. Th. hic ad. 4. quod illud concilium loquitur de consilio, pensatis circumstantijs: non autem de necessitate. Immo aliquando si pueri non confirmantur, defraudantur: quia non habebunt tãtam gloriã, quantã alias haberent si confirmarentur. **AD** secundum, concedo antecedens, quod cōfirmatio datur ad pugnandum spūaliter, id est, ad hoc quod anima sit bene disposita ad pugnandū spiritaliter, licet contingat potentias sensitivas impediri. Nam alias si omnes essent Christiani, ita vt non timeremus hostem fidei, nullus esset confirmandus: quia nullus vnquã pugnabit spūaliter.

Articulus nonus

Vtrum hoc sacramentū sit conferendum homini in fronte.

AD NONVM. Sic proceditur. Videtur quod hoc sacramentū non sit conferendum homini in fronte. Hoc enim sacramentum est perfectiuum baptismi: vt supra dictū est.

Sec

Sed sacramentum baptismi confertur homini in toto corpore. Ergo hoc sacramentum non debet conferri solum in fronte.

PRÆTEREA. Hoc sacramentum datur ad robur spirituale: ut supra dictum est. Sed spirituale robur maxime consistit in corde. Ergo hoc sacramentum magis debet conferri supra cor, quam in fronte.

PRÆTEREA. Hoc sacramentum datur homini, ad hoc quod libere fidei Christi confiteatur. Sed ore fit confessio ad salutem: ut dicitur Roma. 10. Ergo hoc sacramentum magis debet conferri circa os, quam in fronte.

SED CONTRA EST, quod Rabanus dicit in lib. de institutione clericorum. Signatur baptizatus chrismate in summitate capitis per sacerdotem: per pontificem vero in fronte. RESPONDEO dicendum, quod (sicut supra dictum est) in hoc sacramento homo accipit Spiritum sanctum ad robur spiritualis pugne: ut fortiter etiam inter aduersarios fidei, Christi fidem confiteatur. Unde conuenienter signatur chrismate, signo crucis in fronte, propter duo. Primo quidem: quia insignitur signo crucis, sicut miles signo ducis. Quod quidem debet esse euidens et manifestum. Inter omnia autem loca corporis humani, maxime frontis manifesta est: quæ quasi nunquam obtegatur.

Et ideo limitur confirmatus chrismate in fronte, ut in manifesto demonstret se esse christianum: sicut et Apostoli post acceptum Spiritum sanctum, se manifestauerunt, qui prius in carnaculo latebant. Secundo. Quia aliquis impeditur à libera confessione nominis Christi propter duo. scilicet propter timorem et propter verecundiam. Vtriusque autem horum signum maxime manifestatur in fronte propter duo. scilicet propter propinquitatem imaginationis: et propter hoc quod spiritus à corde directe ad frontem ascendunt. Unde verecundati erubescunt, timide autem pallescunt: ut dicitur. 4. Eth. Et ideo in fronte signatur chrismate: ut neque propter timorem, neque propter erubescentiam, nomen Christi confiteri prætermittat.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod per baptismum regeneramur ad vitam spiritualem quæ ad totum hominem pertinet. Sed in confirmatione roboramur ad pugnam: cuius signum ferendum est in fronte, quasi in euidenti loco.

AD SECUNDUM dicendum, quod principium fortitudinis est in corde. sed signum apparet in fronte. Unde dicitur Ezech. 3. Ecce dedi frontem tuam duriorē frontibus eorum. Et ideo sacramentum eucharistie, quo homo in se ipso confirmatur, pertinet ad cor: secundum illud psalmi. Pavis cor hominis confirmet. Sed ad sacramentum confirmationis requiritur signum fortitudinis ad alios, et ideo exhibetur in fronte.

AD TERTIUM dicendum, quod hoc sacramentum datur ad libere confitendum, non autem ad confitendum simpliciter: quia hoc fit etiam in baptismo. Et ideo non debet dari in ore: sed in fronte, ubi appareret signa passionum, quibus libera confessio impeditur.

IN HOC articulo. 9. probat diuus Thomas conuenientiam affirmatiuæ conclusionis ex Rabano, & conuenientibus rationibus: ut habes in litera.

DUBITATUR tamen, an sit de necessitate sacramenti, quod confirmatus liniatur chrismate in fronte. Credo quod non: quia non habetur hoc in scriptura, nec apud sanctos, nec apparet ratio, quæ hoc probet. Secundo. Dico quod est de necessitate præcepti ecclesiæ. Probatur. Extra de sacramento. cap. unico, & in multis alijs locis. & ex antiquo ritu ecclesiæ sine memoria in contrarium. Unde colligitur, quod quocumque loco vel parte corporis administratur, tenebit factum: sed peccabunt mutantibus ecclesiæ ritum. Rationes vero congruæ. S. Th. & aliorum probant, quod sit conueniens, ut in facie sacramentum hoc administratur: quia in facie, maxime in maxillis appareret illi effectus, quos diuus Thomas ponit.

Articul. decimus

Vtrum ille qui confirmatur, debeat teneri ab alio.

AD DECIMUM sic proceditur. Videtur quod ille qui confirmatur, non debeat ab alio teneri ad confirmationem. Hoc enim

sacra

sacramētum non solum pueris, sed etiā adultis exhibetur. Adulti autē per se ipsos stare possunt. Ergo ridiculum est, quod ab alio teneantur

PRÆTEREA. Ille qui iam est de ecclesia, liberū habet accessum ad ecclesie principem, qui est episcopus. Sed hoc sacramētum (sicut dictum est) non exhibetur nisi baptizato, qui iam est membrum ecclesie. Videtur ergo, quod nō debeat per alium exhiberi episcopo, ad hoc sacramētum recipiendum.

PRÆTEREA. Hoc sacramētum datur ad robur spūale, quod magis viget in viris quam in mulieribus: secundum illud proverb. Ultimo. Mulierem fortem quis inueniet. Ergo ad minus mulier non debet tenere virum ad confirmationem.

SED CONTRA EST, quod Innocentius papa dicit, & habetur in decretis. 30. q. 4. Si quis ex coniugio filium aut filiam alterius, de sacro fonte susceperit, aut ad chrisma tenuerit &c. Ergo sicut requiritur, quod aliquis baptizatum de sacro fonte leuet: ita debet aliquis teneri ad sacramētum confirmationis accipiendum.

RESPONDEO dicendum, quod (sicut dictum est) hoc sacramētum exhibetur homini ad robur pugne spūalis. Sicut autē aliquis de nouo natus, indiget instructore in his quæ pertinent ad cōseruationē vitæ (scdūm illud Hebr. 12. Patres quidem carnis nostræ habuimus eruditores, & reuerbamur eos) ita illi qui assumuntur ad pugnam, indigent eruditoribus à quibus instruuntur de his quæ pertinent ad modum certaminis. Et ideo in bellis materialibus constituuntur duces & Centuriones, per quos alij gubernentur. Et propter hoc etiam ille qui accipit hoc sacramētum, ab alio tenetur, quasi per aliū in pugna spūali erudiendus. Similiter etiam, quia per hoc sacramētum confertur homini perfectio spūalis etatis (sicut dictum est) ideo ille qui ad hoc sacramētum accedit, substētatur: quasi adhuc spūaliter imbecillus & puer.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod licet ille qui confirmatur, sit adultus corporaliter, nondum tamen est adultus spūaliter.

AD SECUNDUM dicendum, quod licet baptizatus sit effectus membrum ecclesie: nondum tamen est ascriptus militiae Christiane. Et ideo episcopo tanquā duci exercitus per aliū exhibetur iam militiae Christiane ascriptum. Non enim debet alium ad confirmationem tenere, qui nōdum est cōfirmatus.

AD TERTIUM dicendum, quod sicut dicitur ad Colo. 3. in Christo Iesu nō est masculus & femina. Et ideo non differt utrū masculus vel femina teneat aliquem in confirmatione.

IN HOC articulo. 10. aduertendum est, quod licet non sit de essentia sacramenti, ut cōfirmatus teneatur ab alio, sicut nec quod baptizatus: cōueniens tamē est, quod teneatur, ut S. Th. pbat. **NOTA** secūdo, quod ille qui tenet aliū ad cōfirmationem debet esse confirmatus, aliās peccaret: ut hic ad. 2. dicit. S. T. esset nihilominus cōfirmatus. **NOTA** tertio, quod contrahitur affinitas sicut in baptismo: ut habetur. 30. q. 4. c. Si quis ex vno. Si vero ille qui confirmatur erat iam cōfirmatus nō contrahitur affinitas. Non enim contrahitur affinitas, nisi quando est sacramētum. Sed tunc non est sacramētum. Ergo. &cet.

AN foemina possit tenere aliquem in confirmatione: Dicit. S. T. hic ad. 3. quod ita. De monachis autem dicendū est, quod non possunt tenere aliquē ad confirmationem: sicut nec leuare aliquem à fonte baptismatis: ut supra diximus. q. 8. art. 7. Nec proprii parentes possunt tenere filium ad confirmationem, sicut nec ad baptismū: ut in prædicta. q. 8. art. 7. diximus.

Art. vndecimus

Utrum solus episcopus hoc sacramētum conferre possit.

AD VNDECIMUM sic proceditur. Videtur quod non solum episcopus hoc sacramētum cōferre possit. Gregorius enim scribens ianuario episcopo dicit. Peruenit ad nos, quosdā scādalizatos fuisse, quod presbyteros chrismate tangere eos qui baptizati sunt